

Uchwała Nr LXVI/419/2023

Rady Gminy Barciany

z dnia 27 kwietnia 2023r.

w sprawie Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Barciany na lata 2023 - 2027

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (t. j. Dz. U. z 2023 r. poz. 40) oraz art. 17 ust.1 pkt 1 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (t.j.: Dz. U. z 2021 poz. 2268 z późn. zm.) uchwała się, co następuje:

§ 1. Przyjmuje się Strategię Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Barciany na lata 2023-2027, w brzmieniu załącznika do niniejszej uchwały.

§ 2. Traci moc Uchwała Nr XXVIII/218/2016 Rady Gminy Barciany z dnia 29 grudnia 2016r. w sprawie uchwalenia Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Gminy Barciany na lata 2016 – 2025.

§ 3. Wykonanie uchwały powierza się Wójtowi Gminy Barciany.

§ 4. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia i podlega ogłoszeniu w sposób zwyczajowo przyjęty.

Przewodnicząca Rady Gminy

Kłaczko-Dyjas

Wiesława Małgorzata Kłaczko - Dyjas

Załącznik nr 1 do Uchwały Nr LXVI/419/2023
Rady Gminy Barciany
z dnia 27 kwietnia 2023 r.

Strategia Rozwiązywania Problemów
Społecznych w Gminie Barciany na lata
2023-2027

SPIS TREŚCI

I. UWARUNOWANIA PRAWNE STRATEGII.....	5
I 1. Podstawa prawna.....	5
I 2. Akty prawne.....	6
I 3. Zgodność z dokumentami strategicznymi.....	8
II. CZĘŚĆ DIAGNOSTYCZNA – ANALIZA SYTUACJI ZASTANEJ	10
II 1. Lokalizacja.....	10
II 2. Dane demograficzne	11
II 3. Rynek pracy i podmioty gospodarcze.....	14
II 4. Oświata	16
II 5. Instytucje kultury	19
II 6. Kultura fizyczna, sport i turystyka.....	21
II 7. Mieszkalnictwo – zasób mieszkaniowy gminy.....	22
II 8. Sektor ekonomii społecznej.....	23
II 8. 1 podmioty ekonomii społecznej	23
II 8 .2. Wysokość środków	26
II 8. 3. Rady społeczne	26
II 8. 4. Portal partycypacji Społecznej.....	27
II 9. Ochrona zdrowia.....	27
II 10. Bezpieczeństwo publiczne	27
II 10. 1. Instytucje.....	27
II 10. 2. Przestępczość	28
II 11. Pomoc społeczna.....	29
II 11. 1. Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Barcianach - kadra	29
II 11. 2. Beneficjenci i Rodzaje świadczonej pomocy.....	31
II 11. 3. Teleopieka.....	33
II 12. Wspieranie rodziny i piecza zastępcza	34
II 13. Profilaktyka i przeciwdziałanie uzależnieniom	37
II 13. 1. Punkt konsultacyjno-informacyjny ds. Uzależnień i Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie.....	37
II 13. 2. Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych	38
II 13. 3. Rynek alkoholowy	39
II 14. Przeciwdziałanie przemocy w rodzinie i ochrona ofiar przemocy w rodzinie	40

II 14. 1. Zespół Interdyscyplinarny	40
II 14. 2. Procedura niebieskie karty	42
II 14. 3. instytucje pomocowe	42
II 15. Polityka senioralna.....	43
II 16. Zasoby gminy w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów społecznych.....	44
II 17. Ochrona środowiska	44
III. DIAGNOZA PROFILAKTYCZNA NA PODSTAWIE BADAŃ ANKIETOWYCH MIESZKAŃCÓW GMINY	46
III 1. Metodologia i grupa badana	46
III 2. Dorośli - podsumowanie badań.....	47
III 3. Problemy społeczne w środowisku dzieci i młodzieży – podsumowanie badań.....	53
III 4. Pracownicy instytucjonalni – podsumowanie	61
III 5. Rekomendacje działań – osoby dorosłe.....	64
III 6. Rekomendowane działania - uczniowie	71
III 7. Rekomendowane działania – pracownicy instytucjonalni.....	81
IV. DIAGNOZA UZALEŻNIEŃ BEHAWIORALNYCH	84
IV 1. Cel, metodologia i grupa badana.....	84
IV 2. Dorośli mieszkańcy - podsumowanie.....	85
IV 3. Młodzież szkolna - podsumowanie	86
IV 4. Pracownicy ośrodka pomocy społecznej Gminy Barciany – podsumowanie	88
IV 5. Uzależnienia behawioralne – rekomendacje działań.....	89
V DIAGNOZA SYTUACJI SENIORÓW I OSÓB Z NIEPEŁNOSPRAWNOŚCIAMI.....	90
V 1. Cel, metodologia i grupa badana	90
V 2. Podsumowanie.....	90
V 3. Rekomendacje działań.....	93
VI. ANALIZA SWOT	94
VII CZĘŚĆ PROGRAMOWA.....	96
VII 1. Wizja i misja	96
VII 2. Adresaci	96
VII 3. Koordynator	97
VII 4. Cele, kierunki działań, wskaźniki, realizatorzy	97
VII 5. Harmonogram realizacji.....	104

VII 6. Prognoza zmian.....	105
VII 7. Monitoring i ewaluacja	106
VII 8. Źródła finansowania realizacji strategii	107

I. UWARUNOWANIA PRAWNE STRATEGII

I 1. PODSTAWA PRAWNA

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Barcianach, wychodząc naprzeciw zdiagnozowanym potrzebom mieszkańców i dążąc do zapewnienia członkom społeczności lokalnej możliwie jak najlepszych warunków do rozwoju i aktywności społecznej, zawodowej oraz edukacyjnej, a także zachowania dobrostanu zdrowotnego, przygotował dokument niniejszej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych.

Gmina wypełnia przy tym obowiązek wynikający z art. 17 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej. W myśl podanego przepisu jednym z zadań własnych gminy jest opracowanie i realizacja gminnej strategii rozwiązywania problemów społecznych ze szczególnym uwzględnieniem programów pomocy społecznej, profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych i innych, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka.

Ponadto art. 16 b. ust. 1 stanowi, że gmina i powiat opracowują strategię rozwiązywania problemów społecznych, a samorząd województwa strategię w zakresie polityki społecznej. W ust. 2 art. 16b został określony otwarty katalog kluczowych elementów każdej gminnej strategii. **Zgodnie z wymogami ustawowymi niniejsza Strategia zawiera w szczególności:**

- diagnozę sytuacji społecznej gminy, w tym określenie zdolności podmiotów ekonomii społecznej do realizacji usług społecznych w zakresie, o którym mowa w art. 2 ust. 1 pkt 1–14 ustawy z dnia 19 lipca 2019 r. o realizowaniu usług społecznych przez centrum usług społecznych,
- prognozę zmian w zakresie objętym strategią,
- określenie:
 - ✓ celów strategicznych projektowanych zmian,
 - ✓ kierunków niezbędnych działań,
 - ✓ sposobu realizacji strategii oraz jej ram finansowych,
 - ✓ wskaźników realizacji działań.

W niniejszej Strategii Rozwiązywana Problemów Społecznych uwzględniono nowelizację ustawy o pomocy społecznej, wprowadzoną na podstawie art. 71 Ustawy z dnia 5 sierpnia 2022 r. o ekonomii społecznej (Dz. U. 2022, poz. 1812). Zgodnie z podaną nowelizacją zmianie uległa treść art. 16b i art. 23 ust. 1a ustawy o pomocy społecznej z dniem 30 października 2022 r.

Prawodawca poszerzył wymóg diagnozy sytuacji społecznej gminy o określenie zdolności podmiotów ekonomii społecznej do realizacji usług społecznych. Ponadto dodano zasadę, zgodnie z którą strategia opracowana przez gminę i powiat obowiązkowo określa usługi społeczne w zakresie, o którym mowa w art. 2 ust. 1 pkt 1–14 ustawy z dnia 19 lipca 2019 r. o realizowaniu usług społecznych przez centrum usług społecznych, oraz zadania publiczne, o których mowa w art. 4 ust. 1 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie, zlecane w trybach, o których mowa w tej ustawie.

I 2. AKTY PRAWNE

Wśród ustaw nakładających na organy samorządowe określone obowiązki w sferze polityki społecznej należy w szczególności wymienić takie akty prawne, jak:

I. W zakresie przepisów ustrojowych i proceduralnych:

- Konstytucja RP z 2 kwietnia 1997 r. (Dz. U. z 1997 r. Nr 78, poz. 483 ze zm.),
- Ustawa z dnia 14 czerwca 1960 r. Kodeks postępowania administracyjnego (t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 735),
- Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (t.j. Dz. U. 2021 poz. 2268 ze zm.),
- Ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (t.j. Dz.U. 2022 poz. 1327),

II. W zakresie wspierania rodziny i dziecka:

- Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (t.j. Dz. U. z 2022 r. poz. 447.),
- Ustawa z dnia 4 lutego 2011 r. o opiece nad dziećmi w wieku do lat 3 (t.j. Dz. U. 2022 poz. 1324 ze zm.),

- Ustawa z dnia 4 listopada 2016 r. o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem”, (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 1329),
- Ustawa z dnia 11 lutego 2016 r. o pomocy państwa w wychowywaniu dzieci (t.j. Dz. U. z 2019 r. poz. 2407),
- Ustawa z dnia 5 grudnia 2014 r. o Karcie Dużej Rodziny (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 1348, 2400).
- Ustawa z 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych (t.j. Dz.U. 2022 poz. 615 ze zm.),
- Ustawa z dnia 7 września 2007 r. o pomocy osobom uprawnionym do alimentów (tj. Dz.U. 2022 poz. 1205),
- Ustawę z dnia 25 lutego 1964 r. – Kodeks rodzinny i opiekuńczy (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 1359),
- Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz.U. 2021 poz. 1249),
- Ustawę z dnia 26 października 1982 r. o postępowaniu w sprawach nieletnich (t.j. Dz. U. z 2018 r. poz. 969.),

III. W zakresie ochrony zdrowia i przeciwdziałania uzależnieniom:

- Ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (t.j. Dz.U. 2021 poz. 1119 ze zm.),
- Ustawa z dnia 11 września 2015 r. o zdrowiu publicznym (t.j. Dz. U. z 2019 r. poz. 2365 ze zm.),
- Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii (tj. Dz.U. 2020 poz. 2050),
- Ustawa z dnia 19 sierpnia 1994 r. o ochronie zdrowia psychicznego (t.j. Dz. U. z 2020r. poz. 685),
- Ustawa z dnia 15 kwietnia 2011 r. o działalności leczniczej (t.j. Dz. U. z 2022 r. poz. 633 ze zm.),

IV. W zakresie zatrudnienia i przeciwdziałania bezrobociu:

- Ustawa z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (t.j. Dz. U. 2022 poz. 690),

- Ustawa z dnia 13 czerwca 2003 r. o zatrudnieniu socjalnym (t.j. Dz.U. 2020 poz. 176),
- ustawa z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (t.j. Dz.U. 2021 poz. 573 ze zm.).

I 3. ZGODNOŚĆ Z DOKUMENTAMI STRATEGICZNYMI

W pracach nad przygotowaniem niniejszej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Barciany na lata 2023-2027 wzięto pod uwagę postanowienia dokumentów o zasięgu lokalnym, krajowym i regionalnym, które zakładają długofalowy czas realizacji w sferze polityki społecznej.

Głównym programem społeczno-gospodarczym Unii Europejskiej jest **Strategia Europa 2020**. Jest to długookresowy program na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju. Podkreśla się w nim znaczenie współdziałania państw członkowskich na rzecz wychodzenia z kryzysu oraz wdrażania reform, w odpowiedzi na wyzwania związane z globalizacją, starzeniem się społeczeństw oraz rosnącą potrzebą racjonalnego wykorzystywania zasobów. W Strategii Europa 2020 wyodrębniono trzy priorytety:

- 1) wzrost inteligentny, czyli rozwój oparty na wiedzy i innowacjach,
- 2) wzrost zrównoważony, czyli transformacja w kierunku gospodarki niskoemisyjnej, efektywnie korzystającej z zasobów i konkurencyjnej,
- 3) wzrost sprzyjający włączeniu społecznemu, wspieranie gospodarki charakteryzującej się wysokim poziomem zatrudnienia i zapewniającej spójność gospodarczą, społeczną i terytorialną.

Dokumenty na poziomie krajowym, które uwzględniono w niniejszej Strategii to:

- „Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju - Polska 2030, Trzecia Fala Nowoczesności”,
- Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030,
- Strategia na rzecz Osób z Niepełnosprawnościami na lata 2021-2030,
- Polityka Społeczna Wobec Osób Starszych 2030,
- Krajowy Program Przeciwdziałania Ubóstwu i Wykluczeniu Społecznemu. Aktualizacja 2021-2027 z perspektywą do roku 2030,
- Program Rządowy „Dostępność +” 2018-2025,

- Krajowy Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie na rok 2023,
- Krajowy Program Rozwoju Ekonomii Społecznej do 2030 r.,
- Program Wieloletni „Senior+” na lata 2021-2025,
- Strategia Rozwoju Kapitału Ludzkiego,
- Strategia Rozwoju Kapitału Społecznego,
- Narodowy Program Zdrowia na lata 2021-2025,

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Gminy Barciany na lata 2023-2027 uwzględnia również postanowienia dokumentów regionalnych i lokalnych, takich jak:

- Strategia Polityki Społecznej Województwa Warmińsko-Mazurskiego na lata 2021-2030,
- Strategia Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Województwa Warmińsko-Mazurskiego do roku 2025,
- Wojewódzki Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Województwie Warmińsko-Mazurskim na lata 2021-2025,
- Wojewódzki Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie w Województwie Warmińsko-Mazurskim na lata 2021-2026.
- Strategia Rozwoju Gminy Barciany do 2025 roku,
- Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Powiatu Kętrzyńskiego na lata 2021-2030.

II. CZĘŚĆ DIAGNOSTYCZNA – ANALIZA SYTUACJI ZASTANEJ

II 1. LOKALIZACJA

Gmina Barciany jest gminą wiejską położoną w powiecie kętrzyńskim oraz północnej części województwa warmińsko-mazurskiego i graniczy w Obwodem Kaliningradzkim. Siedzibą władz gminy jest wieś Barciany.

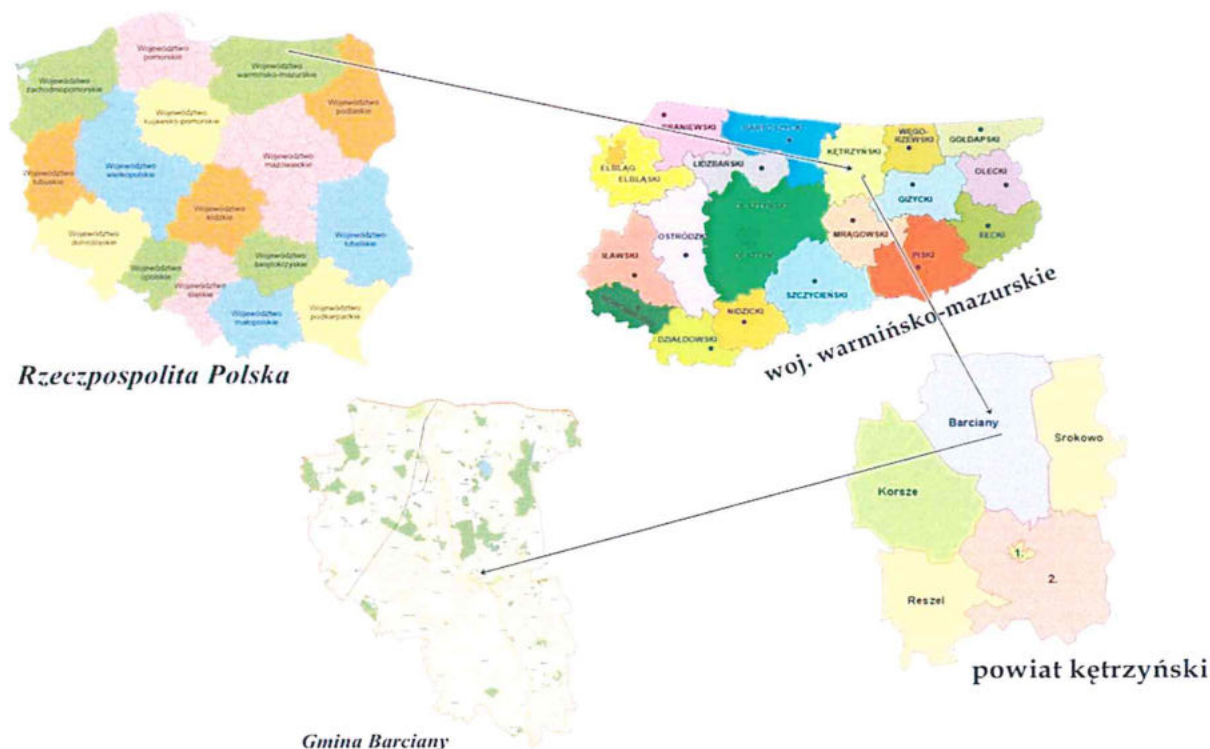
Gmina Barciany zajmuje powierzchnię 294,08 km², w tym:

- użytki rolne stanowią 81,7% (24024 ha),
- lasy stanowią 8% (2361 ha),
- wody stanowią 1,1% (326 ha)

- co odpowiada 24,2% powierzchni powiatu kętrzyńskiego i 1,2% województwa warmińsko-mazurskiego.

Gmina Barciany jest gminą typowo rolniczą. Dominują tu przede wszystkim obszary użytkowane rolniczo zajmując blisko 85 % powierzchni.

Rys. 1. Położenie Gminy Barciany na mapie województwa i powiatu

Źródło: opracowanie własne

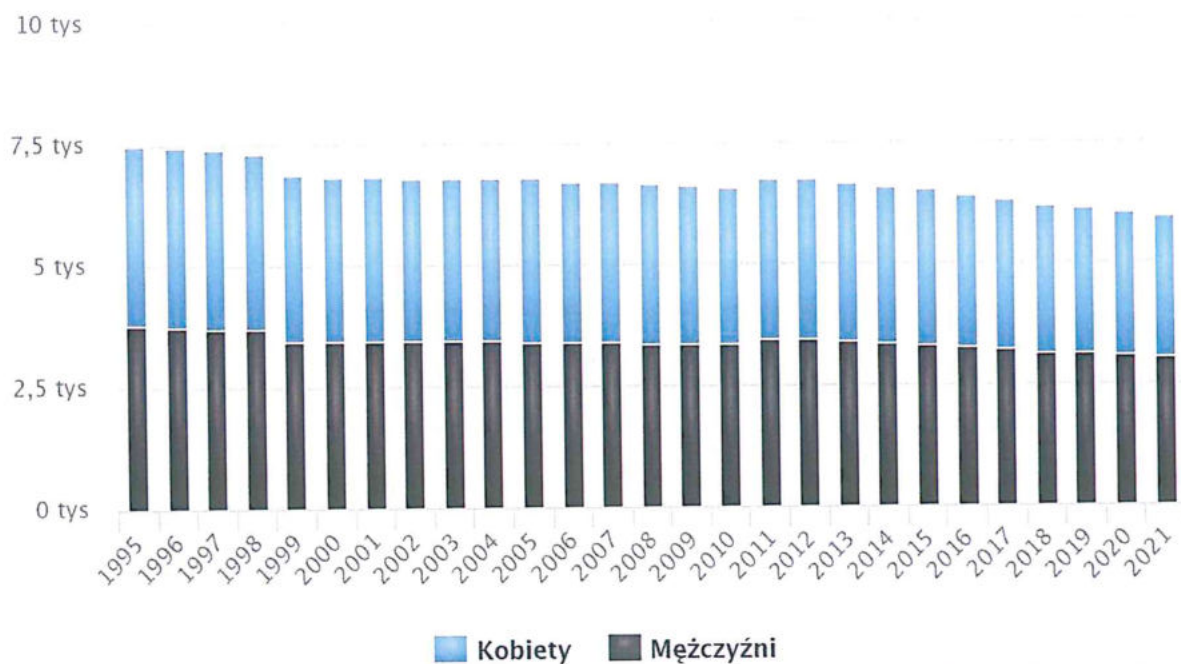
Gmina Barciany dzieli się na 23 sołectwa: Aptynty, Asuny, Barciany, Bobrowo, Drogosze, Frączkowo, Gęsie Góry, Gęsiki, Krelikiejmy, Modgarby, Momajny, Mołtajny, Ogródki, Podławki, Radosze, Rodele, Silginy, Skandawa, Skierki, Solkieniki, Suchawa, Wilkowo Małe i Winda.

II 2. DANE DEMOGRAFICZNE

Gmina Barciany liczy 5.950 mieszkańców, z czego 49,3% stanowią kobiety, a 50,7% mężczyźni¹. W latach 2002-2021 liczba mieszkańców zmalała o 12,6%. Średni wiek mieszkańców wynosi 41,3 lat i jest porównywalny do średniego wieku mieszkańców województwa warmińsko-mazurskiego (41,8) oraz porównywalny do średniego wieku mieszkańców całej Polski (42,2).

Populacja – Gmina Barciany w latach 1995 – 2021

(Źródło: GUS)

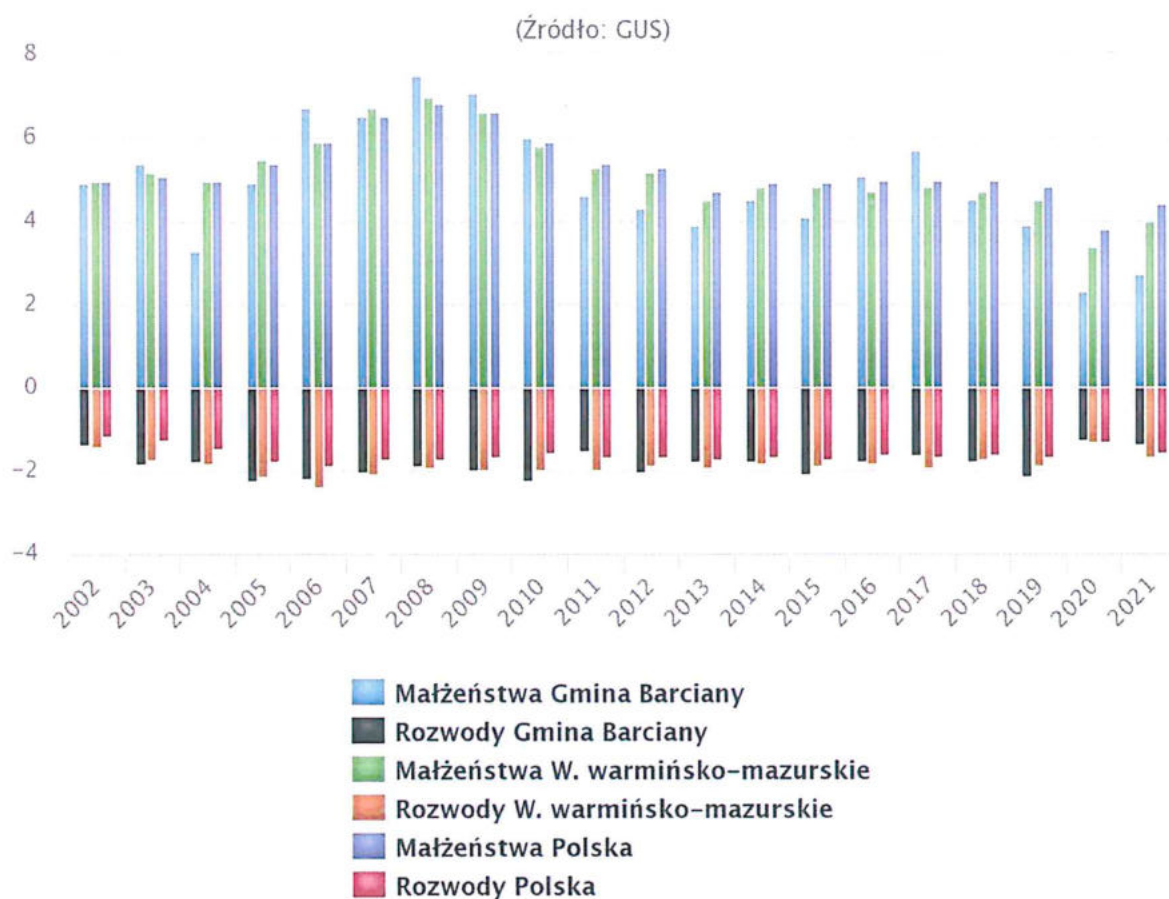

www.polskawliczbach.pl

¹ Dane GUS, stan na 31.12.2021 r. (https://www.polskawliczbach.pl/gmina_Barciany).

Mieszkańcy gminy Barciany zawarli w 2021 roku 16 małżeństw, co odpowiada 2,7 małżeństwom na 1000 mieszkańców. Jest to znacznie mniej od wartości dla województwa warmińsko-mazurskiego oraz znacznie mniej od wartości dla Polski. W tym samym okresie odnotowano 1,4 rozwodów przypadających na 1000 mieszkańców. 28,9% mieszkańców gminy Barciany jest stanu wolnego, 49,7% żyje w małżeństwie, 9,1% mieszkańców jest po rozwodzie, a 9,4% to wdowy/wdowcy.

Małżeństwa i rozwody na 1000 ludności w gminie Barciany w latach 2002 – 2021

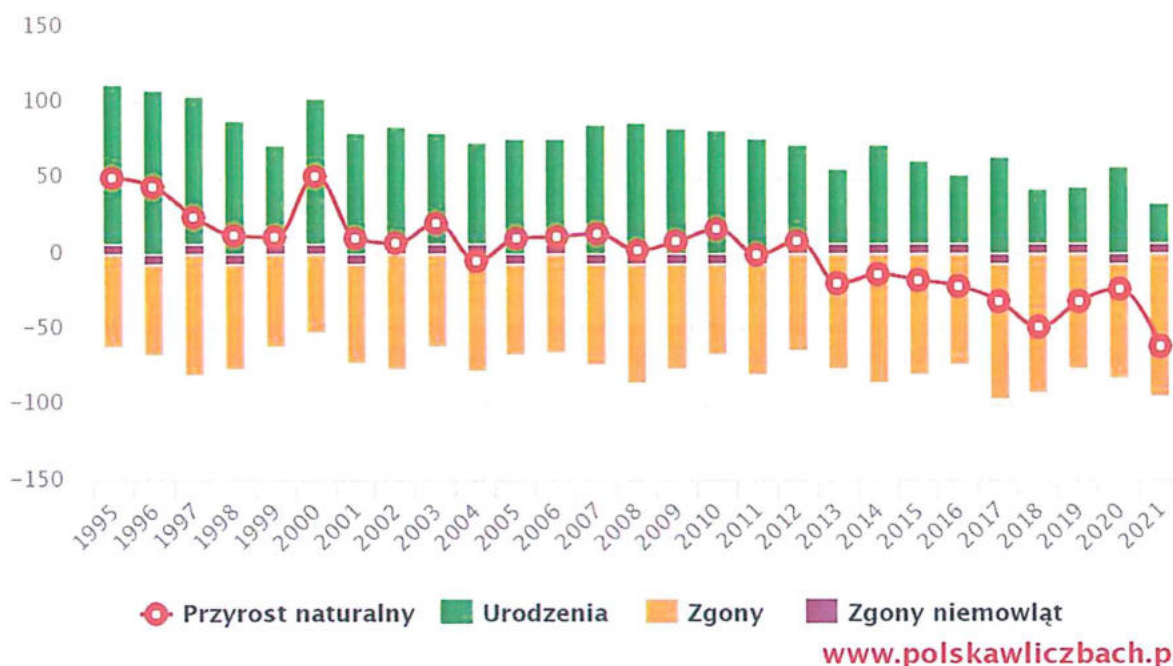
www.polskawliczbach.pl

Gmina Barciany ma ujemny przyrost naturalny wynoszący -62.

Odpowiada to przyrostowi naturalnemu -10,36 na 1000 mieszkańców gminy Barciany.

Przyrost naturalny w latach 1995–2021 w gminie Barciany

(Źródło: GUS)

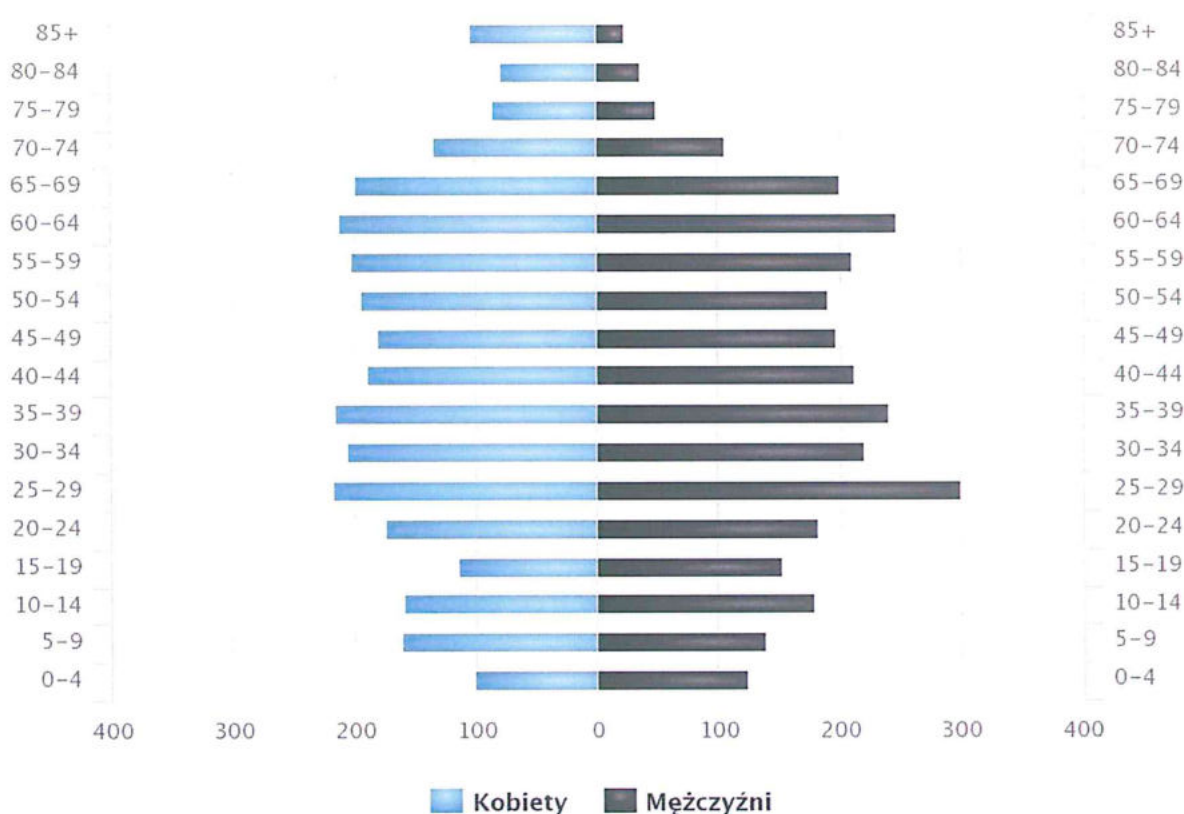

W 2021 roku urodziło się 33 dzieci, w tym 51,5% dziewczynek i 48,5% chłopców. Średnia waga noworodków to 3 352 gramów. Współczynnik dynamiki demograficznej, czyli stosunek liczby urodzeń żywych do liczby zgonów wynosi 0,45 i jest znacznie mniejszy od średniej dla województwa oraz znacznie mniejszy od współczynnika dynamiki demograficznej dla całego kraju. W 2021 roku 30,1% zgonów w gminie Barciany spowodowanych było chorobami układu krążenia, przyczyną 21,5% zgonów w gminie Barciany były nowotwory, a 6,6% zgonów spowodowanych było chorobami układu oddechowego. Na 1000 ludności gminy Barciany przypada 15.88 zgonów. Jest to znacznie więcej od wartości średniej dla województwa warmińsko-mazurskiego oraz znacznie więcej od wartości średniej dla kraju.

W 2021 roku zarejestrowano 52 zameldowań w ruchu wewnętrznym oraz 108 wymeldowań, w wyniku czego saldo migracji wewnętrznych wynosi dla gminy Barciany -56. W tym samym roku 0 osób zameldowało się z zagranicy oraz zarejestrowano jedno wymeldowanie za granicę - daje to saldo migracji zagranicznych wynoszące -1. 62,2% mieszkańców gminy Barciany jest w wieku produkcyjnym, 17,1% w wieku przedprodukcyjnym, a 20,7% mieszkańców jest w wieku poprodukcyjnym.

Piramida wieku mieszkańców gminy Barciany, 2021

(Źródło: GUS)

www.polskawliczbach.pl

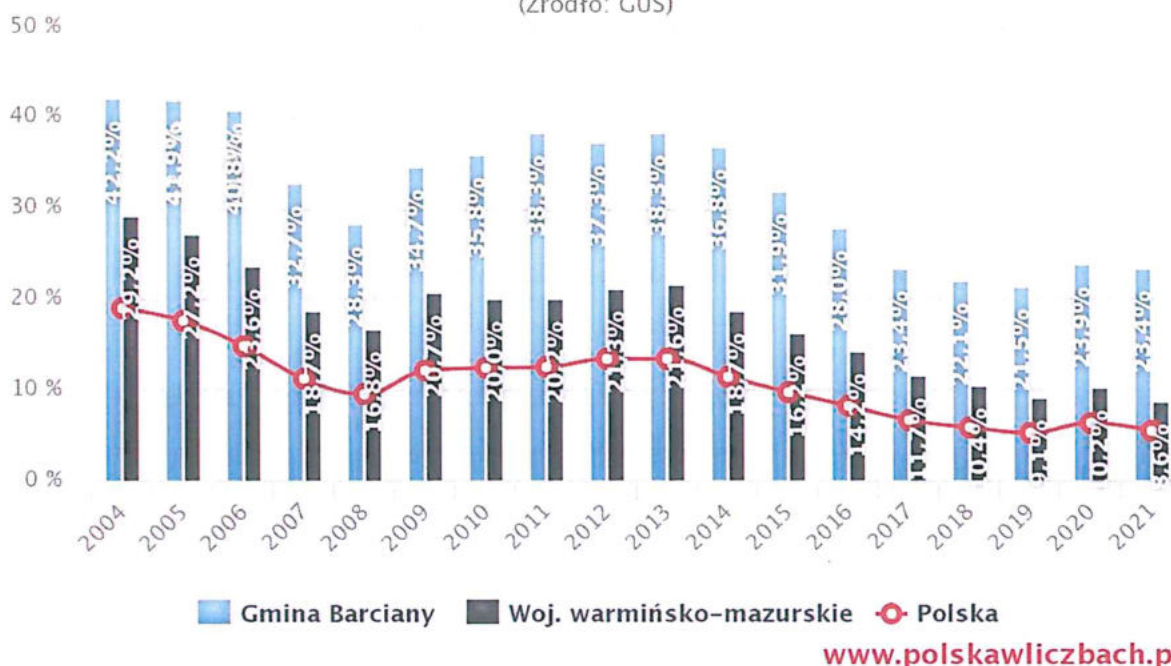
II 3. RYNEK PRACY I PODMIOTY GOSPODARCZE

W gminie Barciany na 1000 mieszkańców pracuje 76osób². 48,1% wszystkich pracujących ogółem stanowią kobiety, a 51,9% mężczyźni. Bezrobocie rejestrowane w gminie Barciany wynosiło w 2021 roku 23,4% (31,4% wśród kobiet i 17,1% wśród mężczyzn).

² Dane z GUS na 31.12.2021, https://www.polskawliczbach.pl/gmina_Barciiany

Szacunkowa stopa bezrobocia rejestrowanego w gminie Barciany w latach 2004 – 2021

(Źródło: GUS)

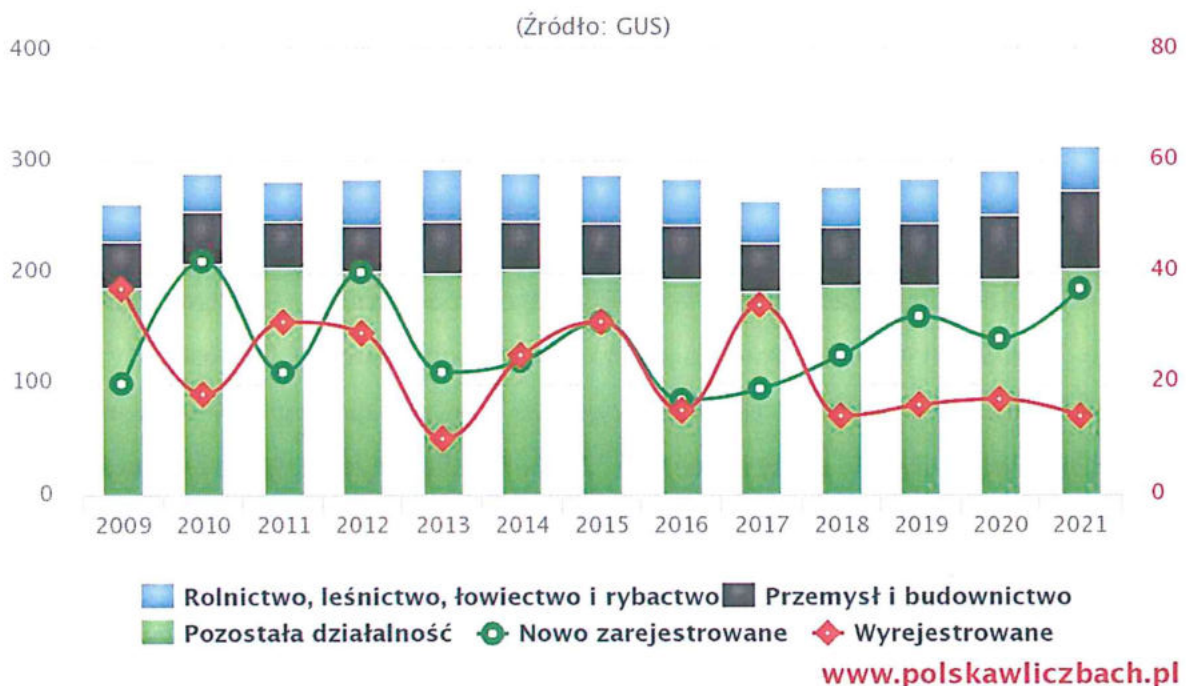

W 2021 roku przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w gminie Barciany wynosiło 4 881,27 PLN, co odpowiada 81,30% przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia brutto w Polsce. Wśród aktywnych zawodowo mieszkańców gminy Barciany 262 osób wyjeżdża do pracy do innych gmin, a 90 pracujących przyjeżdża do pracy spoza gminy - tak więc saldo przyjazdów i wyjazdów do pracy wynosi -172. 28,4% aktywnych zawodowo mieszkańców gminy Barciany pracuje w sektorze rolniczym (rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo), 24,6% w przemyśle i budownictwie, a 11,3% w sektorze usługowym (handel, naprawa pojazdów, transport, zakwaterowanie i gastronomia, informacja i komunikacja) oraz 1,8% pracuje w sektorze finansowym (działalność finansowa i ubezpieczeniowa, obsługa rynku nieruchomości).

W gminie Barciany w roku 2021 w rejestrze REGON zarejestrowanych było 314 podmiotów gospodarki narodowej, z czego 221 stanowiły osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą. W tymże roku zarejestrowano 37 nowych podmiotów, a 14 podmiotów zostało wyrejestrowanych. Na przestrzeni lat 2009-2021 najwięcej (42) podmiotów zarejestrowano w roku 2010, a najmniej (17) w roku 2016. W tym samym okresie najwięcej (37) podmiotów wykreślono z rejestru REGON w 2009 roku, najmniej (10) podmiotów wyrejestrowano natomiast w 2013 roku. Według danych z rejestru REGON wśród podmiotów posiadających osobowość prawną w gminie Barciany najwięcej (15) jest stanowiących spółki handlowe z ograniczoną odpowiedzialnością. Analizując rejestr pod kątem liczby zatrudnionych

pracowników można stwierdzić, że najczęściej (305) jest mikro-przedsiębiorstw, zatrudniających 0 - 9 pracowników. 12,7% (40) podmiotów jako rodzaj działalności deklaruowało rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo, jako przemysł i budownictwo swój rodzaj działalności deklaruowało 22,9% (72) podmiotów, a 64,3% (202) podmiotów w rejestrze zakwalifikowana jest jako pozostała działalność. Wśród osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą w gminie Barciany najczęściej deklarowanymi rodzajami przeważającej działalności są Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle (25.3%) oraz Budownictwo (22.2%).

Podmioty gospodarki narodowej wpisane do rejestru REGON w latach 2009 – 2021

II 4. OŚWIATA

W roku szkolnym 2021/2022 Gmina Barciany była organem prowadzącym dla 5 placówek oświatowych:

1. Publicznego Przedszkola Samorządowego w Barcianach wraz z oddziałami zamiejscowymi w Drogoszach, Windzie i Mołtajnach,
2. Szkoły Podstawowej im. Straży Granicznej w Barcianach,

3. Szkoły Podstawowej im. Jana Pawła II w Mołtajnach,
4. Szkoły Podstawowej w Drogoszach,
5. Szkoły Podstawowej w Windzie,

Działa także jedno Przedszkole Niepubliczne „Biedronka” w Barcianach.

W zasobach infrastruktury społecznej gminy nie znajduje się żaden żłobek, ani klub dziecięcy.

Na przestrzeni lat 2018-2022 nastąpił nieznaczny wzrost liczby dzieci uczęszczających do przedszkola samorządowego w gminie (biorąc pod uwagę liczbę wychowanków łącznie we wszystkich oddziałach).

Tab. 1. Liczba dzieci uczęszczających do przedszkola publicznego w l. 2017-2022

	2018/2019	2019/2020	2020/2021	2021/2022
Liczba dzieci uczęszczających do przedszkola samorządowego w gminie (łącznie wszystkie oddziały)	114	115	111	117

Źródło: dane gminy

Od roku 2017 ogólna liczba uczniów uczęszczających do szkół na terenie Gminy Barciany zmalała o 18%. Największy spadek liczby uczniów w tym okresie odnotowano w Szkole Podstawowej im. Jana Pawła II w Mołtajnach (o 24%).

Najwięcej uczniów liczy Szkoła Podstawowa im. Straży Granicznej w Barcianach.

Tab. 2. Liczba uczniów w szkołach w okresie od roku szkolnego 2017 – 2022

Nazwa szkoły	Rok szkolny 2017/2018	Rok szkolny 2018/2019	Rok szkolny 2019/2020	Rok szkolny 2020/2021	Rok szkolny 2021/2022
Szkoła Podstawowa im. Straży Granicznej w Barcianach	148	157	138	141	135
Szkoła Podstawowa w Drogoszach	144	139	109	112	113
Szkoła Podstawowa	143	137	121	108	109

im. Jana Pawła II w Mołtajnach					
Szkoła Podstawowa w Windzie	146	149	128	125	118
OGÓLEM	581	582	496	486	475

Źródło: dane gminy

Nauczyciele, zatrudnieni w szkołach i przedszkolach, posiadają odpowiednie kwalifikacje oraz w większości uprawnienia do nauczania więcej niż jednego przedmiotu. Stan zatrudnienia w placówkach oświatowych wynika z zatwierdzonego przez organ prowadzący arkusza organizacji roku, a ta ściśle związana jest z liczbą oddziałów na każdym poziomie nauczania, liczbą godzin wynikającą z podziału na grupy, np. na zajęciach z wychowania fizycznego, języków obcych, informatyki oraz liczbą godzin dla poszczególnych przedmiotów i poziomów nauczania określoną w rozporządzeniu w sprawie ramowych planów nauczania. W roku szkolnym 2021/2022 w placówkach oświatowych zatrudnionych było **85** nauczycieli, o 2 osoby mniej, niż w poprzednim roku szkolnym.

W podziale na stopnie awansu zawodowego nauczyciele dzielą się na: stażysta – **3**, kontraktowy – **16**, mianowany – **26** oraz dyplomowany – **40** nauczycieli.

W roku szkolnym 2021/2022 uczniowie po raz czwarty przystąpili do egzaminu ósmoklasisty.

Najwyższy wynik z języka polskiego osiągnęła Szkoła Podstawowa im. Straży Granicznej w Barcianach i było to o 3% wyżej niż średnia krajowa. Na drugim miejscu uplasowała się Szkoła Podstawowa w Windzie z wynikiem o 1% wyżej niż średni wynik województwa i o 2% mniej niż wynik krajowy. Szkoła Podstawowa w Drogoszach uzyskała wynik 50%, a Szkoła Podstawowa w Mołtajnach uzyskała wynik 44%.

Z matematyki najlepszy wynik uzyskała Szkoła Podstawowa w Barcianach i jest on taki sam, jak średni wynik szkół powiatowych. Na drugim miejscu uplasowały się z prawie takim samym wynikiem Szkoła Podstawowa Szkoła Podstawowa w Drogoszach i Szkoła Podstawowa w Windzie, najniższy wynik uzyskała Szkoła Podstawowa w Mołtajnach.

Z języka angielskiego najwyższy wynik uzyskała Szkoła Podstawowa im. Straży Granicznej w Barcianach, który jest o 5% wyższy od średnich wyników kraju. Na drugim miejscu uplasowały się z prawie takim samym wynikiem Szkoła Podstawowa Szkoła Podstawowa w Drogoszach i Szkoła Podstawowa w Windzie, najniższy wynik uzyskała Szkoła Podstawowa w Mołtajnach.

Tab. 3. Wyniki szkół Gminy Barciany na tle kraju, województwa i powiatu

	Język polski		Matematyka		Język angielski	
	%	stanin	%	stanin	%	stanin
Kraj	60		57		67	
Województwo	57		53		63	
Powiat	52	III	45	III	49	III
Gmina	54	IV	42	III	52	III
SP Moltajny	44	II	32	II	42	II
SP Barciany	63	VI	52	IV	65	V
SP Winda	58	V	42	III	49	III
SP Drogosze	50	III	43	III	51	III

Źródło: dane gminy

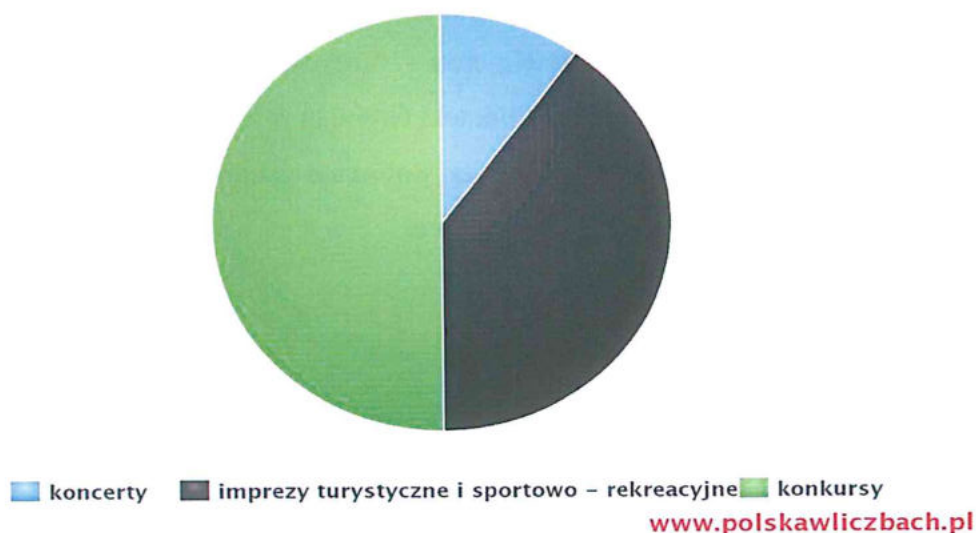
II 5. INSTYTUCJE KULTURY

W 2023 r. Gmina Barciany pozostaje organizatorem dla jednej instytucji kultury - Gminnego Ośrodka Kultury w Barcianach, w ramach którego działa Biblioteka gminna.

W 2021 r.³ GOK zorganizował ogółem 20 wydarzeń, w których uczestniczyło 2 000 osób, w tym 2 koncerty (uczestnicy: 1 200), 8 imprez turystycznych i sportowo – rekreacyjnych (uczestnicy: 500) oraz 10 konkursy (uczestnicy: 300).

Imprezy organizowane przez domy kultury, 2021

(Źródło: GUS)

³ Więcej: https://www.polskawliczbach.pl/gmina_Barciany#kultura-i-rekreacja

W 2021 roku Gminny Ośrodek Kultury w Barcianach oferował następujące zajęcia, w których łącznie uczestniczyły 696 osób: zajęcia artystyczno-kreatywne dla dzieci, zajęcia plastyczne i ruchowe dla seniorów, zajęcia nauki gry na gitarze, zajęcia zumbi, latino dance, *nordic walking*, zajęcia sportowe organizowane na hali sportowej.

W 2021 r. GOK w Barcianach prowadził działalność w trybie online od stycznia do maja, aby następnie powrócić do działań stacjonarnych siedzibie GOK, w Hali Sportowej w Barcinach, na świeżym powietrzu, w małej Sali Sportowej oraz w szkole w Mołtajnach. Działalność merytoryczna prowadzona była zgodnie z rocznym kalendarzem działalności. Realizowano także projekty nieplanowane wcześniej.

W I półroczu 2021 roku GOK zrealizował wiele przedsięwzięć online o charakterze kulturalno- edukacyjnym, których celem było propagowanie czytelnictwa, dostarczenie oferty edukacyjnej dla dzieci i młodzieży.

Systematycznie na stronie Facebook GOK w Barcianach pojawiały się zagadki i zadania dla dzieci i młodzieży – łączna ilość osób zaangażowana w zabawy online to ok. 30 osób. W II półroczu działalność Gminnego Ośrodka Kultury w Barcianach wróciła do formy sprzed pandemii. Pierwszą imprezą z publicznością była Moto-Majówka dla Krzysia.

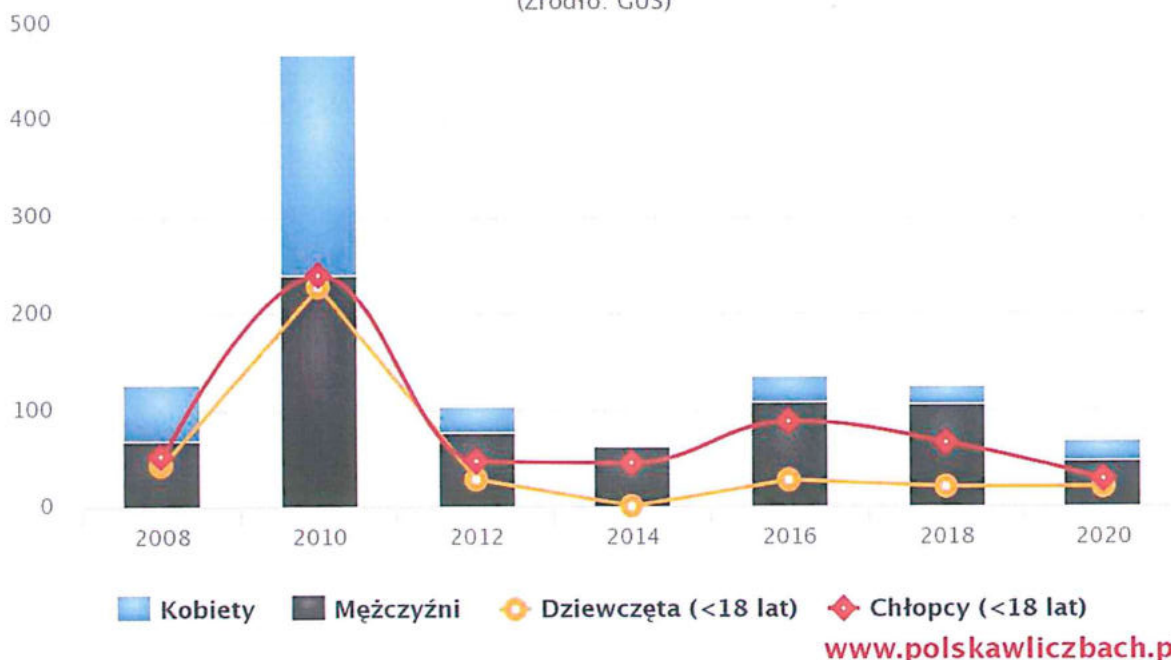
W roku 2021 GOK otrzymał dofinansowanie na realizację 5 zadań:

1. Sieć na kulturę w podregionie olsztyńskim - "**Bezpieczeństwo w sieci**" "**Projektowanie graficzne z wykorzystaniem aplikacji cyfrowych**" - 6 laptopów o łącznej wartości 12.000,00 zł;
2. Małe granty - Równać szanse "NaKręcone Barciany - 294 km2 historii" – 8.500,00 zł;
3. Fundacja BGK - Generacja 6.0 - "**Życie zaczyna się po 60-ce**" – 14.750,00 zł;
4. Narodowy program Rozwoju Czytelnictwa - "**Infrastruktura bibliotek 2021 – 2025**" "Modernizacja, wyposażenie i rozwój Biblioteki Gminnej w Barcianach" – 515.000,00 zł.
5. „**Lokalny Animator Sportu**” - kwota dofinansowania 9600 zł., na Boisku Orlik w Barcianach były prowadzone zajęcia sportowe.

W gminie działają dwa kluby sportowe. Liczba osób ćwiczących w klubach sportowych na terenie gminy wykazuje tendencje malejące.

Ćwiczący w klubach sportowych w gminie Barciany w latach 2008 – 2020

(Źródło: GUS)

W większości obszar gminy obejmuje Równina Sępolska, stanowiąca część Niziny Staropruskiej, tylko niewielka południowa część gminy leży w zasięgu Krainy Wielkich Jezior Mazurskich. Gmina obejmuje obszar 293,6 km² i liczy 6341 mieszkańców. Obszar gminy w całości należy do dorzecza Pregocy.

W północno-wschodniej części gminy, w pobliżu wsi Mołtajny, znajduje się jedno z większych zbiorników wodnych - jezioro Arklickie z wyspą, na której znajdowała się osada pruska. Pozostałe zbiorniki wodne to tzw. „oczka wodne”, występujące w dużej ilości na terenie całej gminy. Na południe i wschód od jeziora Arklickiego znajdują się niewielkie obszary podmokłe (bagna).

Turystyce w Gminie Barciany sprzyjają nie tylko cenne zasoby przyrodnicze, ale również zachowane dziedzictwo kultury materialnej. Najważniejsze i najcenniejsze zabytki i zespoły zabytkowe z terenu gminy to:

1. Gotycki zamek w Barcianach;
2. Gotyckie kościoły (z wyposażeniem barokowym i rokokowym) w Barcianach, Drogoszach, Mołtajnach, Windzie;
3. Zespół pałacowo-parkowy w Drogoszach.
4. Założenie dworsko-parkowe w Maciejkach, Rodelach.
5. Parki krajobrazowe w Arklitach, Silginach, Skandawie, Świętym Kamieniu, Wielewie.

Według stanu na dzień 31 grudnia 2021r. w rejestrze zabytków nieruchomości gminy Barciany jest 29 obiektów wpisanych do rejestru zabytków. Pięć obiektów będących własnością prywatną jest w stanie ruiny i ich właściciele powinni poprzez Wojewódzki Urząd Ochrony Zabytków (WUOZ) w Olsztynie podjąć starania o wykreślenie ich z rejestru. Nieruchomości te obejmują: pała w Arklitach, pozostałości stajni i ujeżdżalni w Drogoszach, pałac w Silginach, karczma w Skandawie oraz pałac w Wielewie.

Gminna Ewidencja Zabytków jest podstawą dla sporządzania Programu opieki nad zabytkami przez gminy. Uchwałą nr XXVI/189/2020 z dnia 24 września 2020r. Rada Gminy Barciany przyjęła Gminny Program Opieki nad Zabytkami Gminy Barciany na lata 2020-2023.

II 7. MIESZKALNICTWO – ZASÓB MIESZKANIOWY GMINY

W przeciągu jednego roku zasób mieszkań gminy Barciany zmalał o 10%

Tab. 4. Gminy zasób mieszkaniowy w Gminie Barciany w l. 2020-2021

	2020	2021
Gminy zasób mieszkaniowy – liczba mieszkań	81	71

Źródło: dane gminy

W 2021 dokonano sprzedaży jednego lokalu mieszkalnego o pow. 53,10 m².

Załatwiono pozytywnie 4 wnioski o przydział lokali mieszkalnych, a 5 osób oczekiwało na przydział lokalu mieszkalnego.

II 8. SEKTOR EKONOMII SPOŁECZNEJ

II 8. 1 PODMIOTY EKONOMII SPOŁECZNEJ

Kooperacja pomiędzy podmiotami trzeciego sektora a władzami samorządu Barcian odbywa się w oparciu o coroczne „Programy współpracy Gminy Barciany z organizacjami pozarządowymi oraz wymienionymi w art. 3 ust. 3 ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie”.

Organizacje pozarządowe to wszystkie podmioty, które nie są organami lub jednostkami podległymi administracji publicznej (rządowej i samorządowej) oraz których działalność nie jest nastawiona na osiągnięcie zysku. Do roli organizacji pozarządowych można zaliczyć: budowę kapitału społecznego przez tworzenie sieci powiązań międzyludzkich, mobilizacja grup społecznych i jednostek do większej aktywności "obywatelskiej, politycznej, kulturalnej, artystycznej czy religijnej".

Oprócz wspomnianych, ważną rolę omawianych instytucji jest dostawa usług nieopłacalnych z punktu widzenia sektora prywatnego oraz takich, których nie jest w stanie, z racji braku odpowiednich narzędzi, dostarczyć państwo. Zadaniem takich grup jest między innymi zapewnienie dóbr i usług w dążeniu do poprawy warunków ekologicznych, opieki zdrowotnej, przeciwdziałanie łamaniu praw człowieka, a także walka z głodem¹⁸.

Na terenie gminy Barciany funkcjonują organizacje pozarządowe, które działają na rzecz społeczności lokalnej oraz stanowią ważne zaplecze i potencjał do rozwiązywania problemów społecznych. Należą do nich:

- Barciańska Inicjatywa Oświatowa,
- Stowarzyszenie Osób Niepełnosprawnych i Ich Rodzin im. Ojca Pio w Barcianach
- Gminny Ludowy Klub Sportowy „Jurand” Barciany,
- 5 Ochotniczych Straży Pożarnych (Barciany, Drogosze, Mołtajny, Modgarby, Skandawa),
- Maltańskie Stowarzyszenie Aktywności Lokalnej „Nadzieja”,
- Stowarzyszenie Sołectw „Razem Możemy Więcej”,
- Stowarzyszenie Na Rzecz Odnowy Sołectwa Suchawa „Przyjazna Wieś”,
- Stowarzyszenie Iskierka Nadziei,
- Stowarzyszenie Aktywności Lokalnej Sołectwa Aptynty (S.A.L.S.A),
- Stowarzyszenie Pomocy Humanitarnej im. św. Łazarza w Kętrzynie.

Inny niż organizacja pozarządowa podmiot ekonomii społecznej (w rozumieniu art. 2 pkt 5 Ustawy z dnia 5 sierpnia 2022 r. o ekonomii społecznej⁴), który działa na terenie Gminy Barciany to Klub Integracji Społecznej w Barcianach.

Klub Integracji Społecznej powstał 1.01.2005 roku jako rozszerzenie działań Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Barcianach zmierzających do zmniejszenia stopy bezrobocia w gminie Barciany.

Podstawowym celem prowadzenia przez GOPS w Barcianach Klubu Integracji Społecznej jest reintegracja społeczna i zawodowa osób zagrożonych wykluczeniem społecznym. Jest on realizowany przez wiele kompleksowych działań zmierzających do zapewnienia osobom zagrożonym wykluczeniem bezpieczeństwa socjalnego, aktywizację zawodową i pomoc w osobistym rozwoju.

Celem jest także edukacja ułatwiająca osiągnięcie samodzielności ekonomicznej przez zatrudnienie.

KIS udziela wsparcia dla integrowania się grup i osób o podobnych trudnościach i problemach życiowych. Jest otwarty na problemy środowiska. Pomaga samoorganizować się ludziom w grupy, podejmować wspólne inicjatywy i przedsięwzięcia w zakresie aktywizacji zawodowej, w tym zmierzające do tworzenia własnych miejsc pracy.

Klub zakłada przede wszystkim przeciwdziałanie negatywnym skutkom bezrobocia, ograniczenie niepożądanych zjawisk społecznych, przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu, realizację zadania własnego gminy tj. pracy socjalnej poprzez pomoc osobom w odzyskaniu zdolności do funkcjonowania w społeczeństwie.

KIS to jednostka, której celem jest udzielenie pomocy osobom indywidualnym oraz ich rodzinom w odbudowywaniu i podtrzymywaniu umiejętności uczestnictwa w życiu społeczności lokalnej, w powrocie do pełnienia ról społecznych oraz w podniesieniu kwalifikacji zawodowych, jako wartości na rynku pracy.

W ramach istnienia Klubu Integracji Społecznej w Barcianach, który działa na bazie pomieszczeń Gminnego Centrum Informacji, skupiają się trzy główne obszary działań:

1/ Pośrednictwo pracy:

Obejmuje zajęcia dla bezrobotnych w celu nabycia umiejętności poszukiwania i pozyskiwania zatrudnienia. Po zgłoszeniu się osoba dokonuje niezbędnych formalności, tj.: wypełni kwestionariusz osobowy, po czym zostanie zarejestrowana na liście osób poszukujących pracy.

⁴ T.j. Dz. U. z 2022 r. poz. 1812, 2140.

Na bieżąco tworzona jest komputerowa BAZA BEZROBOTNYCH, za pomocą której można zawsze zajrzeć do kwalifikacji oraz oczekiwań klientów.

2/ Działalność grupowa:

Cała grupa bierze czynny udział w cyklu spotkań mających na celu przygotowanie uczestników zajęć do intensywnego i efektywnego poszukiwania pracy, przeprowadzania rozmów kwalifikacyjnych, pisania swojego życiorysu, podania o pracę.

Wszystkie grupy uczestniczące mają prawo do korzystania z innych ofert np. poszukiwania samodzielnie zatrudnienia przez Internet lub ogłoszenia prasowe, korzystania z uzyskanych adresów i telefonów organizacji działających na terenie gminy, powiatu, województwa, informacji o przysługujących im świadczeniach i prawach. Odbywają się także konsultacje indywidualne ze specjalistami – psychologiem, prawnikiem w miarę potrzeb i wyłaniających się problemów w trakcie spotkań.

3/ Działalność w zakresie poradnictwa życiowego:

Dla osiągnięcia ostatecznego rezultatu, jakim jest ograniczenie bezrobocia, a zwłaszcza bezrobocia długotrwałego, niezbędna jest aktywizacja zarówno w systemie zawodowym jak i społecznym naszych klientów. Najbardziej są tu potrzebni przede wszystkim psycholog i prawnik. W miarę potrzeb na bieżąco rozmawiają z uczestnikami KIS pracownicy socjalni, którzy najlepiej orientują się w sytuacji życiowej klientów GOPS.

Organizacje pozarządowe są przejawem społeczeństwa obywatelskiego. Odgrywają ważną rolę nie tylko w konsolidacji lokalnej społeczności, organizacyjnym wzmocnieniu władz lokalnych, lecz również zwiększają szanse rozwoju małych i średnich miejscowości. Dobrze zorganizowane środowisko może sprzyjać aktywizowaniu nie tylko pojedynczych osób i marginalizowanych grup społecznych, ale ich lokalnego otoczenia, sprzyja samowystarczalności społeczności lokalnych poprzez uruchomienie i wykorzystanie jej zasobów.

Lokalny trzeci sektor nie jest w gminie bardzo rozbudowany i opiera się wyłącznie na formie prawnej stowarzyszeń. Niemniej profil działalności obejmuje szeroki zakres celów ze sfery kultury, sztuki, sportu, rekreacji i pomocy osobom w trudnej sytuacji życiowej. Działania podmiotów są adresowane do wielu grup społecznych – od uczniów i młodzieży szkolnej, po ogół mieszkańców, seniorów i osób w kryzysie.

Gmina Barciany współpracuje z organizacjami pozarządowymi na wielu płaszczyznach związanych z rozwojem regionu oraz wspieraniem działań na rzecz różnych grup społecznych. Działania te ukierunkowane są w szczególności na tworzenie

warunków do zwiększenia aktywności społecznej oraz prowadzenia ciekawych i efektywnych inicjatyw na rzecz mieszkańców. Stale jest kontynuowana kampania 1% , która miała na celu przybliżenie możliwości przekazania części podatku na rzecz organizacji, posiadających status OPP w gminie.

Biorąc powyższe pod uwagę, należy stwierdzić, że podmioty sektora organizacji pozarządowych są bardzo ważnym i cennym partnerem władz Gminy Barciany w rozwiązywaniu problemów społecznych oraz wykazują wysoką zdolność do realizacji usług społecznych w zakresie, o którym mowa w art. 2 ust. 1 pkt 1–14 ustawy z dnia 19 lipca 2019 r. o realizowaniu usług społecznych przez centrum usług społecznych. Świadczy o tym również dotychczasowa finansowa i pozafinansowa współpraca samorządu z podmiotami trzeciego sektora.

II 8.2. WYSOKOŚĆ ŚRODKÓW

W 2023 r. wzrosła pula środków planowanych na realizację zadań w ramach Programu Współpracy z trzecim sektorem.

Tab. 5. Wysokość środków przewidzianych na realizację programu współpracy z organizacjami pozarządowymi w l. 2021-2023

	2021	2022	2023
Środki przewidziane na realizację Programu	110.000 zł.	110.000 zł.	120.000 zł.

Źródło: dane Gminy

II 8.3. RADY SPOŁECZNE

W gminie Barciany są zapewnione warunki do rozwoju partycypacji mieszkańców z każdej grupy społecznej. W gminie działają zarówno:

- **Gminna Rada Seniorów w Barcianach** (powołana na mocy Uchwały nr XLVII/314/2022 Rady Gminy Barciany z dnia 24 lutego 2022 r.),
jak również
- **Młodzieżowa Rada Gminy Barciany** (powołana na mocy Uchwały Rady Gminy Barciany Nr XLIX/328/2022 z dnia 22 września 2022 r.).

II 8. 4. PORTAL PARTYCYPACJI SPOŁECZNEJ

Mieszkańcy gminy mają zapewniony dostęp po Portalu Partycypacji Społecznej pod adresem: <https://konsultacje.barciany.pl/>.

Celem systemu Konsultacji Społecznych jest danie obywatelom możliwości wpływu na proces legislacyjny, a tym samym poprawę jakości decyzji i stanowionego prawa.

W systemie demokratycznym suwerenem są obywatele, którzy sprawują rządy bezpośrednio lub przez przedstawicieli, którym udzielili mandatu w wyborach. Celem konsultacji społecznych jest poprawa jakości decyzji i legislacji. Wysłuchanie racji różnych stron pozwala wcześniej wychwycić błędy i stworzyć bardziej wyważone rozwiązania. Decyzje mogą wtedy uwzględniać zróżnicowane potrzeby obywateli, grup, środowisk i instytucji społeczeństwa obywatelskiego. Konsultacje służą artykulacji i wymianie poglądów, a nie prowadzeniu sporów. Konsultacje są kluczowym sposobem włączania obywateli w proces podejmowania decyzji. Udział obywateli w procesie kształtowania polityk publicznych i rozwiązań prawnych przyczynia się do urzeczywistniania dobra wspólnego postrzeganego w kategoriach jakości życia całej społeczności.

II 9. OCHRONA ZDROWIA

Mieszkańcy Gminy Barciany mają zapewniony dostęp do świadczeń ochrony zdrowia. Na terenie gminy działają:

- BART-MED Emilia Rekuć (Barciany),
- Gabinet Fizjoterapii s.c. Anna Dąbkowska, Janusz Dąbkowski, Piotr Dąbkowski (Barciany),
- Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej "BART - MED" (Barciany).

II 10. BEZPIECZEŃSTWO PUBLICZNE

II 10. 1. INSTYTUCJE

O bezpieczeństwo publiczne i porządek powszechny dba bezpośrednio na terenie

Gminy Barciany :

1/ Placówka Straży Granicznej, która zajmuje się m.in.:

- ochroną granicy państwowej;
- organizowaniem i dokonywaniem kontroli granicznej;
- zapobieganiem i przeciwdziałaniem nielegalnej migracji;
- zapewnieniem bezpieczeństwa w komunikacji międzynarodowej i porządku publicznego w zasięgu terytorialnym Oddziału Straży Granicznej;
- rozpoznawaniem, zapobieganiem, wykrywaniem przestępstw i wykroczeń oraz ściganiem ich sprawców w zakresie właściwości Straży Granicznej.

2/Cztery jednostki ochotniczych straży pożarnych:

- Ochotnicza Straż Pożarna w Barcianach (włączona do Krajowego Systemu Ratowniczo - Gaśniczego KSRG);
- Ochotnicza Straż Pożarna w Drogoszach (włączona do Krajowego Systemu Ratowniczo - Gaśniczego KSRG);
- Ochotnicza Straż Pożarna w Mołtajnach;
- Ochotnicza Straż Pożarna w Skandawie.

3/Komenda Powiatowa Policji w Kętrzynie.

II 10. 2. PRZESTĘPCZOŚĆ

W 2021 roku w gminie Barciany stwierdzono szacunkowo (w oparciu o dane powiatowe) 88 przestępstw⁵. Oznacza to, że na każdych 1000 mieszkańców odnotowano 14,73 przestępstw. Jest to wartość znacznie mniejsza od wartości dla województwa warmińsko-mazurskiego oraz znacznie mniejsza od średniej dla całej Polski.

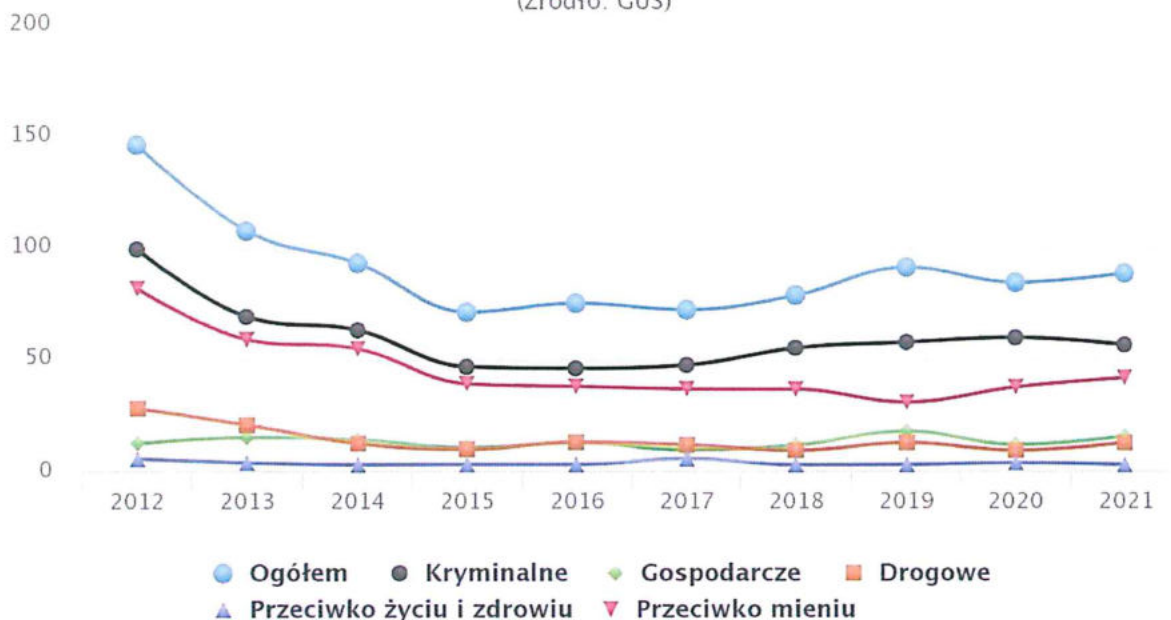
Wskaźnik wykrywalności sprawców przestępstw dla wszystkich przestępstw ogółem w gminie Barciany wynosi 76,60% i jest nieznacznie większy od wskaźnika wykrywalności dla województwa warmińsko-mazurskiego oraz większy od wskaźnika dla całej Polski. W przeliczeniu na 1000 mieszkańców gminy Barciany najwięcej stwierdzono przestępstw o

⁵ Więcej: https://www.polskawliczbach.pl/gmina_Barciany.

charakterze kryminalnym - 9,40 (wykrywalność 76%) oraz przeciwko mieniu - 6,93 (wykrywalność 54%). W dalszej kolejności odnotowano przestępstwa drogowe - 2,05 (100%), o charakterze gospodarczym - 2,56 (51%) oraz przeciwko życiu i zdrowiu - 0,42 (96%).

Przestępstwa stwierdzone (oszacowanie) w gminie Barciany w latach 2012 – 2021

(Źródło: GUS)

www.polskawliczbach.pl

II 11. POMOC SPOŁECZNA

II 11. 1. GMINNY OŚRODEK POMOCY SPOŁECZNEJ W BARCIANACH - KADRA

Zadania z zakresu pomocy społecznej w Gminie Barciany realizuje Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Barcianach, który działa w oparciu o powszechnie obowiązujące przepisy prawa i postanowienia Statutu, nadanego przez Radę Gminy Barciany na mocy Uchwały nr XII/68/2011 z dnia 28 października 2011 r.

Na dzień 31.12.2021 r. ogółem w Ośrodku Pomocy Społecznej zatrudnionych było 17 osób, w tym:

- 5 pracowników socjalnych (w wymiarze 4,5 etatu);

- 3 opiekunki środowiskowe świadczące usługi opiekuńcze na rzecz mieszkańców Gminy Barciany;
- głównego księgowego;
- Kierownika GOPS;
- 1 pracownika do obsługi zasiłków rodzinnych;
- 1 pracownika do obsługi Funduszu Alimentacyjnego oraz prac społecznie użytecznych;
- 1 pracownika do obsługi dodatków mieszkaniowych i energetycznych, sekretariatu oraz składnicy akt;
- 1 asystenta rodziny;
- 1 aspiranta pracy socjalnej;
- 2 opiekunki środowiskowe, zatrudnione w ramach realizowanego przez GOPS w Barcianach projektu EFS „Bezpiecznie w Gminie Barciany” (koszty umów-zlecenie były pokrywane ze środków projektu).

W latach 2018-2021 systematycznie wzrastała liczba zatrudnionych w GOPS pracowników.

Tab. 6. Liczba pracowników GOPS w l. 2018-2021

	2018	2019	2020	2021
Ogółem	14	15	16	17
Kierownicy	1	1	1	1

Źródło: GOPS

GOPS w Barcianach spełnia ustawowy warunek zatrudnienia 1 pracownika socjalnego na 2000 osób lub 1 pracownika socjalnego na 50 rodzin korzystających z pracy socjalnej i czy zatrudnia co najmniej 3 pracowników socjalnych.

Tab. 7. Pracownicy GOPS w l. 2017-2021

	Czy spełniony warunek ustawy dot. pracowników socjalnych	Liczba mieszkańców wg GUS	Liczba rodzin w gminie korzystająca z pracy socjalnej	Liczba pracowników socjalnych
2017	Tak	6 275	0	4
2018	Tak	6 222	28	4
2019	Tak	6 174	473	5
2020	Tak	6 069	0	5
2021	tak	5 982	408	5

Źródło: GOPS

II 11. 2. BENEFICJENCI I RODZAJE ŚWIADCZONEJ POMOCY

Od 2015 r. wyraźnie maleje ogólna liczba rodzin i osób, którym OPS w Barcianach udzielił pomocy, czy w postaci świadczeń finansowych, czy niefinansowych.

W l. 2015-2021 r. liczba rodzin, którym OPS w Barcianach udzielił pomocy zmalała o 38%, natomiast w większym stopniu (o 42%) zmalała liczba osób w rodzinach korzystających z pomocy społecznej.

Tab. 8. Liczba rodzin i liczba osób w rodzinach korzystających z pomocy społecznej w l. 2015-2021

	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Liczba rodzin ogółem	678	517	467	464	473	440	421
Liczba osób w rodzinach ogółem	1770	1421	1214	1254	1238	1116	1026

Źródło: GOPS

W latach 2016-2021 zmalała liczba osób (o 34%) oraz rodzin (30%), którym przyznano świadczenia niepieniężne.

Zmniejszyła się również skala beneficjentów świadczeń pieniężnych (odpowiednio o 14% i 11%).

Tab. 9. Świadczenia pieniężne i niepieniężne dla osób i rodzin w l.

		2016	2017	2018	2019	2020	2021
Świadczenia niepieniężne	l. osób	458	396	410	398	336	300
	l. rodzin	247	208	219	218	195	174
Świadczenia pieniężne	l. osób	466	410	383	395	410	399
	l. rodzin	427	377	355	364	391	382

Źródło: GOPS

Bezrobocie jest zdecydowanie najczęstszą przyczyną przyznawania pomocy społecznej rodzinom przez OPS w Barcianach. Na drugim miejscu znajduje się ubóstwo.

Pozytywnie należy ocenić, że z powodu problemu alkoholizmu i narkomanii pomoc społeczna jest przyznawana w pojedynczych przypadkach.

Tab. 10. Powody przyznawania pomocy społecznej rodzinom w l. 2020-2021

	2020	2021	
Ubóstwo	160	141	
Bezrobocie	273	268	
Zdarzenie losowe	7	7	
Długotrwała lub ciężka choroba	56	47	
Niepelnosprawność	122	122	
Alkoholizm	6	7	
Potrzeba ochrony macierzyństwa	39	33	
Potrzeba ochrony macierzyństwa, w tym potrzeba ochrony wielodzietności	26	22	
Bezradność w spr. op.- wych. i prowadzenie gosp. domowego	ogółem	24	23
	w tym rodziny wielodzietne	10	5
	w tym rodziny niepełne	17	17
Bezdomność	7	3	
Trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z ZK	5	2	
Narkomania	1	1	
Przemoc w rodzinie	-	1	

Źródło: GOPS

Liczba osób korzystających z różnych rodzajów usług opiekuńczych ulegała dużym wahaniom w l. 2016-2021. Swój szczyt osiągnęła w 2020 r. (20 osób).

Od 2016 r. żaden z mieszkańców gminy nie korzysta ze specjalistycznych usług opiekuńczych, ani specjalistycznych opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi.

Tab. 11. Liczba osób korzystających z różnych rodzajów usług opiekuńczych w l. 2016-2021

	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Beneficjenci usług opiekuńczych	10	16	9	16	20	15
Beneficjenci specjalistycznych usług opiekuńczych	0	0	0	0	0	0
Beneficjenci usług specjalistycznych opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi	0	0	0	0	0	0

Źródło: GOPS

Wskaźnik pracy socjalnej w Gminie Barciany wzrósł z poziomu 0% aż do 96,91% w ciągu 6 lat.

Wskaźnik ten jest obliczany jako stosunek liczby rodzin objętych pracą socjalną do rodzin osób, którym przyznano świadczenie pomnożony przez 100%.

Tab. 12. Wskaźnik pracy socjalnej w l. 2016-2021

	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Wskaźnik pracy socjalnej	0%	0%	6,06%	100%	0%	96,91%
Liczba rodzin, którym przyznano świadczenia	517	467	462	473	440	421
Praca socjalna ogółem	0	0	28	473	0	408

Źródło: GOPS

II 11. 3. TELEOPIEKA

Gmina Barciany z dniem 10 lipca 2019r. przystąpiła do realizacji zadania związanego z uruchomieniem usług opiekuńczych w formie teleopieki. Teleopieka to system powiadamiania ratunkowego stosowany u osób o obniżonej samodzielności, w tym osób starszych, niepełnosprawnych lub chorych. Minimalizuje negatywne skutki różnych nagłych zdarzeń domowych, a także ratuje ludzkie życie.

Najważniejsze elementy systemu teleopieki to:

- 1) bezprzewodowy przycisk SOS, noszony stale przy sobie w formie opaski na nadgarstek - tzw. „przycisk życia”,
- 2) prosty w obsłudze telefon umożliwiający kontakt głosowy,
- 3) Centrum Alarmowe pracujące 24 godziny na dobę przez 7 dni w tygodniu, wydzielone do obsługi zgłoszeń i alarmów bezpieczeństwa,
- 4) należyta ochrona danych osobowych, w tym danych wrażliwych,
- 5) zapewnienie osób mogących podjąć interwencję na miejscu (np. rodzina, sąsiedzi).

Korzyści z wdrożenia systemu:

- 1) wsparcie systemu powiadamiania ratunkowego (Centrum Alarmowe pracuje 24/7),
- 2) odciążenie aktywnych zawodowo członków rodziny i opiekunów,

3) wydłużenie możliwości samodzielnego gospodarowania w miejscu zamieszkania (np. poprzez opóźnienie konieczności korzystania z domów pomocy społecznej),

4) aktywizacja samopomocy sąsiedzkiej.

Realizatorem oraz wykonawcą był Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Barcianach. Zarówno w 2020, jak i 2021 wdrożył on usługę dla 20 mieszkańców naszej gminy. Całkowity koszt realizacji zadania zarówno w roku 2020, jak i 2021 wyniósł 7.680,00 zł.

II 12. WSPIERANIE RODZINY I PIECZA ZASTĘPCZA

W Gminie Barciany są podejmowane różnorodne działania nakierowane na wsparcie rodzin.

Ustawa z dnia 9 czerwca 2011r. o wspieraniu rodzin i systemie pieczy zastępczej (t.j. :Dz. U. z 2016r., poz. 575 z późn. zm) nakłada na samorządy lokalne odpowiedzialność za tworzenie i funkcjonowanie lokalnego systemu opieki nad dzieckiem i rodziną. Skuteczna pomoc okazywana rodzinie przeżywającej trudności w opiekowaniu się i wychowywaniu dzieci, a także skuteczna ochrona dzieci oraz pomoc może być osiągnięta poprzez współpracę wszystkich osób, instytucji oraz organizacji pracujących z dziećmi i rodzicami

Do zadań asystenta rodziny należy:

- udzielanie pomocy rodzinom w poprawie ich sytuacji życiowej,
- udzielanie pomocy rodzinom w rozwiązywaniu problemów socjalnych, psychologicznych jak również wychowawczych z dziećmi,
- wspieranie aktywności społecznej rodzin,
- motywowanie członków rodzin do podnoszenia kwalifikacji zawodowych,
- udzielanie pomocy w poszukiwaniu, podejmowaniu i utrzymywaniu pracy zarobkowej,
- udzielanie wsparcia dzieciom, w szczególności poprzez udział w zajęciach psychoedukacyjnych,
- podejmowanie działań interwencyjnych i zaradczych w sytuacji zagrożenia bezpieczeństwa dzieci i rodzin,
- prowadzenie indywidualnych konsultacji wychowawczych dla rodziców i dzieci.

W ramach GOPS Barciany jest zatrudniony 1 asystent rodziny. Liczba rodzin, które pozostają pod jego opieką wykazuje tendencję malejącą.

Tab. 13. Liczba asystentów rodziny oraz liczba rodzin objętych pracą asystenta rodziny

	2017	2018	2019	2020	2021
Liczba asystentów rodziny w gminie	1	1	1	1	1
Liczba rodzin, które korzystały z usług asystentów rodziny	15	15	13	12	11

Źródło: GOPS

Karta Dużej Rodziny przysługuje rodzinom z przynajmniej trójką dzieci niezależnie od dochodu. Karta jest wydawana bezpłatnie, każdemu członkowi rodziny. Rodzice mogą korzystać w karty dożywotnio, dzieci do 18 roku życia lub do ukończenia nauki, maksymalnie do osiągnięcia 25 lat.

Tab. 14. Karta Dużej Rodziny w Gminie Barciany w l. 2020-2021

	2020	2021
Liczba wniosków	32	12
Liczba wydanych kart ogółem	90	66
Koszt realizacji zadania	279,42 zł.	281,53 zł.

Źródło: GOPS

Zadania obejmujące realizację świadczeń rodzinnych - system świadczeń rodzinnych jest wsparciem dla rodzin wychowujących dzieci oraz dla rodzin, w których znajduje się osoba niepełnosprawna wymagająca opieki i pomocy, spełniających określone kryteria. Świadczenia rodzinne, czyli zasiłek rodzinny oraz dodatki do zasiłku rodzinnego, świadczenia opiekuńcze (tj. zasiłek pielęgnacyjny, świadczenie pielęgnacyjne, specjalny zasiłek opiekuńczy), jednorazowa zapomoga z tytułu urodzenia się dziecka (tzw. becikowe), świadczenie rodzicielskie), do których prawo nabywa się po spełnieniu kryteriów określonych w ustawie z dnia 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych.

Tab. 15. Świadczenia rodzinne w I. 2020-2021

	2020	2021
Liczba rodzin pobierających świadczenia rodzinne oraz zasiłki dla opiekunów	516	493
Wyplacona kwota świadczeń ogółem, w tym:	3.431.051,47 zł	3.573.280,10 zł
Zasiłki rodzinne z dodatkami	1.226.204,47 zł	1.075.174,10 zł
Świadczenia opiekuńcze	1.824.102,00 zł	2.151.581,00 zł
Jednorazowa zapomoga z tytułu urodzenia dziecka	42.000 zł	36.000 zł,
Świadczenie rodzicielskie	294.725,00 zł	328.276,00 zł
Zasiłek dla opiekuna	44.020,00 zł	18.249,00 zł
Kwota opłaconych za osoby pobierające świadczenia pielęgnacyjne i opiekuńcze opłacono składki na ubezpieczenia emerytalne, rentowe i zdrowotne	ubezpieczenia emerytalne, rentowe i zdrowotne w kwocie 341.412,61 zł	478.265,40 zł

Źródło: GOPS

Fundusz alimentacyjny stanowi system wspierania osób uprawnionych do alimentów na podstawie tytułu wykonawczego w przypadku bezskutecznej egzekucji alimentów.

Tab. 16. Fundusz alimentacyjny w I. 2020-2021

	2020	2021
Decyzje administracyjne ws. Funduszu alimentacyjnego	75	52
Wnioski do komornika sądowego	75	52
wniosków o ustalenie miejsca zamieszkania dłużnika alimentacyjnego.	15	8
Wydatkowano w ramach funduszu alimentacyjnego ogółem	398.260 zł,	373.461,56 zł.

Źródło: GOPS

Świadczenia wychowawcze 500+ - celem świadczenia wychowawczego jest częściowe pokrycie wydatków związanych z wychowywaniem dziecka, w tym z opieką nad nim i zaspokojeniem jego potrzeb życiowych. Ze świadczenia mogą skorzystać rodzice oraz opiekunowie dzieci do 18 roku życia. Świadczenie wychowawcze przysługuje w kwocie 500 zł miesięcznie na dziecko w rodzinie. Na drugie i każde kolejne dziecko świadczenie wychowawcze przysługuje niezależnie od dochodu. Dodatkowe wsparcie w wysokości 500 zł mogą otrzymać także rodziny zastępcze oraz rodzinne domy dziecka na każde dziecko, na podstawie ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.

Tab. 17. Świadczenia wychowawcze 500+ w l. 2020-2021

	2020	2021
Rodziny pobierające świadczenie	555	514
Liczba wydanych decyzji administracyjnych	77	569
Kwota wypłaconych świadczeń	5.696.313,17 zł.	5.582.261,65 zł.

Źródło: GOPS

W roku 2021 wzrosła liczba rodzin zastępczych oraz dzieci w nich przebywających. W tym samym roku zauważalnie wzrosła też kwota poniesiona przez gminę za pobyt dzieci w pieczy zastępczej.

Tab. 18. Rodziny zastępcze w l. 2019-2021

Rok	Liczba rodzin zastępczych	Liczba dzieci w rodzinach zastępczych	Koszt za pobyt dzieci w pieczy zastępczej
2019	4	7	24.515,- zł.
2020	4	7	24.618,84 zł.
2021	5	8	30.932,80 zł

Źródło: GOPS

II 13. PROFILAKTYKA I PRZECIWDZIAŁANIE UZALEŻNIENIOM

II 13. 1. PUNKT KONSULTACYJNO-INFORMACYJNY DS. UZALEŻNIENÍ I PRZECIWDZIAŁANIA PRZEMOCY W RODZINIE

Mieszkańcy gminy Barciany po pomoc i wsparcie w zakresie problemu uzależnienia mogą udać się do **Punktu Konsultacyjno-Informacyjnego**.

Celem działania punktu jest udzielanie wszelkich informacji osobom nadużywającym alkoholu i ich rodzinom o możliwości podjęcia leczenia odwykowego, o możliwości uzyskania wsparcia i pomocy psychologa, a także kierowania i informowania osób doznających przemocy do odpowiednich służb zajmujących się tego rodzaju sprawami.

II 13. 2. GMINNA KOMISJA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW ALKOHOLOWYCH

Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów alkoholowych w Barcianach została powołana na mocy Zarządzenia Wójta Gminy Barciany nr 96/2019 z 22 lipca 2019 r.

W poniższej tabeli przedstawiono dane dotyczące realizowania zadań ustawowych przez Gminną Komisję w l. 202-2021.

Tab. 19. Działalność GKRPA w Barcianach w l. 2020-2021

L.P.	NAZWA	2020	2021
1.	Posiedzenia Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych	-	12
2	Liczba skierowanych do GKRPA wniosków ws. podjęcia działań wobec osób, nadużywających alkoholu.	19	17
2.	Liczba osób wezwanych na rozmowę interwencyjno-motywacyjną do GKRPA	-	26
3.	Liczba wniosków o zastosowanie obowiązku poddania się leczeniu odwykowemu	4	9
4.	Liczba zaopiniowanych wniosków o wydanie zezwolenia na sprzedaż napojów alkoholowych.	-	5

Źródło: GOPS

W realizacji zadań Programu Komisja współpracowała ze szkołami z terenu gminy, Gminnym Ośrodkiem Pomocy Społecznej, Policją, Sądem, Zespołem Interdyscyplinarnym.

Dokonując analizy działalności GKRPA, należy stwierdzić, że oprócz działań wynikających z jej zadań, wykonywała ona wszystkie inne czynności i przedsięwzięcia zaplanowane w Gminnym Programie Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Gminnym Programie Przeciwdziałania Narkomanii. Komisja prowadziła swoje działania ostrożnie, kierując sprawy w ten sposób, żeby w konkretnym przypadku maksymalnie pomóc, a przynajmniej zminimalizować problem. Mając to na uwadze, GKRPA wykonywała swe zadania z myślą o jak najlepszym wykorzystaniu środków celem objęcia wsparciem jak największej liczby mieszkańców gminy.

W 2021 r. w ramach realizacji gminnego programu profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych zostały podpisane umowy na świadczenie specjalistycznych usług z następującymi specjalistami: terapeuta ds. uzależnień w zakresie usług poradnictwa i konsultacji osób uzależnionych z terenu gminy Barciany, psycholog w zakresie usług doradztwa psychologicznego oraz psycholog.

Tab. 20. Praca terapeuty, psychologa i psychiatry w I. 2020-2021

	Liczba godzin miesięcznie		Liczba beneficjentów porad		Liczba porad		Wynagrodzenie	
	2020	2021	2020	2021	2020	2021	2020	2021
Terapeuta ds. uzależnień w zakresie usług poradnictwa i konsultacji osób uzależnionych z terenu gminy Barciany	15	16	27	20	67	66	8580 zł.	-
Psycholog	15	12	30	36	-	-	6060 zł	2340 zł
Psychoterapeuta	15	-	30	-	-	-	2580 zł;	-

Źródło: GOPS

II 13. 3. RYNEK ALKOHOLOWY

Zgodnie z Uchwałą Rady Gminy Barciany Nr L/342/2018 z dnia 30 sierpnia 2018 r. na terenie Gminy Barciany może funkcjonować:

- 30 punktów przeznaczonych do spożycia alkoholu w miejscu sprzedaży,
- 90 punktów przeznaczonych do spożycia alkoholu poza miejscem sprzedaży.

Tab. 21. Liczba zezwoleń alkoholowych w Barcianach w l. 2020-2021

	2020	2021
Liczba punktów sprzedaży napojów alkoholowych w Gminie	18 (w tym 18 sklepów)	17 (w tym 17 sklepów)
Liczba zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych przeznaczonych do spożycia poza miejscem sprzedaży, ważnych w 2021 r. (sklepy)	45	43
Liczba zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych przeznaczonych do spożycia w miejscu sprzedaży, ważnych w 2021 r. (bary)	0	0
Liczba zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych w punktach sprzedaży napojów alkoholowych przeznaczonych do spożycia poza miejscem sprzedaży (tj. sklepy) – tzw. „kontynuacja zezwoleń”.	10	11
Liczba zezwoleń jednorazowych na sprzedaż napojów alkoholowych zawierających do 4,5% alkoholu oraz piwa, przeznaczonych do spożycia w miejscu sprzedaży podczas imprez odbywających się na terenie Gminy Barciany.	3	5

Źródło: GOPS

II 14. PRZECIWDZIAŁANIE PRZEMOCY W RODZINIE I OCHRONA OFIAR PRZEMOCY W RODZINIE

II 14. 1. ZESPÓŁ INTERDYSCYPLINARNY

Na podstawie art. 9a ust. 1-9 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie, Gmina Barciany podejmuje działania na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie, w szczególności w ramach pracy w Zespole Interdyscyplinarnym.

5 czerwca 2011 roku Zarządzeniem Nr 23/2011 Wójta Gminy Barciany, na podstawie uchwały Nr IV/23/2011, Rady Gminy Barciany z dnia 8 lutego 2011 w sprawie trybu i sposobu powoływania i odwoływania członków Zespołu Interdyscyplinarnego oraz szczegółowych warunków jego funkcjonowania, został powołany Gminny Zespół Interdyscyplinarny w Barcianach, działający na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie na terenie Gminy Barciany.

Zespół Interdyscyplinarny to grupa specjalistów z różnych instytucji, łącząca swoją wiedzę, umiejętności oraz możliwości wynikające z instytucji, którą reprezentują. Podejmują oni współpracę i skoordynowane działania mające na celu niesienie pomocy osobom krzywdzonym oraz przeciwdziałania zjawisku przemocy na terenie Gminy Barciany.

W skład Zespołu wchodzi 9 osób, przedstawiciele:

1. Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Barcianach,
2. Komendy Powiatowej Policji w Kętrzynie,
3. Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Gminie Barciany,
4. Szkoły Podstawowej w Barcianach,
5. Szkoły Podstawowej w Drogoszach,
6. Szkoły Podstawowej w Mołtajnach,
7. Szkoły Podstawowej w Windzie,
8. Grupowej Praktyki Pielęgniarek Środowiskowo-Rodzinnych „Panaceum” w Barcianach,
9. Sądu Rejonowego w Kętrzynie.

Członkowie Zespołu Interdyscyplinarnego działają na podstawie wyżej wymienionej uchwały, Zarządzenia Wójta Gminy Barciany, oraz porozumień zawartych między Wójtem a podmiotami, których przedstawiciele wchodzi w skład Zespołu.

Obsługę organizacyjno-techniczną Zespołu Interdyscyplinarnego zapewnia Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Barcianach.

Podczas prac Zespołu Interdyscyplinarnego rozmawiano na temat zjawiska przemocy na terenie Gminy Barciany, omawiano akty prawne, według których podejmowane są działania na rzecz przeciwdziałania przemocy. Omawiano również zadania jakie spoczywają na członkach Zespołu Interdyscyplinarnego, grup roboczych, procedurę „Niebieskie karty”. Spotkania Zespołu mają na celu poprawę sposobów udzielania pomocy osobom doświadczającym przemocy i ich najbliższemu otoczeniu. Członkowie Zespołu diagnozowali sytuacje w poszczególnych rodzinach wymieniali się informacjami, omawiali możliwości udzielenia

odpowiedniego wsparcia rodzinie. Omawiane były również możliwości dotyczące profilaktyki rozpowszechniania wiedzy na temat przemocy w środowisku, podnoszenia kwalifikacji osób pracujących z rodziną dotkniętą przemocą.

Tab. 22. Praca Zespołu Interdyscyplinarnego w I. 2020-2021

	2020	2021
Liczba posiedzeń ZI	4	4
Powołane grupy robocze	34	17

Źródło: GOPS

II 14. 2. PROCEDURA NIEBIESKIE KARTY

Liczba procedur „Niebieskie Karty” była największa w 2020 r. (wzrosła o 41% w porównaniu z rokiem poprzednim). Natomiast w 2021 r. była dwukrotnie mniejsza w stosunku do 2020 r.

Tab. 23. Liczba rodzin objętych procedurą „Niebieskie Karty” w I. 2019-2021

Rok	Liczba rodzin objętych procedurą „Niebieskie Karty”
2019	24
2020	34
2021	17

Źródło: GOPS

II 14. 3. INSTYTUCJE POMOCOWE

Osoby doświadczające przemocy w rodzinie mogą uzyskać pomoc i wsparcie w instytucjach, do których należy: GOPS w Barcianach, Punkt Konsultacyjno-Informacyjny w Barcianach, Komenda Powiatowa Policji w Kętrzynie, Sąd Rejonowy w Kętrzynie, Powiatowa Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Kętrzynie, placówki służby zdrowia i oświaty.

Polityka wobec osób starszych dotyczy potrzeb i warunków bytu ludzi starszych i ma na celu te działania, które w sposób planowy i celowy mają wpłynąć na poprawę sytuacji życiowej starszych ludzi. Służy temu system świadczeń związanych z zabezpieczeniem społecznym. Polityka społeczna zakłada działania na rzecz praw tej kategorii ludzi. Dotyczy to oświaty, kultury, ochrony zdrowia, organizacji czasu wolnego, ochrony pracy ludzi starszych, pomocy obłożnie chorym, pracy socjalnej z osobami starszymi, kształtowania odpowiednich warunków mieszkaniowych, pomocy instytucjonalnej oraz warunków materialnych seniorów.

Mając na uwadze zmiany w strukturze wiekowej ludności niezbędne jest zapewnienie specyficznych form pomocy osobom starszym, w celu jak najdłuższego utrzymania ich we własnym środowisku oraz niedoprowadzanie do marginalizacji. Tak więc w miarę potrzeb, GOPS zapewnia pomoc w formie usług opiekuńczych na rzecz osób, które z powodu wieku, choroby lub innych przyczyn wymagają pomocy osób trzecich, a rodzina nie jest w stanie tej opieki zapewnić.

Polityka wobec osób starszych zamieszkujących teren Gminy Barciany opiera się głównie na opiece zdrowotnej.

Wśród rozlicznych działań, jakie są realizowane przez władze Gminy Barciany z myślą o seniorach należy wskazać w szczególności na:

- **Gminny Program Osłonowy „Korpus Wsparcia Seniorów”** – uchwalony przez Radę Gminy Barciany na mocy Uchwały LXIII/400/2023 z dnia 26 stycznia 2023 r.,
- **zapewnienie warunków do pracy Gminnej Rady Seniorów w Barcianach,**
- **utworzenie w 2021 r. Klubu Seniora, działającego przy GOPS w Barcianach,**
- **zajęcia plastyczne dla seniorów w GOK,**
- **organizacja Dnia Seniora,**
- **system teleopieki.**

II 16. ZASOBY GMINY W ZAKRESIE PROFILAKTYKI I ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH

Na terenie Gminy Barciany działa wiele instytucji i podmiotów, dzięki którym samorząd realizuje rozliczne działania w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów społecznych. Są to następujące podmioty:

- Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Barcianach,
- Urząd Gminy,
- Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych,
- Punkt Konsultacyjno-Informacyjny,
- Gminny Ośrodek Kultury w Barcianach,
- Biblioteka Gminna w Barcianach,
- Gminny Zespół Interdyscyplinarny,
- Placówki oświaty,
- Placówki służby zdrowia,
- organizacje pozarządowe, kościoły i inne podmioty, o których mowa w art. 3 ust. 3 ustawy z dn. 24.04.2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (NGO).

II 17. OCHRONA ŚRODOWISKA

Na terenie Gminy Barciany nie ma możliwości przetwarzania zmieszanych odpadów komunalnych przeznaczonych do składowania. **Gmina zbiera niesegregowane odpady komunalne i przekazuje je** do Regionalnej Instalacji tj. Międzygminnego Zakładu Kompleksowego Przerobu Odpadów Komunalnych Sękity, Bisztynek, Kolonia oraz do Zakładu Unieszkodliwiania Odpadów Komunalnych Spytkowo.

Gmina Barciany zawarła porozumienie z Wojewódzkim Funduszem Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Olsztynie w dniu 9 lipca 2019 r. na obsługę wnioskodawców programu w procesie składania wniosków i uzyskiwania dofinansowania w ramach Programu Czyste Powietrze.

Do zadań gminy należy m.in.:

- 1) przygotowywanie wniosków wraz z wnioskodawcami pod kątem spełnienia wymagań określonych w Programie oraz podejmowanie działań określonych w Programie oraz podejmowanie działań doradczych mających na celu zidentyfikowanie budynków, których właściciele mogliby być potencjalnymi wnioskodawcami i przedstawienie im korzyści płynących z wzięcia udziału w Programie;
- 2) weryfikacja wniosków o dofinansowanie złożonych przez wnioskodawców w gminie w formie papierowej, zgodnie z właściwością miejsca położenia danej nieruchomości, tj.:
 - a) ocena wniosków o dofinansowanie wraz z załącznikami pod kątem spełnienia szczegółowych kryteriów wyboru przedsięwzięć określonych w programie na podstawie karty oceny
 - b) weryfikowanie zgodności papierowej wersji złożonego wniosku o dofinansowanie z wersją elektroniczną wniosku.

W dniu 14 maja 2021r. podpisano aneks nr 1/2021 do porozumienia z dnia 9 lipca 2019r., w którym uległy zmianie zadania należące do gminy. I są to m.in. następujące zadania:
Uruchomienie i prowadzenie punktu konsultacyjno-informacyjnego w ramach, którego będą prowadzone m.in. działania:

- a) udzielanie informacji o programie osobom zainteresowanym złożeniem wniosku o dofinansowanie;
- b) podejmowanie działań mających na celu zidentyfikowanie budynków, których właściciele mogliby być potencjalnymi wnioskodawcami przedstawienie im korzyści płynących z wzięcia udziału w programie;
- c) wsparcie wnioskodawców w zakresie przygotowania wniosku o dofinansowanie, w tym pod kątem spełnienia wymagań określonych w programie.

III. DIAGNOZA PROFILAKTYCZNA NA PODSTAWIE BADAŃ ANKIETOWYCH MIESZKAŃCÓW GMINY

III 1. METODOLOGIA I GRUPA BADANA

W 2021 r. została zrealizowana diagnoza na zlecenie Gminy Barciany mająca na celu ukazanie skali różnych problemów społecznych występujących wśród jej mieszkańców.

Zakres działań badawczych odnosił się do zidentyfikowania następujących kwestii:

- rozpoznania problemów społecznych występujących wśród dzieci, młodzieży oraz dorosłych mieszkańców Gminy,
- zidentyfikowania przyczyn lub czynników wywołujących sytuacje problemowe,
- określenia skali oraz zakresu występujących problemów społecznych,
- pokazania rozwiązań mających na celu wyjaśnienie sytuacji problemowej lub złagodzenie jej skutków.

Zakres prac badawczych objął problematykę następstw społecznych wynikających z alkoholizmu, narkomanii, nikotynizmu, siecioholizmu, przemocy w rodzinie i przemocy rówieśniczej, a także wpływu epidemii Covid-19 na kondycję psychiczną mieszkańców.

Istotą badania było poznanie opinii oraz postaw mieszkańców Gminy Barciany na temat problemu alkoholowego, nikotynowego, narkotykowego, przemocy domowej, rówieśniczej, cyberprzemocy, korzystania z Internetu oraz profilaktyki. W tym celu zdecydowano się na przeprowadzenie komplementarnych badań, zrealizowanych wśród trzech grup społecznych: dorosłych mieszkańców Gminy, uczniów oraz pracowników instytucjonalnych. Każda grupa respondentów wniosła coś nowego względem badanych zagadnień i pozwoliła na ich lepszą diagnozę oraz głębsze zrozumienie.

Badania wśród wszystkich grup zostały wykonane zgodnie z metodologią ilościową. Wśród wszystkich grup badawczych zostały przeprowadzone za pomocą techniki CAWI (*Computer Assisted Web Interviews*). Technika ta polega na przeprowadzeniu ankiety, która jest dostępna online. Pozwala ona na anonimowość, dzięki czemu osoby biorące udział w badaniu czują się swobodnie.

Przed przystąpieniem do ankietowania uczniów, za każdym razem uzyskiwano zgodę dyrekcji placówki szkolnej na przeprowadzenie badania, udzielano informację o całkowitej

anonimowości oraz o zasadach wypełniania kwestionariuszy, by zminimalizować ryzyko występowania braków danych.

W badaniach zastosowano triangulację technik badawczych. Triangulacja pozwala na uzyskanie bardziej wiarygodnych i pogłębionych wniosków. Pojęcie to zostało po raz pierwszy zdefiniowane przez Normana Denzina. Definiuje ją jako połączenie metodologii w badaniu jakiegoś zjawiska. Wyróżnia dwa rodzaje triangulacji metod badawczych: triangulację wewnątrzmetodyczną oraz triangulację międzymetodyczną. Triangulacja wewnątrzmetodyczna polega na korzystaniu z wielu technik w ramach jednej metody, a międzymetodyczna korzysta z wielu technik różnych metod badawczych.

Badania były przeprowadzane w czerwcu 2021 roku i wzięło w nich udział łącznie 316 osób, w tym:

- 88 pełnoletnich mieszkańców,
- 183 uczniów,
- 45 pracowników lokalnych instytucji.

III 2. DOROŚLI - PODSUMOWANIE BADAŃ

- Analizując uzyskane w tym obszarze dane widzimy, że spożywanie alkoholu zadeklarowała zdecydowana większość dorosłych mieszkańców gminy Barciany, tj. 77%. Wśród nich, średnio co druga osoba sięga po niego w sposób okazjonalny, czyli kilka razy w roku (43%).
- Z częstotliwością wskazującą na picie ryzykowne, czy też szkodliwe (kilka razy w tygodniu lub codziennie) po alkohol sięga tylko 1% mieszkańców Gminy.
- Wzrost spożycia alkoholu podczas trwającej sytuacji epidemiologicznej zadeklarowało 10% badanych.
- Zebrany materiał badawczy wykazał, że niewielka część mieszkańców Gminy wykonywała swoje obowiązki służbowe pod wpływem alkoholu. Do takiego zachowania przyznało się 4% respondentów (*spośród tych, którzy spożywają alkohol, tj. 68 osób*), przy czym żadnemu z ankietowanych nie zdarza się to często.

- Pozytywne jest to, że do kierowania pojazdem pod wpływem alkoholu przyznało się tylko 1% respondentów (*spośród ankietowanych spożywających alkohol, tj. 68 osób*).
- Należy jednak podkreślić, że co trzeci ankietowany był świadkiem sytuacji prowadzenia pojazdu przez osobę znajdującą się pod wpływem alkoholu (35%), co może wskazywać na występowanie na terenie Gminy problemów w tym zakresie.
- Podczas realizacji działań profilaktycznych warto poszerzyć wiedzę mieszkańców odnośnie tematyki FAS. Badania wykazały bowiem, że 1% respondentów nie ma świadomości na temat szkodliwości picia alkoholu w ciąży na rozwój dziecka, a kolejne 4% sądzi, że nie ma to żadnego wpływu na rozwój płodu.
- Warto zwrócić uwagę na to, że świadkiem spożywania alkoholu przez kobiety w ciąży na terenie swojej miejscowości w ciągu ostatnich 12 miesięcy był średnio co trzeci respondent, tj. 37%.
- Wyniki uzyskane w badaniu dorosłych mieszkańców pod kątem wiedzy na temat szkodliwości alkoholu dla zdrowia wskazują na brak wiedzy części ankietowanych w tym zakresie – w opinii 3% respondentów jest on nieszkodliwy.
- Biorąc pod uwagę powyższe wyniki badań możemy stwierdzić, że problem spożywania alkoholu wśród mieszkańców gminy Barciany występuje w umiarkowanym natężeniu – spożywanie alkoholu zadeklarowała większość respondentów jednak nieznaczna część spośród nich sięga po niego w sposób wskazujący na picie szkodliwe lub uzależnienie. Badanie wykazało występujący na terenie Gminy problem wykonywania obowiązków służbowych oraz prowadzenia pojazdów pod wpływem alkoholu, spożywania alkoholu przez kobiety w ciąży, a także braku wiedzy części mieszkańców na temat szkodliwości tej substancji.
- Zebrany materiał badawczy wykazał, że codziennie papierosy pali co trzeci dorosły mieszkaniec gminy Barciany (33%).

- W okresie pandemii COVID-19 do częstszego sięgania po tradycyjne papierosy przyznało się 30% respondentów, a po e-papierosy 25%.
- Papierosy elektroniczne są wśród dorosłej części społeczności Gminy znacznie mniej popularne, niż tradycyjne papierosy – codziennie sięga po nie 11% ankietowanych.
- Ważnym wnioskiem z badania jest fakt, że nie wszyscy respondenci zdają sobie sprawę ze szkodliwości palenia papierosów dla zdrowia (13%).
- E-papierosy są według dorosłych mieszkańców mniej szkodliwe, niż tradycyjne papierosy - jako mało szkodliwe lub nieszkodliwe elektroniczne papierosy uważa 17% respondentów.
- Bazując na uzyskanych wynikach można stwierdzić, że problem palenia papierosów występuje wśród dorosłych mieszkańców gminy Barciany w znacznym natężeniu, natomiast uzależnienie od e-papierosów dotyczy mniejszej części respondentów. Badanie wykazało brak wiedzy części respondentów na temat szkodliwego wpływu na zdrowie zarówno papierosów, jak i e-papierosów.
- Do sięgnięcia po narkotyki, dopalacze lub inne środki psychoaktywne przyznało się 5% respondentów.
- Zebrany materiał badawczy wykazał, iż problem nadmiernego zażywania substancji psychoaktywnych dotyczy 1% mieszkańców – 1 badany zadeklarował, że codziennie sięga po substancje psychoaktywne.
- Żaden z ankietowanych nie przyznał, że w trakcie trwania pandemii COVID-19 sięgał częściej po substancje psychoaktywne niż wcześniej.
- Wyniki badania ankietowego pokazały, iż respondenci sięgali po marihuanę, środki nasenne, dopalacze, kokainę, grzyby halucynogenne, mefedron oraz ekstazy.

- Na znajomość miejsc w swojej miejscowości, gdzie można kupić narkotyki lub dopalacze wskazał stosunkowo nieduży odsetek respondentów, średnio co jedenasty ankietowany. Przeważająca część spośród tych osób wskazała na znajomość konkretnej osoby.
- Ważnym wnioskiem z badania jest fakt, że nie wszyscy mieszkańcy zdają sobie sprawę ze szkodliwości narkotyków i dopalaczy dla zdrowia – 2% uważa je za nieszkodliwe, a kolejne 2% za mało szkodliwe.
- Uzyskane wyniki badań pozwalają stwierdzić, że problem związany z zażywaniem narkotyków, dopalaczy i innych substancji psychoaktywnych wśród dorosłych mieszkańców gminy Barciany jest widoczny, jednak nie przybiera on znacznych rozmiarów.
- Analiza wyników przeprowadzonego pod kątem przemocy w rodzinie badania pozwala stwierdzić, iż problem ten dotyczy bezpośrednio 2% dorosłych mieszkańców gminy Barciany – wskazali oni, iż problem przemocy występuje w ich domu.
- Znajomość kogoś w swoim otoczeniu, kto jest osobą doświadczającą przemocy domowej zadeklarował stosunkowo wysoki odsetek badanych – średnio co trzeci respondent, tj. 30%.
- Bazując na uzyskanych wynikach można stwierdzić, że problemu przemocy doświadczył i zastosował stosunkowo znaczny odsetek ankietowanych w ciągu ostatnich 12 miesięcy. Przemocy doznało 12% respondentów, natomiast stosowało – 3%.
- Z zebranych danych wynika, iż najczęściej mieszkańcy doświadczali przemocy psychicznej (73%), przemocy ekonomicznej i mobbingu - po 36% (*spośród tych, którzy doświadczyli przemocy, tj. 11 osób*).
- Analizując wyniki badań można stwierdzić, że podczas trwania pandemii COVID-19 36% dorosłych mieszkańców częściej doświadczało przemocy (*spośród tych, którzy doznali przemocy, tj. 11 osób*).

- W ankiecie pojawiło się również pytanie o osoby stosujące przemoc. Okazało się, że mieszkańcy Gminy doświadczyli przemocy ze strony męża/żony, nieznanego, partnera/partnerki, kolegów z pracy, dziecka i pracodawcy.
- Cyberprzemocy doznało 30% dorosłych mieszkańców Gminy. Najczęściej doświadczali oni wyzywania w Internecie.
- Analiza materiału badawczego pod kątem stosowania kar fizycznych wobec dzieci pozwala zauważyć, że średnio co szósty mieszkaniec biorący udział w badaniu nie wie, czy jest to dobra metoda wychowawcza, czy też nie lub ma do niej pozytywny stosunek (18%). Należy wziąć to pod uwagę podczas projektowania działań profilaktycznych wśród dorosłej części społeczności lokalnej.
- Do zastosowania przemocy wobec dziecka/dzieci przyznał się jeden z ankietowanych.
- Analizując uzyskane w tym obszarze wyniki badań można stwierdzić, że problem związany z przemocą występuje na niepokojącym poziomie – średnio co trzeci dorosły mieszkaniec zna kogoś w swoim otoczeniu, kto doświadcza przemocy domowej. Warto zwrócić uwagę również na to, że część respondentów nie ocenia jednoznacznie negatywnie stosowania kar fizycznych wobec dzieci jako metody wychowawczej.
- Z Internetu korzysta 99% dorosłych mieszkańców Gminy, przy czym zdecydowana większość robi to codziennie (91%).
- Analizując wyniki uzyskane w trakcie badania pod kątem częstotliwości korzystania z Internetu możemy stwierdzić, że stosunkowo niewysoki odsetek badanych poświęca na to dziennie znaczne ilości czasu, tj. powyżej 6 godzin (8%).
- Do częstszego korzystania z Internetu podczas pandemii COVID-19 przyznało się 43% badanych.
- Problemów związanych z korzystaniem z Internetu doświadczyło 11% badanych.

- Biorąc pod uwagę powyższe wyniki badań, możemy stwierdzić, że problem nadmiernego korzystania z Internetu może dotyczyć zaledwie 8% dorosłych mieszkańców Gminy – stwierdzili oni, iż poświęcają na to powyżej 6 godzin dziennie (z wyłączeniem pracy). Całościowa analiza materiału badawczego pozwala stwierdzić, że problem związany z nadmiernym korzystaniem z Internetu nie przybiera w gminie Barciany niepokojących rozmiarów.
- Z uzyskanych danych wynika, że znaczna część mieszkańców nie ma wiedzy albo opinii na temat stopnia zaangażowania władz lokalnych związanych z rozwiązywaniem problemów społecznych mieszkańców lub ocenia je jako niedostateczne (63%).
- Warto podkreślić, że co drugi badany nie wie, jakie działania podejmuje Gmina, aby ograniczyć popyt na zażywanie narkotyków i dopalaczy (43%), a co czwarty uważa, że Gmina nie podejmuje żadnych działań (25%).
- Obraz jaki wyłania się z badania to stosunkowo znaczna część respondentów deklarujących brak wiedzy odnośnie miejsc, gdzie można się zgłosić w razie problemu uzależnienia lub przemocy – przyznało to 14% badanych.
- Największym zaufaniem w przypadku problemów związanych z uzależnieniami lub przemocą w rodzinie cieszy się Policja i Telefon Zaufania, natomiast co piąty ankietowany udałby się po pomoc do Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej
- Odpowiedzi respondentów pokazują, że część mieszkańców Gminy nie ma wiedzy na temat miejsc, gdzie można się udać po pomoc w przypadku doświadczenia problemu uzależnienia, czy też przemocy. Warto zwrócić uwagę również na to, że wielu respondentów nie ma wiedzy na temat zaangażowania władz lokalnych związanych z rozwiązywaniem problemów społecznych mieszkańców lub w ich opinii działania te są niedostateczne.
- Z uzyskanych danych wynika, że obecna sytuacja epidemiologiczna jest źródłem nerwów dla 28% dorosłych mieszkańców Gminy. Największa część respondentów odczuwa niepokój związany ze zdrowiem swoim oraz bliskich, którzy znajdują się

w grupie ryzyka, obawiają się o bezpieczeństwo własne i rodziny, a także doświadczają niepokoju związanego z niepewnością jak długo potrwa obecna sytuacja.

- Stosunkowo wysoki odsetek badanych odczuwa trudne emocje/uczucia związane z trwającą sytuacją epidemiologiczną. Najczęściej deklarowanymi odpowiedziami były trudności z zasypianiem, odczuwanie stresu i lęku.
- Analiza materiału badawczego pozwala stwierdzić, iż sytuacja epidemiologiczna spowodowana pandemią COVID-19 w sposób negatywny wpłynęła na kondycję psychiczną wśród znacznej części dorosłej społeczności gminy Barciany. Konieczne jest zaprojektowanie i wdrożenie działań z zakresu profilaktyki zdrowia psychicznego.

III 3. PROBLEMY SPOŁECZNE W ŚRODOWISKU DZIECI I MŁODZIEŻY – PODSUMOWANIE BADAŃ

- Uzyskane w procesie badawczym odpowiedzi uczniów ze szkół znajdujących się na terenie gminy Barciany pokazują, że po alkohol kiedykolwiek w życiu sięgnął średnio co czwarty uczeń biorący udział w badaniu, tj. 25%.
- Z przeprowadzonego badania dowiadujemy się również, że spośród uczniów, którzy pili alkohol, część spożywała go jednokrotnie (11%) lub kilka razy (8%). Do wielokrotnego spożywania alkoholu przyznało się 2% ankietowanych, natomiast 4% uczniów spożywa go regularnie.
- Niepokojące jest to, że 17% respondentów sięgnęło po alkohol więcej niż 2 razy w ciągu ostatnich 30 dni poprzedzających badanie.
- W trakcie okresu izolacji, spowodowanego pandemią COVID-19, blisko co piąty uczeń przyznał, że częściej sięgał po alkohol (*22% spośród tych, którzy spożywali alkohol*).

- Z przeprowadzonego badania wyłania się obraz wczesnej inicjacji alkoholowej, 54% ankietowanych przyznało, że sięgnęło po alkohol w wieku 10-13 lat (*spośród tych, którzy spożywali alkohol*), a 17% miało wówczas mniej niż 10 lat.
- Najpopularniejszym wśród uczniów rodzajem spożywanego alkoholu okazało się piwo – piło je większość badanych (*82% spośród tych, którzy spożywali alkohol*).
- Na drugim miejscu pod względem rozpowszechnienia znalazła się wódka – spożywało ją co trzeci ankietowany mający za sobą inicjację alkoholową.
- Przeprowadzone badanie pozwoliło zweryfikować również okoliczności otrzymania/zdobycia alkoholu przez uczniów. Z deklaracji ankietowanych wynika, że większość młodych mieszkańców Gminy miało kontakt z alkoholem, ponieważ zostało nim poczęstowanych przez inne osoby (38%), albo dostało go do spróbowania od rodziców (24%).
- Analizując odpowiedzi uczniów z Gminy Barciany można stwierdzić, że alkohol jest łatwo dostępny dla respondentów – co czwarty uczeń przyznał bowiem, że nie miałby trudności w zdobyciu alkoholu na terenie swojej miejscowości (27%).
- Na podstawie deklaracji badanych uczniów możemy stwierdzić, że co czwarty respondent nie ma świadomości na temat szkodliwości alkoholu – 27% ankietowanych uznaje go za mało szkodliwy, nieszkodliwy lub przyznali, iż nie mają na ten temat żadnej wiedzy.
- Jednocześnie z uzyskanych danych widzimy, że alkohol jest przez uczniów postrzegany jako mniej szkodliwy niż dopalacze i narkotyki
- Biorąc pod uwagę powyższe podsumowanie wyników badań możemy stwierdzić, że problem spożywania alkoholu wśród uczniów z gminy Barciany występuje na niepokojącym poziomie. Z zebranych danych wynika, że bezpośredni kontakt z alkoholem miała znaczna część uczniów, a wśród tych, którzy po niego sięgnęli, część spożywa go regularnie, co więcej – do spożywania alkoholu więcej niż 7 razy w ciągu

30 dni poprzedzających badanie przyznała się znaczna część respondentów. Pozytywne jest to, że przeważająca część młodych mieszkańców Gminy zdaje sobie sprawę ze szkodliwości alkoholu dla zdrowia. Jednakże warto mieć na uwadze przede wszystkim to, że znaczna część uczniów uznaje alkohol za łatwo dostępny.

- Na podstawie zebranych danych możemy zauważyć, że kontakt z papierosami miał średnio co piąty uczeń z gminy Barciany (20%).
- Jednocześnie zauważalne jest to, że spośród uczniów mających z nimi kontakt, większość paliła je kilkukrotnie (7%).
- W ciągu ostatnich 30 dni poprzedzających badanie, 22 uczniów przyznało się, iż w tym okresie paliło papierosy.
- Do częstszego sięgania po papierosy w trakcie trwania izolacji spowodowanej pandemią COVID-19 przyznało się 30% uczniów (*spośród tych, którzy palili papierosy tradycyjne*).
- Elektroniczne papierosy wśród uczniów z gminy Barciany są nieco bardziej popularne niż papierosy tradycyjne – sięgnęło po nie 23% uczniów.
- Z zebranych danych wynika również, że uczniowie palili elektroniczne papierosy z mniejszą częstotliwością jak te tradycyjne – większość badanych e-papierosy próbowało jednokrotnie (9%), a do regularnego ich palenia przyznało się 3% respondentów. W ciągu 30 dni poprzedzających badanie po e-papierosy sięgnęło 20 uczniów.
- W porównaniu do e-papierosów, tradycyjne papierosy są dla uczniów łatwiejsze do zdobycia. Różnica wynosi 8 pp. (papierosy uznaje za łatwe do zdobycia 28%, a e-papierosy 20%).
- Odpowiedzi uczniów ze szkół na terenie gminy Barciany dotyczące szkodliwości papierosów i e-papierosów pozwoliły na następujące wnioski: zdecydowana większość uczniów zdaje sobie sprawę ze szkodliwego wpływu tych substancji na zdrowie.

- Z deklaracji badanych wynika, że papierosy są w opinii uczniów bardziej szkodliwe niż e-papierosy – szkodliwość tradycyjnych papierosów dostrzega 87% młodych mieszkańców Gminy, a w przypadku e-papierosów 82%.
- Biorąc pod uwagę powyższe podsumowanie wyników badań możemy stwierdzić, że problem palenia papierosów i e-papierosów przybiera wśród uczniów z gminy Barciany znaczne rozmiary. Odpowiedzi młodych mieszkańców Gminy wskazują, że znaczna część z nich regularnie pali papierosy i e-papierosy. Podczas projektowania działań profilaktycznych należy zwrócić uwagę na wczesną inicjację nikotynową, stosunkowo łatwą dostępność papierosów w opinii wielu badanych, a także brak wiedzy części uczniów na temat szkodliwego wpływu omawianych substancji na zdrowie i życie.
- Zebrany materiał badawczy wykazał, że po narkotyki, dopalacze lub inne substancje psychoaktywne sięgnęło 4% uczniów.
- Podczas trwania izolacji spowodowanej COVID-19 po substancje psychoaktywne częściej sięgało 2 uczniów (*spośród 5 respondentów deklarujących ich zażywanie*).
- Ankietowani wskazali, iż sięgali po marihuanę lub haszysz, substancje wziewne i LSD. Ponadto jeden z respondentów wskazał na wszystkie pozostałe, wymienione w kafeterii odpowiedzi substancje.
- W kwestii dostępności narkotyków i dopalaczy w środowisku lokalnym uczniów, wyniki kształtują się na zadowalającym poziomie – tylko 5% uczniów uznaje dopalacze, a 4% narkotyki, za łatwo dostępne w swojej miejscowości.
- W opinii uczniów narkotyki są nieco bardziej szkodliwe dla zdrowia (87%) niż dopalacze (86%).
- Analiza wyników przeprowadzonego pod kątem środków psychoaktywnych badania pozwala stwierdzić, że problem ten wśród młodzieży nie występuje w znacznym natężeniu, gdyż: stosunkowo niewielka część młodych mieszkańców Gminy sięgnęła

po substancje psychoaktywne oraz niewielka część z nich deklaruje łatwą dostępność środków psychoaktywnych na terenie gminy Barciany. Należy zwrócić jednak uwagę na to, że część uczniów nie posiada świadomości na temat szkodliwości narkotyków i dopalaczy dla zdrowia.

- W kontekście przytoczonych danych można wysnuć wniosek, że przemoc kiedykolwiek w życiu doznał znaczny odsetek respondentów, tj. 32%.
- Warte uwagi jest to, że do stosowania przemoc również przyznała się duża część uczniów. Na pytanie *czy kiedykolwiek doszło do sytuacji, w której zastosowałeś/aś przemoc wobec drugiej osoby*” twierdzącej odpowiedzi udzielił co trzeci respondent (35%).
- Najczęstszym rodzajem doznawanej przez uczniów przemoc okazała się przemoc psychiczna –wskazało na nią 70% ankietowanych (*spośród tych, którzy zadeklarowali doznanie przemoc*). Doświadczenie przemoc fizycznej zadeklarowało 59% badanych.
- Z uzyskanych danych wynika również, że wśród uczniów stosujących przemoc, większość stosowało przemoc fizyczną(58%), a do stosowania przemoc psychicznej przyznało się56% respondentów.
- Z przeprowadzonego wśród uczniów badania ankietowego wynika, że znaczna część respondentów doświadczyła przemoc ze strony kolegów ze szkoły, rodzeństwa oraz znajomych(*kolejno po 51%, 29%, 25%spośród tych, którzy doświadczyli przemoc*).
- Podobnie sytuacja wygląda jeśli chodzi o stosowanie przemoc –większość ankietowanych (*spośród tych, którzy zadeklarowali stosowanie przemoc*), stosowało ją wobec swoich rówieśników (52%), a znaczny odsetek także wobec rodzeństwa (45%).
- Na podstawie deklaracji badanych możemy stwierdzić, że problem przemoc w szkole występuje na wysokim poziomie –w swojej szkole dostrzega ją ponad połowa uczniów(55%).

- Wśród uczniów biorących udział w badaniu byli również tacy, którzy zadeklarowali doznanie przemocy ze strony taty (11%) lub mamy (7%).
- Wyniki badań wskazują na występowanie przemocy w 2% domów respondentów – taki odsetek badanych stwierdził bowiem, że doznaje przemocy bezpośredniej w swoim domu.
- Z przeprowadzonego wśród uczniów z gminy Barciany badania wyłania się niepokojący obraz skali cyberprzemocy wśród przebadanych nastolatków – doznał jej średnio co trzeci uczeń (38%).
- Najczęściej doznawanym rodzajem cyberprzemocy okazało się wyzywanie (27%), natomiast na drugim miejscu pod tym względem znalazło się ośmieszanie/poniżanie (15%).
- Biorąc pod uwagę powyższe podsumowanie wyników badań możemy stwierdzić, że problem przemocy rówieśniczej występuje na stosunkowo wysokim poziomie i domaga się podjęcia działań profilaktycznych – znaczna część uczniów zadeklarowała bowiem występowanie w swojej szkole przemocy oraz doznawanie cyberprzemocy.
- Realizacja zajęć integracyjnych w klasach mających na celu budowanie konstruktywnego środowiska wychowawczego, wzmacnianie więzi pomiędzy rówieśnikami, tworzenie związków opartych na partnerstwie, dobrych relacjach i wzajemnym wsparciu.
- Wprowadzenie programów rówieśniczych jako pomoc koleżeńska w nauce, rówieśniczy doradcy, czy rówieśniczy mediatorzy. Program wsparcia rówieśniczego opiera się na założeniu, że w wieku dojrzewania rówieśnicy wywierają na siebie nawzajem silny wpływ, a pozytywne relacje rówieśnicze mogą zostać wykorzystane w organizowaniu konstruktywnych działań pomocowych na terenie szkoły. Program polega na organizowaniu grupy szkolnych liderów/pomocników, którzy pomagają rówieśnikom w różnych obszarach ich funkcjonowania.

- Zwrócenie szczególną uwagę na zjawisko tzw. klasowej cyberprzemocy, którego nasilenie wynika z trwającej pandemii COVID-19.
- Dbanie o klimat szkoły zwłaszcza relacje społeczne – zarówno pomiędzy nauczycielami a uczniami, jak i personelem szkoły a rodzicami, a także wykorzystanie w planowaniu działań służących poprawie klimatu szkoły wyników badań, które mogą być pomocne w określeniu kierunków i celów interwencji (a systematyczne ich prowadzenie może też posłużyć do monitorowania skutków podejmowanych działań). Poprawa klimatu szkoły wymaga zaangażowania wszystkich grup społeczności szkolnej, ponieważ klimat szkoły kształtuje praktyki, które są w niej stosowane. Wiele badań wskazuje, że pozytywny klimat szkoły sprzyja adaptowaniu się uczniów do obowiązków i wymagań, jakie stawia im szkoła, przekłada się na lepsze wyniki w nauce oraz zapobiega występowaniu problemów.
- Prowadzenie szkoleń dla nauczycieli, które będą rozwijały u nich kompetencje kierowania klasą oraz umiejętności właściwego reagowania na niekorzystne zachowania uczniów, wzmocnienia pożądanego zachowań i formułowania oczekiwań wobec uczniów.
- Przeprowadzenie z uczniami warsztatów, podczas których poszerzą oni wiedzę na temat zjawiska cyberprzemocy i rozległych negatywnych konsekwencji jej stosowania. Zaleca się także, uświadomienie uczniom gdzie mogą uzyskać pomoc w przypadku bycia ofiarą lub świadkiem tego typu przemocy.
- Badania pokazują, że bezpośredni kontakt z grami w gry na pieniądze miał czwarty uczeń z gminy Barciany.
- Większość uczniów grała w ciągu ostatnich 12 miesięcy do 5 razy (*46% spośród tych, którzy grali w gry*), natomiast częściej niż 10 razy grało w nie 12%.
- Poważnych problemów w związku z graniem w gry na pieniądze doświadczyło 4% uczniów (*spośród całej próby badawczej, tj. 183 osób*).

- Badania wykazały, że w gry na pieniądze grał kiedykolwiek w życiu co czwarty uczeń z Gminy. Z nadmierną częstotliwością gra w nie tylko 3% respondentów, w związku z czym możemy stwierdzić, że problem ten jest widoczny u niewielkiej części uczniów. Warto jednak podjąć działania profilaktyczne w tym zakresie, gdyż niektóre osoby doświadczyły problemów związanych z graniem w gry za pieniądze.
- Z Internetu korzystają 95% młodych mieszkańców Gminy.
- Bardzo duże ilości czasu, tj. powyżej 6 godzin dziennie, poświęca na korzystanie z Internetu 29% uczniów.
- Do kłamania w celu ukrycia prawdziwej ilości czasu spędzanego na korzystaniu z Internetu przyznało się 29% badanych, w tym 6% robiło to bardzo często.
- Warto mieć na uwadze odpowiedzi respondentów na temat ich doświadczeń związanych z Internetem – wyniki są dosyć niepokojące: próbuje bezskutecznie ograniczyć czas spędzany na korzystaniu z Internetu bardzo często 8% ankietowanych, najbliższe osoby zarzucają zbyt często spędzanie czasu na korzystaniu z Internetu bardzo często 8% badanych, a późno w nocy nie śpi, bo korzysta z Internetu bardzo często 9% badanych.
- Najczęstszą formą korzystania z Internetu jest kontakt ze znajomymi, słuchanie muzyki oraz granie w gry.
- Z zebranych w procesie badawczym danych wynika, że znaczna część uczniów nie brała udziału w zajęciach profilaktycznych, natomiast co czwarty ocenia je jako nieciekawe i niewnoszące nic nowego.
- Dla większości respondentów najciekawszym rodzajem zajęć profilaktycznych byłyby zajęcia warsztatowe z psychologiem, pedagogiem lub innym specjalistą oraz zajęcia z wykorzystaniem form multimedialnych, z kolei najmniej ciekawy byłby spektakl lub musical muzyczny.

- Bazując na uzyskanych wynikach badań można stwierdzić, że znaczna część uczniów nie brała udziału w zajęciach profilaktycznych oraz ocenia je jako nieciekawe.
- Z uzyskanych danych wynika, że obecna sytuacja epidemiologiczna jest źródłem pogorszenia się nastroju wśród 32% uczniów z gminy Barciany.
- Stosunkowo wysoki odsetek badanych odczuwa trudne emocje/uczucia związane z trwającą sytuacją epidemiologiczną. Najczęściej deklarowanymi odpowiedziami były trudności z koncentracją/skupieniem, odczuwanie lęku oraz bycie zestresowanym.
- Reasumując uzyskane wyniki badań można stwierdzić, że trwająca sytuacja epidemiologiczna spowodowana pandemią COVID-19 i związany z nią okres izolacji, skutkujący nauczaniem zdalnym i brakiem kontaktu z rówieśnikami, miał niebagatelny wpływ na kondycję psychiczną młodych mieszkańców Gminy. W związku z tym konieczne jest zaprojektowanie adekwatnych działań profilaktycznych z zakresu profilaktyki zdrowia psychicznego.

III 4. PRACOWNICY INSTYTUCJONALNI – PODSUMOWANIE

- Do najważniejszych problemów rodzin pracownicy zaliczyli bezrobocie, alkoholizm, bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych oraz rozpad więzi rodzinnych, samotne wychowywanie dzieci.
- Wśród problemów dzieci i młodzieży wyróżniono głównie zaniedbanie wychowawcze ze strony rodziców/opiekunów, sięganie po substancje uzależniające, demoralizację oraz agresję i przemoc.

- Najczęstszą przyczyną negatywnych zjawisk społecznych wśród dzieci i młodzieży zdaniem badanych jest niewydolność opiekuńczo-wychowawcza rodziców oraz brak perspektyw po zakończeniu edukacji na podjęcie zatrudnienia.
- Wśród najczęstszych potrzeb zgłaszanych przez rodziny wymieniono wsparcie w trudnościach opiekuńczo-wychowawczych, pomoc w rozwiązywaniu konfliktów, pomoc dzieciom w nauce oraz pomoc w zorganizowaniu i zapewnieniu dziecku specjalistycznej pomocy.
- Z przeprowadzonych badań wynika, że zdaniem pracowników sytuację rodzin niewydolnych wychowawczo poprawiłaby edukacja rodzin w zakresie właściwego wypełniania ról rodzicielskich, zwiększenie dostępu dzieci i młodzieży do alternatywnych form spędzania czasu wolnego oraz pomoc asystenta rodziny.
- Odpowiedzią na problemy, z którymi zmagają się dzieci i młodzież w Gminie jest zdaniem badanych pedagogizacja rodziców, rozszerzenie oferty zajęć pozalekcyjnych, organizowanie miejsc spotkań dla młodzieży, zwiększenie dostępności wsparcia specjalistycznego oraz promowanie zdrowego trybu życia.
- Z zebranego materiału badawczego wynika, że zdaniem pracowników instytucjonalnych na terenie gminy Barciany należy utworzyć Dzienny Dom Pomocy dla Osób Starszych, Klub Seniora, a w dalszej kolejności Placówkę Wsparcia Dziennego.
- Z analizy badań wynika, że na terenie gminy Barciany występuje zjawisko przemocy w rodzinie. Co trzeci respondent zna kilka lub wiele rodzin, w których występuje przemoc, natomiast blisko co drugi badany słyszał o takich rodzinach.
- Wśród najskuteczniejszych działań wobec ofiary przemocy domowej badani wyróżnili izolowanie ofiar od osób stosujących przemoc, zwiększenie dostępności do poradnictwa prawnego, socjalnego i terapeutycznego oraz umożliwienie uczestnictwa w grupach wsparcia.

- Z zebranego materiału badawczego wynika, że skala uzależnienia od substancji psychoaktywnych wśród dorosłych mieszkańców jest wysoka – przyznało to 36% badanych, a 22% jest zdania, że jest ona bardzo wysoka.
- Za wysoką lub bardzo wysoką skalę uzależnienia od środków psychoaktywnych wśród dzieci i młodzieży opowiedziało się 42% badanych. 40% osób uważa, że jest ona średnia, a zaledwie 4% uznaje ją za niską.
- Skalę uzależnienia od Internetu wśród dorosłych mieszkańców Gminy za wysoką lub bardzo wysoką uważa 31% przebadanych pracowników.
- Wyniki badań wskazują także na znaczący problem uzależnienia od Internetu wśród dzieci i młodzieży – skala tego problemu jest wysoka i bardzo wysoka w opinii 76% respondentów.
- Z analizy badań wynika, że pracownicy instytucji opowiedzieli się za podejmowaniem na szerszą skalę pomocy psychologiczno-terapeutycznej, profilaktyki dzieci i młodzieży szkolnej oraz profilaktyki dorosłych mieszkańców.
- Badani w ramach czynności służbowych współpracują z: Policją, pedagogami szkolnymi, dyrektorami, zawodowymi/społecznymi kuratorami sądowymi, koordynatorami pieczy zastępczej, pracownikami socjalnymi, asystentem rodziny, pracownikami GOPS oraz pracownikami Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej.
- Co drugi ankietowany podejmował działania interwencyjne lub zaradcze w ramach czynności zawodowych, natomiast co trzeci badany podejmował się działań kontrolujących względem rodzin.
- Co trzeci badany bierze udział w mniej niż 3 szkoleniach w roku (40%), blisko co czwarty w 3-5 szkoleniach w roku, natomiast 20% nie uczestniczy w żadnych szkoleniach.
- Biorąc pod uwagę powyższe podsumowanie wyników badań możemy stwierdzić, że na terenie Gminy występuje problem bezrobocia, przemocy w rodzinie oraz uzależnień,

gdyż znaczna część badanych wskazała na alkoholizm jako jeden z głównych problemów rodzin oraz sięganie po substancje uzależniające przez dzieci i młodzież z Gminy. Przyczyną takich zachowań wśród uczniów jest niewydolność opiekuńczo-wychowawcza rodziców, brak perspektyw po zakończeniu edukacji na podjęcie zatrudnienia oraz ograniczony dostęp do placówek kulturalnych i obiektów sportowo-rekreacyjnych. Warte uwagi jest również to, że część pracowników nie uczestniczy w żadnych szkoleniach lub kursach mających na celu podnoszenie kwalifikacji zawodowych.

III 5. REKOMENDACJE DZIAŁAŃ – OSOBY DOROSŁE

- Przeprowadzenie kampanii informacyjnej dotyczącej negatywnych skutków zdrowotnych, społecznych i prawnych wynikających z nadużywania alkoholu, a także mechanizmów uzależnienia. W tym celu skuteczne mogą okazać się rozpowszechniane wśród mieszkańców ulotki, broszury lub rozmieszczone na terenie Gminy plakaty i bilbordy. Aby dotrzeć do jak najszerszego grona odbiorców, warto wykorzystać przy tym nowe media. Warto również wykorzystać tablice informacyjne w miejscach publicznych, np. Gminnym Ośrodku Pomocy Społecznej, ośrodkach zdrowia, Komisariacie/Posterunku Policji, parafii, Punkcie Konsultacyjno-Informacyjnym, szkołach itp. Kampania powinna uwzględniać również informacje dla mieszkańców Gminy, na temat możliwych form pomocy w przypadku uzależnienia od alkoholu (także jeśli chodzi o kogoś znajomego lub członka rodziny).
- Inicjowanie współpracy pomiędzy instytucjami oraz organizacjami działającymi w obszarze uzależnień.
- Organizowanie szkoleń i kursów mających na celu podnoszenie kompetencji zatrudnionej kadry oraz zaangażowanie tych podmiotów w prowadzenie kampanii społecznych. Ważne przed przeprowadzeniem szkoleń, jest przekazanie grupom, które mają być objęte szkoleniem, krótkich ankiet mających na celu zbadanie ich potrzeb szkoleniowych.

- Wprowadzanie do podstawowej opieki zdrowotnej programów wczesnego rozpoznawania i krótkiej interwencji (WRKI) wobec osób pijących alkohol ryzykownie i szkodliwie. Ważnym aspektem jest przy tym finansowanie szkoleń dla personelu medycznego (lekarzy, pielęgniarek) w zakresie WRKI oraz zaopatrzenie personelu POZ w materiały do wykonywania badań przesiewowych, materiały dla pacjentów (broszury, ulotki), książki i materiały na temat problemów alkoholowych oraz listy teleadresowej do placówek leczenia uzależnienia.
- Organizowanie szkoleń dla lekarzy i pielęgniarek w zakresie rozpoznawania wzorów spożywania alkoholu przez pacjentów i podejmowania interwencji wobec osób pijących alkohol ryzykownie i szkodliwie.
- Wspieranie istniejących miejsc wsparcia środowiskowego dla dzieci z rodzin z problemem alkoholowym, w tym poprzez wdrażanie standardów udzielania pomocy, realizacji działań konsultacyjno-superwizyjnych dla osób pracujących z dziećmi.
- Przeprowadzenie kampanii informacyjnej na temat konsekwencji prowadzenia pojazdów pod wpływem alkoholu oraz podejmowanie działań mających na celu zmianę przekonań i postaw uczestników ruchu drogowego poprzez wzmacnianie postawy braku tolerancji dla spożywania alkoholu wśród osób kierujących pojazdami.
- Przeprowadzenie zajęć profilaktycznych w szkołach (wśród starszych uczniów), poświęconych bezpieczeństwu na drogach, z uwzględnieniem właściwych zachowań i postaw wobec uczestnictwa w ruchu drogowym pod wpływem napojów alkoholowych.
- Kontynuowanie ścisłej współpracy z Policją, na przykład w celu rozpowszechniania przez nich ulotek, broszur i materiałów edukacyjnych podczas kontroli drogowych na temat wpływu alkoholu na organizm.
- Prowadzenie punktu konsultacyjnego dla osób uzależnionych i ich rodzin. Warto mieć przy tym na uwadze rekomendacje *Państwowej Agencji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych*.

- Implikacje prawne zawarte są w *Ustawie o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi* z dnia 26 października 1982 r., gdzie art. 17 ust.1 mówi: kierownik zakładu pracy lub osoba przez niego upoważniona mają obowiązek niedopuszczenia do pracy pracownika, jeżeli zachodzi uzasadnione podejrzenie, że stawił się on w pracy w stanie po spożyciu alkoholu albo spożył alkohol w trakcie pracy. Okoliczności stanowiące podstawę decyzji powinny być podane pracownikowi do wiadomości. Ustawodawca określa również, kto przeprowadza kontrolę stanu trzeźwości, art. 17 ust. 3 wyżej wymienionej ustawy: Na żądanie kierownika zakładu pracy, osoby przez niego upoważnionej, a także na żądanie pracownika, o którym mowa w ust. 1, badanie stanu trzeźwości pracownika przeprowadza uprawniony organ powołany do ochrony porządku publicznego. Zabiegu pobrania krwi dokonuje fachowy pracownik służby zdrowia. Do badania stanu trzeźwości stosuje się przepisy, wydane na podstawie art. 47 ust. 2.
- Podjęcie działań skierowanych zarówno do pracodawców jak i pracowników, których celem będzie przedstawienie konsekwencji prawnych podejmowania pracy w stanie nietrzeźwym oraz zagrożeń wynikających z takiej sytuacji.
- Organizowanie szkoleń dla kadry kierowniczej w zakresie adekwatnego reagowania i interwencji wobec pracowników będących w miejscu pracy w stanie nietrzeźwym.
- Przeprowadzenie kampanii informującej o skutkach picia w ciąży, zapoznanie mieszkańców z tematyką FAS – alkoholowego zespołu płodowego oraz uświadomienie kobietom w ciąży konieczności unikania nawet śladowych ilości alkoholu. Przydatne mogą być plakaty lub ulotki, które będą zawierać informację na ten temat.
- Włączenie się w następującą kampanię edukacyjną i realizację jej założeń na szczeblu lokalnym: *Ciąża bez alkoholu* uświadamia szkodliwy i nieodwracalny wpływ alkoholu na prawidłowy rozwój dziecka w życiu płodowym. Realizowane w ramach projektu działania edukacyjne uwrażliwiają na zakres szkód związanych z piciem alkoholu przez kobiety w okresie ciąży i karmienia piersią. Kampania dostarcza również rzetelnej wiedzy na temat zachowań prozdrowotnych w okresie ciąży.

- Dostarczanie wiedzy lekarzom, psychologom, pedagogom oraz wszystkim osobom, które zajmują się pomocą dzieciom z FASD oraz ich rodzinom.
- Zwiększenie dostępności do pomocy dla dzieci z Płodowym Zespołem Alkoholowym (FAS) i Spektrum Płodowych Zaburzeń Alkoholowych (FASD) oraz ich rodzicom i opiekunom.
- Współpraca z instytucjami w zakresie tworzenia systemowego wsparcia i terapii dla dzieci z Płodowym Zespołem Alkoholowym (FAS) i Spektrum Płodowych Zaburzeń Alkoholowych (FASD) oraz ich rodzicom i opiekunom.
- Realizowanie domowych wizyt u kobiet w ciąży lub u młodych matek z grupy ryzyka np. przez przeszkoloną pielęgniarkę lub pracownika socjalnego, których celem jest wspieranie i edukacja matek w zakresie potrzeb dziecka oraz pomoc i konsultacje w sprawach zdrowia, zatrudnienia, sytuacji mieszkaniowej i prawnej.
- Rozpowszechnianie ulotek, broszur i plakatów, na których znajdować się będą informacje zachęcające do rzucenia palenia oraz sposoby i metody, które mogą w tym pomóc.
- Podjęcie działań profilaktycznych wykorzystując przy tym strategię informacyjną mającą na celu edukację mieszkańców z zakresu szkodliwości nikotyny na zdrowie palacza i osób w jego najbliższym otoczeniu.
- Realizacja działań profilaktycznych na poziomie uniwersalnym dotyczących konsekwencji zdrowotnych, społecznych i prawnych zażywania narkotyków i dopalaczy. Działania powinny mieć szeroki zasięg, który będzie możliwy do zrealizowania za pomocą kampanii informacyjno-edukacyjnej przy użyciu ulotek, plakatów i artykułów umieszczanych w lokalnej prasie, mediach oraz miejscach publicznych.
- Rozpowszechnianie ulotek na temat możliwych form pomocy w przypadku doświadczania problemów z nadużywaniem lub uzależnieniem od środków

psychoaktywnych. Ulotki powinny być pozostawione w miejscach publicznych takich jak: kościoły, szpitale, przychodnie itp.

- Zorganizowanie dla mieszkańców warsztatów, których celem będzie zapobieganie i przeciwdziałanie przemocy w rodzinie, poprzez ukazanie sposobów komunikowania się z osobą stosującą przemoc, naukę asertywnych form radzenia sobie z osobą agresywną oraz poprzez wskazanie innych możliwości, które mogą pomóc ofiarom przemocy. Zaleca się, aby podczas warsztatów mieszkańcy uczeni byli w jaki sposób reagować, jeśli znają osobę doświadczającą przemocy.
- Prowadzenie w placówkach opieki zdrowotnej wstępnej diagnozy zjawiska przemocy domowej u nowych pacjentów. Badania pokazują, że w rodzinach z problemem uzależnienia od alkoholu, nierzadko dochodzi do przemocy. W załączniku nr 1 znajduje się *kwestionariusz oceny ryzyka występowania przemocy wobec dorosłego i propozycja algorytmu postępowania w przypadku podejrzenia przemocy w rodzinie wobec osoby dorosłej*, który można rozpowszechnić wśród pracowników ochrony zdrowia.
- Upowszechnienie informacji o miejscach w lokalnej społeczności, w których świadczona jest pomoc medyczna, psychologiczna, prawna, socjalna oraz zawodowa osobom dotkniętym przemocą, za pomocą ulotek, plakatów, broszur i stron internetowych.
- Rozpowszechnienie wśród podmiotów i organizacji biorących udział w procedurze „Niebieskie Karty” plakatu udostępnionego na stronie www.niebieska.pl. Ilustruje on schemat przebiegu całej procedury i ma za zadanie ułatwić szybką orientację w kolejnych etapach jej realizacji. Plakat ten może służyć jako pomoc również osobom dotkniętym problemem przemocy. Znajduje się on w załączniku nr 2, jednak można go zamówić pisząc na adressekretariat@niebieska.pl lub pod numerem tel. 22824-25-01.
- Zacieśnianie współpracy z przedstawicielami służb realizujących zadania z zakresu przeciwdziałania przemocy i wymiaru sprawiedliwości, mającej na celu kierowanie osób stosujących przemoc w rodzinie lub środowisku lokalnym do uczestnictwa w oddziaływaniach zmierzających do zniwelowania problemu. Pomocne może być

przeprowadzenie interdyscyplinarnych spotkań, konferencji lub szkoleń, na których obecni będą przedstawiciele wszystkich służb.

- Podnoszenie kompetencji służb i przedstawicieli instytucji realizujących działania zapobiegawcze tego typu problemom. Zaleca się również organizowanie i finansowanie szkoleń dotyczących obowiązujących procedur i zasad podejmowania interwencji w przypadku przemocy w rodzinie.
- Tworzenie, wspieranie i finansowanie miejsc pomocy dorosłym i dzieciom oferujących kompleksową pomoc: psychologiczną, terapeutyczną, socjoterapeutyczną, socjalną w przypadku doświadczenia przemocy w rodzinie (np. punkty konsultacyjne, grupy samopomocowe). Informacje o tych miejscach powinny być rozpowszechnione na stronach internetowych i w miejscach publicznych.
- Zwiększenie świadomości dorosłych mieszkańców na temat negatywnych konsekwencji stosowania przemocy w procesie wychowania, przy jednoczesnej edukacji w zakresie innych skutecznych i bezpiecznych dla rozwoju dziecka metod wychowawczych, poprzez warsztaty i zajęcia organizowane dla rodziców oraz przy wykorzystaniu strategii informacyjnej, zarówno w środkach masowego przekazu, jak i w społeczności lokalnej.
- Prowadzenie lokalnych kampanii społecznych, które będą obalać mity i stereotypy na temat przemocy w rodzinie, a także będą opisywać mechanizmy przemocy i uświadamiać ich społeczną szkodliwość.
- Włączanie się w ogólnopolskie akcje/kampanie społeczne mające na celu przeciwdziałanie przemocy w rodzinie.
- Przeprowadzenie warsztatów wśród mieszkańców na temat mediów społecznościowych (ochrona informacji o sobie i swoim wizerunku w sieci), cyberprzemocy i jej rodzajów (sposoby radzenia sobie z tym problemem) oraz handlu w sieci (oszustwa finansowe).

- Przeprowadzenie kampanii informacyjno-edukacyjnej dotyczącej uzależnienia od urządzeń elektronicznych, mającej na celu poszerzenie ich świadomość na temat nadmiernego korzystania z nowych mediów i zagrożeń za tym idących.
- Powtórzenie w przyszłości badań diagnozujących problem uzależnienia od Internetu wśród dorosłych mieszkańców Gminy.
- Włączanie w działania edukacyjne i informacyjne lokalnych i regionalnych VIP-ów (osoby, które są znane w środowisku lokalnym, sportowców, artystów i innych autorytetów).
- Prenumerata lub zakup specjalistycznych opracowań, czasopism, publikacji, czy też materiałów multimedialnych, w celu wspierania rozwoju zawodowego i kompetencji osób pracujących zawodowo w zakresie rozwiązywania problemów społecznych.
- Interaktywne komunikowanie się ze społecznością lokalną oraz reagowanie na jej potrzeby i oczekiwania. W tym celu konieczne jest systematyczne przeprowadzanie badań i sondaży oraz tworzenie lokalnych diagnoz.
- Stałe rozpowszechnianie informacji z zakresu rozwiązywania problemów społecznych na przykład poprzez wydawanie biuletynu, dodatku do gazety, stałej rubryki informacyjnej w lokalnej gazecie, czy też na stronie internetowej Gminy.
- Stowarzyszenie Diakonia Ruchu Światło-Życie realizuje ogólnopolską kampanię edukacyjną #NIEROZERWALNI, której głównymi odbiorcami są rodziny. Przypomina, że więzi rodzinne i relacje między dziećmi i rodzicami są kluczowe dla prawidłowego rozwoju i funkcjonowania dzieci i młodzieży. Uświadamia, że okazywanie emocjonalnego wsparcia oraz rozważna kontrola ze strony dorosłych są elementami wychowania, które mają istotne znaczenie dla ograniczania ryzyka zaburzeń zdrowia psychicznego i zachowania u dzieci i nastolatków. Pomaga rozwijać te kompetencje rodziców i opiekunów, które wpływają na pogłębienie więzi rodzinnych i wspierają mądrą ochronę dzieci i młodzieży przed podejmowaniem ryzykownych decyzji. Podpowiada konkretne rozwiązania, ćwiczenia i sposoby wzmacniające

wysokie kompetencje psychospołeczne w rodzinie. Inicjuje budowanie społeczności rodzin wzajemnie wspierających się i wspólnie przeżywających radości i smutki codziennego życia. Rekomendujemy udział miast i gmin w kampanii edukacyjnej #NIEROZERWALNI.

- Zaleca się prowadzenie kampanii informacyjnych o dostępnych formach pomocy dla osób oceniających negatywnie swoją kondycję psychiczną.
- Wzmocnienie współpracy między instytucjami podejmującymi działania na rzecz zdrowia i profilaktyki zdrowia psychicznego.
- Zwiększenie dostępu do informacji o zdrowiu psychicznym na terenie Gminy poprzez dystrybucję ulotek, broszur, informacje w mediach, zaangażowanie lokalnych liderów opinii oraz wykorzystanie dobrze działających kanałów informacyjnych (np. docieranie przez szkoły do rodzin uczniów).
- Zaleca się organizację warsztatów dla mieszkańców, dzieci i seniorów dotyczących wpływu diety i aktywności fizycznej na stan fizyczny i psychiczny człowieka.

III 6. REKOMENDOWANE DZIAŁANIA - UCZNIOWIE

- Podjęcie działań profilaktycznych na poziomie uniwersalnym wśród dzieci i młodzieży poprzez przeprowadzenie programu rekomendowanego przez Państwową Agencję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych (PARPA) – „*Fantastyczne możliwości*”. Głównym celem programu jest opóźnienie inicjacji alkoholowej wśród dzieci oraz ograniczanie problemów związanych z piciem alkoholu przez dorastających poprzez wzmocnienie rodzinnych, indywidualnych i rówieśniczych czynników chroniących. Wszelkie informacje na ten temat mogą Państwo uzyskać na stronie: <https://programyrekomendowane.pl>.

- Organizowanie zajęć profilaktycznych trwających od 10 do 30 godzin w roku szkolnym. Jak wynika z przeprowadzonych badań, wielogodzinnym działaniom profilaktycznym towarzyszy wzrost pozytywnych zachowań uczniów.
- Przeprowadzenie działań o możliwie najszerszym spektrum, docierającym do wszystkich dzieci i młodzieży, w celu obniżenia liczby uczniów inicjujących we wczesnych latach picie alkoholu. Skuteczne mogą okazać się np. tematyczne godziny wychowawcze, w czasie których opiekunowie będą podejmować działania profilaktyczne: warsztaty edukacyjne, wykorzystanie źródeł multimedialnych, spotkania z ekspertami np. osobami pracującymi z osobami uzależnionymi lub zajęcia wspierające uczniów w rozwijaniu konstruktywnych form radzenia sobie w trudnych sytuacjach.
- Zastosowanie w działaniach profilaktycznych skierowanych do dzieci i młodzieży strategii informacyjnej, w celu poszerzenia ich wiedzy na temat przyczyn i konsekwencji picia alkoholu oraz umożliwienia młodym ludziom, podejmowania racjonalnych wyborów, popartych znajomością zagadnień związanych z używaniem napojów wysokoprocentowych. By działania z zakresu strategii informacyjnej, przynosiły oczekiwane rezultaty, powinny być realizowane przez kompetentne osoby, które cechuje wiarygodność, umiejętność wybudzania zaufania wśród dzieci i młodzieży i budowania z nimi pozytywnej relacji. Przekazywane informacje, muszą być rzetelne oraz dostosowane do etapu rozwojowego uczniów. Przydatne mogą okazać się również ulotki i plakaty rozpowszechniane wśród dzieci i młodzieży.
- Rozwijanie pozytywnego potencjału rodziny i jednocześnie wzmocnienie czynnika chroniącego, jakim jest pozytywna więź dziecka z rodzicami poprzez realizację warsztatów podnoszących kompetencje wychowawcze rodziców
- Prowadzenie działań koncentrujących się na zwiększeniu odporności dzieci i młodzieży na negatywne skutki sytuacji kryzysowej spowodowanej pandemią COVID-19, poprzez uczenie sposobów radzenia sobie w sytuacjach kryzysowych, bazujących na naturalnych, dostępnych dla każdego indywidualnych zasobach wewnętrznych.

Obserwowalna jest bowiem zależność pomiędzy kryzysem psychicznym wynikającym z sytuacji pandemicznej, a sięganiem po alkohol przez uczniów.

- Przeprowadzenie szkoleń dla rodziców podczas których przekazana im będzie wiedza, na temat problemu picia alkoholu, skutków wczesnej inicjacji alkoholowej wśród dzieci oraz możliwości jej zapobiegania. Ryzykowne może być przyzwolenie rodziców na spożywanie przez ich dzieci alkoholu nawet jeśli wydaje im się, że to kontrolują. Rodzice powinni zostać również przeszkoleni w zakresie reagowania, w przypadku spożywania alkoholu przez dziecko. Warto skorzystać z darmowego przewodnika *Jak rozmawiać z dzieckiem o alkoholu?* dostępnego na stronie trzymajpion.pl. Istotne jest dotarcie do jak największej liczby rodziców oraz realizacja działań profilaktycznych we współpracy z rodzicami na co zwraca uwagę *Państwowa Agencja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych* w swoich rekomendacjach za 2021 rok.
- Podnoszenie kompetencji nauczycieli, pedagogów szkolnych oraz osób pracujących w świetlicach celem zwiększenia efektywności działań. Należy dążyć do powiązania działań skierowanych ku dzieci i młodzieży z działaniami skierowanymi do ich dorosłego otoczenia - nie tylko rodziców, ale także nauczycieli.
- Wyposażenie nauczycieli, pedagogów szkolnych i psychologów w profesjonalną wiedzę na temat strategii i metod działań profilaktycznych.
- Zastosowanie w działaniach profilaktycznych strategii edukacyjnej, która ma na celu rozwijanie ważnych umiejętności psychologicznych i społecznych. Zaleca się realizowanie ćwiczeń, gier psycho-edukacyjnych, czy też warsztatów, które będą rozwijały asertywność, uczyły nawiązywania relacji z innymi ludźmi, radzenia sobie ze stresem, rozwiązywania konfliktów oraz podnosiły poczucie własnej wartości. Programy edukacyjne, konstruowane z wykorzystaniem strategii rozwijania umiejętności życiowych, składają się zazwyczaj z bloków ćwiczeń, w których uczestnicy mogą poznawać własne braki w zakresie różnych umiejętności i zacząć je trenować.

- Realizacja programów opartych na strategii edukacji normatywnej, których celem jest korygowanie błędnych przekonań normatywnych (np. przekonania, że większość nastolatków przyjmuje środki psychoaktywne) i osłabianiu odczuwanej presji społecznej (np. przekonania, że skoro wszystkie nastolatki biorą narkotyki, ja też powinienem to zrobić).
- Prowadzenie zajęć integracyjnych dla dzieci i młodzieży mających na celu budowanie więzi pomiędzy uczniami oraz poczucie bezpieczeństwa i zaufania, stanowi to bowiem czynnik chroniący podejmowania zachowań ryzykownych przez młodych ludzi.
- Wspieranie uczniów przeżywających trudności edukacyjne, obserwowany jest bowiem związek pomiędzy występowaniem trudności w nauce, a podejmowaniem zachowań ryzykownych.
- Rozpowszechnianie wśród uczniów informacji na temat form pomocy w przypadku posiadania w rodzinie osoby uzależnionej. Ważną rolę w diagnozie dzieci dotkniętych tym problemem odgrywają nauczyciele, wychowawcy i opiekunowie w placówkach, którzy poprzez obserwację i dyskretne wywiady powinny zwracać uwagę na symptomy świadczące o tym, że dziecko cierpi z powodu uzależnionego członka rodziny. Pomocne mogą okazać się również warsztaty psychologiczne (np. podczas godzin wychowawczych) polegające na pracy nad samoocena, budowaniem zaufania, ćwiczeniem różnego rodzaju umiejętności potrzebnych do funkcjonowania w grupie, gry i zabawy pomagające w budowaniu więzi z innymi ludźmi, uczące norm z innymi ludźmi, dające szanse na budowanie pozytywnego wizerunku własnego.
- Zajęcia sportowe powinny wzmocniać czynniki chroniące, zwłaszcza poprzez ukazywanie autorytetów promujących wzorzec trzeźwości (trenera, znanych sportowców, nauczycieli wychowania fizycznego itp.) i rozwijanie zainteresowań, z wyraźnym określeniem zasad zachowania w różnych sytuacjach (postawa wobec używek, rozwiązywanie konfliktów, eliminowanie przemocy). Istotne jest również, aby osoba prowadząca takie zajęcia miała odpowiednie przygotowanie i wiedzę w zakresie profilaktyki.

- Zorganizowanie warsztatów/zajęć mających na celu wzmocnienie poczucia własnej wartości, naukę asertywności i umiejętności przeciwstawiania się presji grupy rówieśniczej.
- Prowadzenie działań profilaktycznych z zakresu strategii informacyjnej, poprzez przekazywanie wiedzy na temat szkodliwości palenia papierosów i e-papierosów. Pomocne w realizacji tej strategii, może być zaproszenie wykwalifikowanej osoby (np. lekarza), który w profesjonalny sposób przekaze uczniom odpowiedni zasób wiedzy, na temat skutków podejmowania takiego zachowania.
- Rozwijanie umiejętności budowania samokontroli, która jest uniwersalnym czynnikiem chroniącym przed paleniem papierosów, a także ogranicza inne zachowania ryzykowne młodych ludzi.
- Ograniczanie dostępności papierosów dla dzieci i młodzieży poprzez szkolenia dla sprzedawców wyrobów nikotynowych z zakresu przestrzegania zakazu sprzedaży papierosów osobom nieletnim oraz konsekwencji moralnych i prawnych za tym idących.
- Prowadzenie działań profilaktycznych w szkole, mających na celu przekazywanie wiedzy na temat konsekwencji społecznych, zdrowotnych i prawnych zażywania narkotyków i dopalaczy. Pomóc w tym mogą ulotki, broszury czy plakaty, zawierające informacje na ten temat.
- Przeprowadzanie programów rozwijania umiejętności psychospołecznych ucznia – realizowane przez cykl kilku lub kilkunastu zajęć, wsparte przez zajęcia uzupełniające w późniejszych latach edukacji oraz oparte na interaktywnej metodyce kształcenia. Nieskuteczne będą obrazy, statystyki i historie w celu wzbudzenia lęku przed konsekwencjami używania substancji oraz tradycyjne metody edukacji np. wykład/pogadanka.
- Podjęcie obserwacji, w celu identyfikacji uczniów zażywających środki psychoaktywne. W tym celu pomocne będzie poszerzenie wiedzy pracowników szkoły

na temat wykrywania objawów stosowania substancji odurzających. Przydatny w tym zakresie może być materiał udostępniony na stronie *Krajowego Biura Do Spraw Przeciwdziałania Narkomanii*, która zawiera przykłady objawów mogących wskazywać na używanie przez dzieci i młodzież narkotyków.

- Organizowanie szkoleń nauczycieli na realizatorów programów profilaktycznych - wtedy w większym stopniu przyczyniają się oni do rozwijania pozytywnych zachowań, niż prowadzący spoza szkoły. Szkoły, w których część kadry pedagogicznej przeszła szkolenia dla realizatorów, łatwiej radzą sobie w pracy wychowawczej i profilaktycznej, mają też mniej trudności przy konstruowaniu programu wychowawczego.
- Przeprowadzenie szkoleń/warsztatów dla rodziców, na temat reagowania w przypadku zażywania przez dzieci środków psychoaktywnych, rozpoznawania czy dziecko zażywa takie substancje, do kogo należy się zgłosić w przypadku doświadczenia tego problemu oraz jak rozmawiać z dzieckiem w przypadku podejmowania przez niego zachowań ryzykownych.
- Przeprowadzenie zajęć, mających na celu poszerzenie wiedzy z zakresu problematyki przemocy. Zakres kierowanej do uczniów informacji, oprócz konsekwencji stosowania przemocy, powinien zawierać również treści na temat szerokiego spektrum rodzajów przemocy. Zaleca się stosowanie różnych technik i metod, które będą w atrakcyjny i aktywny sposób przekazywały informację. Skuteczne w tym przypadku mogą być metody takie jak: psychodrama (odgrywanie scenek na temat zachowań przemocowych, które pomogą wczuć się w doświadczenia osób będących ofiarą agresji); burza mózgów (stworzenie listy wszystkich zachowań będących aktem przemocy); praca w grupach (znalezienie wspólnych pomysłów rozwiązań problemu przemocy).
- Przekazanie uczniom ulotek bądź plakatów dotyczących hejtu, aby uświadomić im, że to również jest przemoc i może nieść za sobą negatywne konsekwencje zarówno dla osoby będącej sprawcą, jak i osoby będącej ofiarą.
- Włączenie w profilaktykę przemocy rówieśniczej rodziców/opiekunów poprzez informowanie o podejściu szkoły do przemocy, rozwiązań i procedur w tym zakresie oraz wskazywanie działań, które należy podjąć, gdy dziecko doświadcza tego problemu.

- Wprowadzenie na terenie szkoły, jasnych zasad zachowania i konsekwencji ich nieprzestrzegania. Skuteczne zapobieganie działaniom przemocowym jest możliwe tylko wtedy, gdy w szkole funkcjonuje czytelny system norm współżycia społecznego i jasny system konsekwencji w przypadku złamania zasad. Ważne, aby zasady te odnosiły się do traktowania innych w społeczności szkolnej i powstały w wyniku pracy zespołowej uczniów, przy współudziale nauczycieli. Zasady te muszą być konsekwentnie egzekwowane.
- Przekazanie uczniom wiedzy, na temat możliwych form pomocy w przypadku doświadczania przez nich przemocy zarówno w szkole jak i w domu, a także w jaki sposób mogą reagować, jeśli będą świadkiem agresji.
- Prowadzenie zajęć psycho-edukacyjnych w klasach takich jak: doskonalenie umiejętności radzenia sobie ze stresem, wzmacnianie poczucia własnej wartości, rozwijanie umiejętności asertywnego zachowania się. Do pożądanych działań w zakresie przeciwdziałania przemocy należą również: trening empatii (ćwiczenia w wyobrażaniu sobie przeżyć i emocji osób doświadczających przemocy), trening atrybucji (ćwiczenia w wyjaśnianiu przyczyn zachowań konfliktowych z punktu widzenia drugiej osoby) oraz symulacje doświadczenia (inscenizowanie różnych sytuacji, aby uczniowie mogli przeżyć i zrozumieć uczucia i działania innych osób).
- Realizacja programu rekomendowanego „ARCHIPELAG SKARBÓW”, którego głównym celem jest zapobieganie różnym zachowaniom ryzykownym i problemom młodzieży, w tym ograniczanie natężenia przemocy rówieśniczej (fizycznej, słownej oraz o podtekście seksualnym). Wszelkie informacje na ten temat można uzyskać na stronie <https://programyrekomendowane.pl/>. Państwowa Agencja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych zaleca przeprowadzanie w pierwszej kolejności programów rekomendowanych, które mają udowodnioną skuteczność.
- Opracowanie procedur reagowania w szkole na zjawisko cyberprzemocy oraz podejmowanie interwencji w każdym przypadku ujawnienia lub podejrzenia cyberprzemocy.

- Dążenie do współpracy całego personelu szkoły poprzez szkolenie oraz zapoznanie ze szkolnym podejściem do przeciwdziałania przemocy (rozwiązywania konkretnych przypadków przemocy rówieśniczej) nie tylko personelu pedagogicznego, ale także administracyjnego i obsługi.
- Organizowanie i finansowanie szkoleń dla nauczycieli dotyczących obowiązujących procedur (w tym procedury „Niebieskie Karty”), zasad podejmowania interwencji oraz współpracy służb działających na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie.
- Wspieranie personelu medycznego w profilaktyce i zgłaszaniu przypadków krzywdzenia dzieci. Istotne w tym zakresie będzie zapewnienie wsparcia merytorycznego oraz inwestowanie w profilaktykę w celu wzmacniania personelu medycznego w tym zakresie.
- Działaniami profilaktycznymi należy objąć te miejsca, gdzie istnieje możliwość grania w gry na pieniądze czy też podejmowania zakładów, bowiem osoby do 18. roku życia obowiązują zakaz wstępu do salonów gier oraz punktów na przyjmowanie zakładów wzajemnych. Młodzi ludzie przed osiągnięciem pełnoletności nie mogą również uczestniczyć w grach losowych, poza loteriami fantowymi i promocyjnymi. Należy umieścić informacje o zakazie dotyczącym osób niepełnoletnich w widocznym miejscu na maszynach do gry i innych miejscach (np. zakłady bukmacherskie). Osoby pracujące w takich miejscach powinny zostać przeszkolone.
- Zastosowanie strategii informacyjnej, poprzez przekazywanie dzieciom wiadomości na temat negatywnych konsekwencji grania w gry na pieniądze. Zajęcia takie mogą się odbywać np. w ramach godziny wychowawczej.
- Warto zwrócić uwagę rodzicom na występowanie tego problemu i konsekwencje jakie może za sobą nieść. Wskazane jest podejmowanie rozmów z dzieckiem na temat podejmowania hazardu w młodym wieku, a także uważne przyglądanie się symptomom wskazującym na to, że dziecko podejmuje się tego typu zachowań. Wśród rodziców

można rozpowszechnić pytania, na które warto szukać odpowiedzi podczas rozmowy z dzieckiem:

- czy dziecko czuje potrzebę grania i myśli o nim, nawet jeżeli nie gra?
- czy wydaje na nie coraz więcej pieniędzy?
- czy czuje czasami taką silną potrzebę, żeby zdobyć pieniądze, że nawet myśli że mogłoby ukraść?
- czy graniu staje się na tyle ważne, że inne sprawy, w tym szkoła traci na znaczeniu?
- czy czuje, że grając zaczyna czuć przyjemny dreszczyk emocji i ma potrzebę powtarzania tego doświadczenia?
- czy zdarza dziecku przeznaczyć pieniądze np. na przejazdy na granie?

Odpowiedź twierdząca na którekolwiek z powyższych pytań powinna wzbudzić czujność.

- Przed podejmowaniem się grania w gry hazardowe przez dzieci i młodzież oraz przed jego negatywnymi konsekwencjami może uchronić właściwa komunikacja na linii rodzic-dziecko. Wśród rodziców można rozpowszechnić ulotki, które uświadomią rodzicom wagę pozostawania w bliskiej relacji i kontakcie z dzieckiem.
- Przeprowadzenie warsztatów poruszających problematykę użytkowania oraz wykorzystywania współczesnych mediów. Warsztat powinien uczyć dzieci jak bezpiecznie poruszać się po świecie cyberprzestrzeni.
- Prowadzenie zajęć edukacyjnych dla uczniów w celu przekazania im aktualnej i rzetelnej wiedzy na temat problemowego użytkowania Internetu oraz jego konsekwencji.
- Modelowanie odpowiednich zachowań poprzez odpowiedzialne korzystanie z nowych technologii, w tym przestrzeganie zasad związanych z korzystaniem z urządzeń elektronicznych zarówno przez dzieci, młodzież jak i dorosłych.
- Przeprowadzenie zajęć dla uczniów mających na celu zwrócenie uwagi na problem uzależnienia od Internetu. Pomocne przy realizacji takich zajęć może być rozpowszechnienie ulotek informujących o takim problemie. Dzięki ulotce, która

znajduje się poniżej, odbiorcy mają możliwość zbadania indywidualnego ryzyka uzależnienia, poprzez wypełnienie prostego kwestionariusza. Przekaz podsumowuje sposoby racjonalnego wykorzystywania multimediiów w życiu codziennym oraz wyjaśnia istotę nadużywania. Wskazuje również ogólnodostępne źródła poszukiwania pomocy i wsparcia.

- Organizowanie i finansowanie dla przedstawicieli placówek pracujących z dziećmi i młodzieżą szkoleń, obejmujących zagadnienia dotyczące skutecznych strategii profilaktycznych oraz podnoszące ich kompetencje w zakresie realizacji warsztatów i zajęć profilaktycznych (w tym programów rekomendowanych).
- Zaleca się również systematyczne prowadzenie badań związanych przede wszystkim z diagnozą zachowań problemowych oraz ewaluacją programów profilaktycznych.
- Projektując sieć profilaktyki należy w pierwszej kolejności korzystać z profesjonalnych działań – programów rekomendowanych w ramach systemu rekomendacji Krajowego Biura ds. Przeciwdziałania Narkomanii, Państwowej Agencji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Ośrodka Rozwoju Edukacji oraz Instytutu Psychiatrii i Neurologii. Mając na uwadze rekomendacje do realizowania i finansowania gminnych programów profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych w 2021 roku żadne działania o charakterze jednorazowym, akcyjnym (np. pogadanki, spektakle, festyny) nie zastąpią działań profesjonalnych i mogą stanowić jedynie ich uzupełnienie. W związku z takim założeniem formy profilaktyczne wymienione przez uczniów jako atrakcyjne powinny stanowić jedynie spójny element zaplanowanego i zintegrowanego procesu oddziaływań profilaktycznych.
- Zalecanym działaniem jest również rozwój lub tworzenie placówek wsparcia dziennego, które odgrywają istotną rolę w systemie pomocy zwłaszcza dla dzieci z rodzin z problemem alkoholowym i przemocą.
- Zaleca się objęcie wsparciem psychicznym całą populację dzieci i młodzieży, stanowi to podstawowy warunek do uniknięcia zapaści systemu pomocy psychologiczno-

pedagogicznej i psychiatrycznej. Konieczne jest wprowadzenie rozwiązań systemowych ułatwiających jak najpełniejsze wykorzystanie potencjału leżącego w naturalnych zasobach wsparcia dostępnych w najbliższym otoczeniu dzieci i młodzieży (rodzice i rodzina, nauczyciele i wychowawcy, pedagog i psycholog szkolny, poradnie psychologiczno-pedagogiczne, sprawdzone programy profilaktyczne i realizujące je podmioty).

- W przypadku nauki zdalnej zaleca się dostosowanie wymagań związanych z realizacją podstawy programowej do zmniejszonej efektywności kształcenia wynikającej z osłabionej kondycji psychicznej uczniów oraz niższej efektywności nauczania zdalnego.
- Należy w pełni wykorzystać potencjał zawarty w pracy wychowawczo-profilaktycznej wychowawców szkolnych i w lekcjach wychowawczych. Wsparcie psychiczne ze strony wychowawców jest niezwykle istotne. Konieczne jest uświadomienie wychowawcom ich roli i wpływu oraz wskazanie prostych sposobów troski o kondycję psychiczną uczniów.
- Niezbędna jest szeroka realizacja skutecznych i sprawdzonych programów profilaktycznych, które pomogą zapobiec odreagowywaniu stresów czasu epidemii w szkodliwe sposoby i „rozhamowaniu” po rozluźnieniu reżimu sanitarnego i zakończeniu okresu izolacji.
- Zaleca się podjęcie działań mających na celu troskę o dobre wzajemne relacje w środowisku szkolnym pomiędzy jego głównymi podgrupami: uczniami, rodzicami i nauczycielami.

III 7. REKOMENDOWANE DZIAŁANIA – PRACOWNICY INSTYTUCJONALNI

- Zaleca się szkolenie kadry pomocowej pod kątem efektywnej pomocy rodzinom w sytuacjach kryzysowych.

- Zaleca się rozwinięcie poradnictwa skierowanego do rodzin w obszarze spraw bieżących, tj.: załatwianie spraw urzędowych, pomoc przy wypełnianiu wniosków itp.
- Zwiększenie dostępu dzieci i młodzieży do alternatywnych form spędzania czasu wolnego.
- Edukacja rodzin w zakresie właściwego wypełniania ról rodzicielskich oraz pomoc asystenta rodziny.
- Tworzenie miejsc spotkań dla dzieci i młodzieży, w tym placówek kulturalnych i obiektów sportowo-rekreacyjnych na terenie Gminy, a także wzbogacenie oferty edukacyjno-wychowawczej.
- Zwiększenie dostępności do wsparcia specjalistycznego dla dzieci i młodzieży np. pedagoga, psychologa, psychiatry.
- Zwiększenie dostępności do poradnictwa prawnego, socjalnego i terapeutycznego dla dorosłych mieszkańców gminy.
- Rozwijanie pozytywnego potencjału rodziny i jednocześnie wzmocnienie czynnika chroniącego, jakim jest pozytywna więź dziecka z rodzicami poprzez realizację warsztatów podnoszących kompetencje wychowawcze rodziców.
- Wyposażenie nauczycieli, pedagogów szkolnych i psychologów w profesjonalną wiedzę na temat strategii i metod działań profilaktycznych.
- Prowadzenie zajęć integracyjnych dla dzieci i młodzieży mających na celu budowanie więzi pomiędzy uczniami oraz poczucie bezpieczeństwa i zaufania, stanowi to bowiem czynnik chroniący podejmowania zachowań ryzykownych przez młodych ludzi.

- Przekazanie uczniom wiedzy na temat możliwych form pomocy w przypadku doświadczania przez nich przemocy zarówno w szkole jak i w domu, a także w jaki sposób mogą reagować, jeśli będą świadkiem agresji.
- Inicjowanie współpracy pomiędzy instytucjami oraz organizacjami działającymi w obszarze uzależnień.
- Organizowanie szkoleń i kursów mających na celu podnoszenie kompetencji zatrudnionej kadry oraz zaangażowanie tych podmiotów w prowadzenie kampanii społecznych. Ważne przed przeprowadzeniem szkoleń, jest przekazanie grupom, które mają być objęte szkoleniem, krótkich ankiet mających na celu zbadanie ich potrzeb szkoleniowych.
- Tworzenie, wspieranie i finansowanie miejsc pomocy dorosłym i dzieciom oferujących kompleksową pomoc: psychologiczną, terapeutyczną, socjoterapeutyczną, socjalną w przypadku doświadczania przemocy w rodzinie (np. punkty konsultacyjne, grupy samopomocowe). Informacje o tych miejscach powinny być rozpowszechnione na stronach internetowych i w miejscach publicznych.
- Włączanie się w ogólnopolskie akcje/kampanie społeczne mające na celu przeciwdziałanie przemocy w rodzinie.

IV. DIAGNOZA UZALEŻNIEŃ BEHAWIORALNYCH

IV 1. CEL, METODOLOGIA I GRUPA BADANA.

Dostrzegając zagrożenie ze strony uzależnień behawioralnych, władze gminy Barciany zleciły przeprowadzenie badań ankietowych w drugim półroczu 2022 roku, obejmujących podstawowe problemy społeczne związane z tą grupą uzależnień.

Dane dotyczące zagrożeń behawioralnych uzyskane zostały w drodze anonimowych badań ankietowych przeprowadzonych w Gminie Barciany wśród trzech grup reprezentujących lokalne środowiska:

- 1) dorośli mieszkańcy Gminy Barciany (56 osób),
- 2) pracownicy ośrodka pomocy społecznej (11 osób),
- 3) młodzież szkolna z terenu Gminy Barciany (43 osoby).

Celem przeprowadzonych badania była identyfikacja występujących w lokalnym środowisku zagrożeń związanych z uzależnieniami behawioralnymi, w szczególności obejmującymi postawy i opinie respondentów związane z:

- uzależnieniem od gier hazardowych,
- uzależnieniem od Internetu, telefonu oraz korzystania z portali w mediach społecznościowych,
- uzależnieniem od zakupów,
- uzależnieniem od pracy.

W badaniach zastosowano metodę CAWI (ang. Computer-Assisted Web Interview – wspomagany komputerowo wywiad przy pomocy strony WWW – wykorzystane narzędzie badawcze to Program CORIGO rekomendowane przez ORE) – technika zbierania informacji w ilościowych badaniach rynku i opinii publicznej, w której respondent jest proszony o wypełnienie ankiety w formie elektronicznej. Respondenci byli informowani o anonimowym charakterze ankiety oraz możliwości rezygnacji z badania w dowolnym momencie.

Terminem „uzależnienia behawioralne” określa się formy zaburzeń (nałogów) nie związanych z przyjmowaniem substancji psychoaktywnych, a z niekontrolowanym wykonywaniem pewnych czynności (np. graniem w gry hazardowe). Formalnie, do grupy tych

zaburzeń możemy zaliczyć jedynie zaburzenie uprawiania hazardu, natomiast nieformalnie – szereg zachowań, które stanowią przejaw patologii ze względu na intensywność ich podejmowania (i na konsekwencje, jakie ponosi jednostka), a nie sam fakt angażowanie się w nie. Zatem, poza uprawianiem hazardu, do tzw. uzależnień behawioralnych należą również zachowania przystosowawcze, np. robienie zakupów czy uprawianie ćwiczeń fizycznych, jeśli wykonywane są kompulsywnie i niosą negatywne konsekwencje dla jednostki i jej otoczenia⁶.

IV 2. DOROŚLI MIESZKAŃCY - PODSUMOWANIE

- W opinii mieszkańców Gminy Barciany najistotniejszymi problemami społecznymi są: bieda i ubóstwo (93%), bezdomność (93%), kryzys rodziny (86%) oraz uzależnienie od alkoholu (82%). Z kolei najbardziej rozpowszechnionymi zjawiskami uzależnień w opinii mieszkańców są: alkoholizm (94%), nikotynizm (91%) oraz uzależnienie od Internetu (73%).
- Według opinii wyrażonych w ankiecie na temat spożywania alkoholu mieszkańcy Gminy Barciany odzwierciedlają postawy wobec picia alkoholu o niskim poziomie ryzyka – badani okazjonalnie spożywają alkohol (deklaracje picia: 57% kilka razy w roku, 13% kilka razy w miesiącu) wypijając przy tym umiarkowane ilości alkoholu (1-2 porcje: 43%, 3-4 porcje: 16%).
- Dla niemal połowy badanych (46%) w najbliższej okolicy znajdują się odpowiednia liczba punktów, gdzie można nabyć alkohol, a 50% uważa, że takich miejsc jest za dużo na terenie Gminy Barciany.
- 86% respondentów uważa osoby pijące alkohol za zagrażające bezpieczeństwu w lokalnym środowisku.
- 3% mieszkańców Gminy Barciany daje przyzwolenie na prowadzenie samochodu po wypiciu niewielkiej ilości alkoholu oraz uważa, że jest to bezpieczne.

⁶ M. Rowicka, *Uzależnienia behawioralne. Praktyka i teoria*, Minister Zdrowia, Krajowe Biuro do spraw Przeciwdziałania Narkomanii, Warszawa 2015.

- 43% ankietowanych przyznało, że nie posiada wiedzy na temat miejsc w lokalnym środowisku, w których osoby borykające się z problemem uzależnienia od alkoholu uzyskałyby pomoc.
- Alarmujący jest problem przemocy w rodzinie - 48% mieszkańców Gminy Barciany deklaruje, że ma w swoim otoczeniu osoby doświadczające przemocy w rodzinie, a 25% nie jest pewna, ale podejrzewa, że może do tego dochodzić.
- Palenie wyrobów tytoniowych wśród dorosłych mieszkańców Gminy Barciany nie jest rozpowszechnionym nałogiem – 61% badanych deklaruje, że nie pali wyrobów tytoniowych nałogowo czy też okazjonalnie.
- Badani respondenci deklarują, że znają w swoim środowisku osoby przyjmujące substancje odurzające tj. narkotyki i dopalacze, aż 73% zna przynajmniej jedną taką osobę.
- Wśród najczęściej przyjmowanych w środowisku lokalnym substancji znalazła się marihuana i haszysz, dopalacze oraz amfetamina.
- Problem uzależnienia od gier hazardowych na terenie Gminy Barciany można określić jako zauważalny, lecz nie rozpowszechniony – 89% mieszkańców przyznaje, że nie grywa w gry na pieniądze.
- 95% ankietowanych mieszkańców dostrzega potrzebę realizacji działań z zakresu profilaktyki uzależnień. Badani wskazali szczególnie na potrzebę organizacji warsztatów profilaktycznych dla uczniów (30%), wsparcia psychologicznego dla rodzin (24%) czy otwartych konsultacji z terapeutą uzależnień (23%).

IV 3. MŁODZIEŻ SZKOLNA - PODSUMOWANIE

- Uczniowie Gminy Barciany najczęściej spędzają przed komputerem do dwóch godzin dziennie (19%). Kolejne 18% deklaruje czas pomiędzy 2 a 6 godzin dziennie. 30% deklaruje, że nie korzysta z komputera.
- W przypadku korzystania ze smartfonu uczniowie deklarują najczęściej czas do 4 godzin dziennie (26%). Na uwagę zasługują deklaracje uczniów mówiące o korzystaniu ze smartfonu powyżej 6 godzin dziennie (14%).
- Według deklaracji uczniowie najczęściej korzystają z komputera i Internetu w domu (91%). A jako powody korzystania z komputera i Internetu uczniowie wskazywali kolejno na: oglądanie filmów (60%), kontakt ze znajomymi (56%), słuchanie muzyki (47%) oraz naukę (44%).
- 42% uczniów Gminy Barciany z pozytywnym skutkiem ograniczyło czas poświęcany na korzystanie z Internetu.
- Uczniowie z Gminy Barciany w sporej większości (81%) nie mają doświadczenia z internetowymi grami na pieniądze. Jednakże 19% miało do czynienia z taką formą hazardu.
- Jeżeli chodzi o rodzaj gier na pieniądze, uczniowie najczęściej grają kolejno w na: zdraпки (25%), gry Lotto (13%) oraz zakłady w Internecie (13%).
- Wśród przyczyn podejmowania się gry na pieniądze, na jakie wskazują badani uczniowie dominują motywy rozrywkowe. 50% uczniów szkół Gminy Barciany te gry są sposobem na nudę, a 25% lubi towarzyszące grze emocje.
- 44% uczniów deklaruje, że przynajmniej raz grało na automatach w salonach gier. Natomiast 56% wskazuje, że nie miało nigdy do czynienia z taką formą hazardu.
- W konkursach polegających na wysyłaniu płatnych smsów organizowanych przez telewizję, gazety czy operatorów telefonicznych, deklaracje wskazują, że wśród młodzieży Gminy Barciany nie są one popularne – 89% nigdy nie brało w nich udziału

- 88% ankietowanych uczniów Gminy Barciany jest zdania, że od grania w gry hazardowe na pieniądze można się uzależnić.
- Uczniowie z Gminy Barciany zostali także poproszeni o ocenę powszechności występowania niektórych uzależnień behawioralnych w ich otoczeniu. Za najbardziej powszechne uczniowie uznali: uzależnienie od Internetu (82%) oraz uzależnienie od smartfon i mediów społecznościowych (83%).

IV 4. PRACOWNICY OŚRODKA POMOCY SPOŁECZNEJ GMINY BARCIANY – PODSUMOWANIE

- Ankietowani pracownicy OPS Gminy Barciany uznali, że najbardziej powszechnymi uzależnieniami behawioralnymi lokalnej społeczności są: uzależnienie od smartfonów (91%), uzależnienie od Internetu (82%), uzależnienie od mediów społecznościowych (82%) oraz uzależnienie od gier multimedialnych (82%).
- 73% pracowników OPS w Gminie Barciany przyznało, że uzależnienia behawioralne mają istotne znaczenie w ich pracy z klientami/uczniami.
- 64% badanych deklaruje, że nie posiada wystarczającej wiedzy na temat uzależnień behawioralnych.
- 82% z respondentów podaje, że nie posiada odpowiednich narzędzi do przeciwdziałania uzależnieniom behawioralnym. A jako potrzebne wymienia: spotkania ze specjalistami, szkolenia, pomoce naukowe, pedagogizację dorosłych i młodzieży.
- 64% z badanej grupy pracowników ośrodka pomocy społecznej w Gminie Barciany wskazało, że wie, gdzie profesjonalną pomoc może uzyskać osoba zmagająca

się z uzależnieniami behawioralnymi. 36% nie posiada takiej wiedzy.

IV 5. UZALEŻNIENIA BEHAWIORALNE – REKOMENDACJE DZIAŁAŃ

Profilaktyka jest systemową odpowiedzią na zjawiska uznawane za zagrożenie dla zdrowia publicznego. W tym sensie dotyczy również tzw. nałogów behawioralnych, które wiążą się z licznymi szkodami zdrowia somatycznego, psychicznego oraz negatywnymi skutkami funkcjonowania społecznego. Profilaktyka to zapobieganie problemom, zanim one wystąpią lub minimalizowanie szkód związanych z podejmowaniem zachowań ryzykownych. Z tego względu adresatami oddziaływań profilaktycznych są najczęściej ludzie młodzi, ale nie można też zapomnieć o osobach dorosłych. Skuteczna profilaktyka prowadzona wśród młodzieży może zmniejszyć koszty związane z leczeniem nałogów behawioralnych u osób dorosłych, a także zmniejszyć wydatki publiczne związane z naprawianiem szkód społecznych powstałych w wyniku tych problemów.

Rekomenduje się:

- Upowszechnianie wiedzy na temat uzależnień behawioralnych w środowisku lokalnym i szkolnym – dystrybuowanie materiałów o charakterze informacyjno- edukacyjnym (ulotki, plakaty, filmy), organizowanie wydarzeń (lokalne imprezy powiązane z przedmiotową tematyką, spotkania dla rodziców, warsztaty dla dzieci i młodzieży szkolnej, pogadanki i otwarte spotkania ze specjalistami) i prowadzenie kampanii społecznych.
- Szeroko pojęte edukowanie – szkolenia dla nauczycieli i pedagogów, terapeutów uzależnień, pracowników socjalnych i służb pomocy społecznej, policji, lekarzy, osób zaangażowanych w prace Zespołu Interdyscyplinarnego oraz Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych.
- Pedagogizację rodziców – spotkania ze specjalistami z zakresu uzależnień w tym behawioralnych.
- Współpracę między instytucjami funkcjonującymi na terenie gminy celem możliwie szybkiego podjęcia działań profilaktycznych i interwencyjnych.

V DIAGNOZA SYTUACJI SENIORÓW I OSÓB Z NIEPEŁNOSPRAWNOŚCIAMI

V 1. CEL, METODOLOGIA I GRUPA BADANA.

W pierwszym kwartale 2023 przeprowadzono badanie ankietowe w celu diagnozy sytuacji seniorów i osób z niepełnosprawnościami zamieszkującymi gminę.

W badaniach zastosowano metodę CAWI (ang. Computer-Assisted Web Interview – wspomagany komputerowo wywiad przy pomocy strony WWW – wykorzystane narzędzie badawcze to Program CORIGO rekomendowane przez ORE) – technika zbierania informacji w ilościowych badaniach rynku i opinii publicznej, w której respondent jest proszony o wypełnienie ankiety w formie elektronicznej. Respondenci byli informowani o anonimowym charakterze ankiety oraz możliwości rezygnacji z badania w dowolnym momencie.

Na pytania ankietowe udzielił odpowiedzi 22 dorosłych mieszkańców gminy.

V 2. PODSUMOWANIE

- **Zdecydowana większość mieszkańców Gminy Barciany uważa, że seniorzy i osoby niepełnosprawne mają problemy w poruszaniu się po miejscowości swojego zamieszkania (68,18%).**
- Ponad połowa badanych jest zdania, że **zjawisko wykluczenia społecznego osób niepełnosprawnych na terenie gminy jest dość powszechnym problemem (59,09%)**. Natomiast druga w kolejności jest grupa mieszkańców, którzy wskazali, że jest to zjawisko niezbyt powszechne (36,36%). Należy ponadto zwrócić uwagę, że żaden mieszkaniec nie uznał, tego zjawiska za bardzo powszechne
- Dużo bardziej zróżnicowany rozkład odpowiedzi uzyskano w pytaniu o ocenę powszechności zjawiska wykluczenia społecznego osób starszych na terenie gminy.

Równo połowa respondentów uważa problem wykluczenia społecznego seniorów za dosyć powszechny na terenie gminy (50%). Zdaniem 22,73% jest niezbyt powszechny, a po równo 13,64% uznało, że jest bardzo powszechny, jak i że wykluczenie społeczne nie występuje w ogóle.

- Mieszkańcy najczęściej (w ponad połowie odpowiedzi) wskazywali na następujące problemy osób z niepełnosprawnością na terenie gminy: **niedostępność rehabilitacji i leczenia (63,64%), niewystarczające środki finansowe do potrzeb (59,09%) i korzystanie ze środków transportu publicznego (50,00%)**. Z kolei najrzadziej padały odpowiedzi wskazujące na „inne” (4,55%), lecz bez doprecyzowania, jakie problemy oraz na „uprzedzenia i stereotypy, złe traktowanie, negatywny stosunek innych ludzi” (9,09%).
- Nie sposób przy tym nie zwrócić uwagi na wysoki odsetek odpowiedzi mieszkańców sugerujących, że **poważnym problemem dla osób z niepełnosprawnością są bariery architektoniczne (40,91%), „trudności przy wykonywaniu codziennych czynności (sprzątanie, zakupy itp.) (również 40,91%) oraz „znalezienie zatrudnienia” (36,36%)**.
- **Jako główny problem osób starszych zamieszkałych na terenie gminy mieszkańcy zdecydowanie uznali „samotność” (81,82% odpowiedzi)**. W dalszej kolejności znalazły się „niskie renty, emerytury (63,64%) oraz „choroby” (50%).
- Nie sposób nie zauważyć innych istotnych problemów, jak **„brak opieki/zaniedbywanie ze strony rodziny” (45,45%), „ubóstwo” (40,91%), „nieporadność życiowa” (40,91%)**.
- **Z kolei najrzadziej mieszkańcy zaznaczali odpowiedź „inne” - lecz bez dalszego sprecyzowania - i "brak akceptacji w środowisku lokalnym, lekceważenie przez środowisko młodzieżowe" (w obu przypadkach po 4,55% odpowiedzi)**.

- **Największa część mieszkańców deklaruje, że nie zna żadnych możliwości, ani miejsc na terenie gminy, w których mogą aktywizować się osoby powyżej 60 roku życia (59,09% respondentów).**
Dla pozostałej grupy badanych – łącznie 40,91% mieszkańców – znane są wszystkie podane w pytaniu opcje czyli: GOK, GOPS, świetlice wiejskie, hala sportowa, Klub Seniora, Uniwersytet Trzeciego Wieku (w tym wyjazdy rekreacyjne/gimnastyka, termy, basen/,kulturalne / kino, teatr), a także koło gospodyń.
- **W opinii przeważającej części mieszkańców samorząd gminny powinien w pierwszej kolejności rozwijać działalność jednostek organizacyjnych pomocy społecznej (68,18% odpowiedzi) oraz wspierać organizacje pozarządowe w przedsięwzięciach na rzecz osób zagrożonych wykluczeniem społecznym (63,64%).**
- **Mieszkańcy w większość oceniają ogólną jakość usług zdrowotnych na terenie gminy jako średnią (68,18%).** Kondycja lokalnej służby zdrowia jest zła zdaniem 22,73% i bardzo zła dla 4,55%. Tyle samo (4,55%) ocenia jakość usług medycznych w gminie jako dobrą, a żaden z mieszkańców nie zaznaczył odpowiedzi „bardzo dobra” (0,00%).
- **Największa część respondentów nie ma wiedzy, czy w ich środowisku pracy pracują osoby z niepełnosprawnościami (31,82%).** Po 22,73% badanych podało, że osoby takie pracują, jak i nie pracują w ich miejscu pracy. Natomiast 18,18% stwierdziło, że pracowały w przeszłości.
- **Badani mieszkańcy za najbardziej efektywną finansową formę wsparcia w zatrudnieniu osób z niepełnosprawnościami podawali „dofinansowanie do wynagrodzeń zatrudnionych osób z niepełnosprawnościami” (81,82% odpowiedzi).** Na drugim miejscu znalazł się „zwrot kosztów przystosowania tworzonych lub istniejących stanowisk pracy dla osób z niepełnosprawnościami” (36,36%), a na trzecim „zwrot kosztów wyposażenia stanowisk pracy” (22,73%). Z tym że niewiele mniej badanych pozytywnie oceniło „możliwość zmniejszenia składki na PFRON dzięki zatrudnieniu osoby z niepełnosprawnościami (27,27%).

- Za główną bariery w zatrudnianiu osób z niepełnosprawnościami mieszkańcy uznali „brak dostosowanych stanowisk pracy (63,64% odpowiedzi). Ponad połowę głosów uzyskał również "brak doświadczeń w zatrudnianiu osób niepełnosprawnych" (54,55%). W trzeciej kolejności badani podali „wysokie oczekiwania dotyczące wydajności i sprawności fizycznej” (31,82%). Najrzadziej wskazywano uwagę na inne powody, ale bez dookreślenia szczegółów, natomiast 9,09% odpowiedzi dotyczyło „potencjalnych barier w komunikacji personalnej”.

V 3. REKOMENDACJE DZIAŁAŃ

- Jest zalecane, aby likwidować bariery komunikacyjne i architektoniczne utrudniające przemieszczanie się w przestrzeni publicznej osobom w wieku emerytalnym i osobom z niepełnosprawnością,
- Ulepszać dostępność do rehabilitacji i ogólną jakość usług zdrowotnych na terenie gminy,
- Rozwijanie oferty kulturalnej i rekreacyjnej dla seniorów wraz z promowaniem modelu aktywnego starzenia się
- Aktywizacja społeczna i zawodowa seniorów i osób z niepełnosprawnością
- Wspieranie sektora organizacji pozarządowych w przedsięwzięciach na rzecz osób zagrożonych wykluczeniem społecznym,
- Wdrożenie różnorodnych form wsparcia w zatrudnieniu osób z niepełnosprawnościami,

VI. ANALIZA SWOT

Analiza SWOT (Strengths Weakness Opportunities Threats) jest podstawą do zdiagnozowania i sformowania podstawowych problemów i zagadnień strategicznych. Efektywnie ukazuje mocne i słabe strony lokalnego systemu pomocy społecznej oraz przedstawia szanse i zagrożenia jakie mogą wystąpić.

Tab. 24. Analiza SWOT Gminy Barciany w zakresie polityki społecznej

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
<ul style="list-style-type: none"> • baza edukacyjna, kulturowa i sportowa, • szeroka oferta kulturalna i sportowa, • poparcie władz lokalnych dla inicjatyw inwestycyjnych, • aktywna postawa władz gminy wobec działań na rzecz społeczności mieszkańców, opracowywanie diagnoz oraz realizowanie programów profilaktycznych i pomocowych, • otwartość ośrodka pomocy społecznej i samorządu gminnego na współpracę ze środowiskiem lokalnym • malejąca liczba osób i rodzin korzystających z pomocy społecznej • organizacja prac społeczno-użytecznych, • wspieranie przez samorząd organizacji pozarządowych działających na rzecz dzieci, młodzieży i dorosłych, • prowadzenie działań zapobiegających dysfunkcji w rodzinie, • działalność Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych: kontrole sklepów, rozpatrywanie wniosków i kierowanie na leczenie, sprawozdania z działalności komisji, • funkcjonowanie Domu Rodzinnego „MARIKOT” oraz „Domu samotnej Matki” na terenie gminy, • funkcjonowanie na terenie gminy ośrodka zdrowia, • dostępność do bezpłatnego poradnictwa specjalistycznego • szeroka oferta kulturalna i sportowa • działania sprzyjające partycypacji (dostęp do portalu konsultacje.barciany.pl, gminna rada seniorów i młodzieżowa rada gminy), • dobre warunki glebowe i klimatyczne - opłacalność produkcji rolniczej, 	<ul style="list-style-type: none"> • wyuczona bezradność w środowiskach dotkniętych bezrobociem i zjawiskami patogenicznymi, • przewaga postaw roszczeniowych nad chęcią korzystania z oferty aktywizującej w środowiskach dotkniętych różnymi formami wykluczenia, • zbyt słabe wykorzystanie atutów w postaci dziedzictwa kulturowego, historycznego i walorów krajobrazowo – przyrodniczych w celach promocji gminy oraz turystyki i gospodarki lokalnej, • mała liczba organizacji pozarządowych, • występowanie zjawiska przemocy domowej i problemów z nim związanych, • migracja do większych ośrodków miejskich osób młodych z wysokim potencjałem intelektualnym i zawodowym, • duża ilość pracy biurowej (konieczna dokumentacja) a za mało czasu na pracę socjalną w terenie, • pokoleniowe uzależnienie od korzystania z pomocy społecznej, • długa procedura skierowania osób na leczenie, • brak skutecznych działań wspierających powrót na rynek pracy osób nieposiadających kwalifikacji, • istnienie barier utrudniających udział osób starszych i niepełnosprawnych w życiu społecznym, • istnienie szarej strefy zatrudnienia, • brak mieszkań chronionych oraz niewystarczająca liczba mieszkań socjalnych i komunalnych,

<ul style="list-style-type: none"> • mało przekształcone środowisko naturalne i wysokie walory przyrodnicze regionu. • Dbłość o zabytki i dziedzictwo kultury. 	
SZANSE	ZAGROŻENIA
<ul style="list-style-type: none"> • sprawnie działający samorząd, • pozyskiwanie większej ilości dofinansowań przez GOPS i placówki oświatowe na szkolenia podnoszące poziom kompetencji i aktywizację społeczną, • współpraca międzysektorowa, w szczególności na linii placówek oświaty, jednostek gminy i organizacji pozarządowych w ramach realizacji projektów wykraczających poza podstawę programową, • stale poprawiająca się jakość infrastruktury placówek oświatowych oraz obiektów sportowych i rekreacyjnych, • rozwój energetyki odnawialnej, w tym farm fotowoltaicznych - zwiększenie udziału OZE w bilansie energetycznym gminy poprzez udział w inwestycjach podmiotów zewnętrznych i funduszy UE, a co za tym idzie wzrost świadomości ekologicznej mieszkańców, • edukacja ekologiczna mieszkańców, • współpraca z sąsiadującymi gminami w zakresie wzajemnych zakupów i wykorzystania OZE, • praca Zespołu Interdyscyplinarnego, • upowszechnianie zdrowego trybu życia i aktywnego spędzenia czasu, • wzmocnienie współpracy pomiędzy instytucjami wspierającymi rodzinę, • wzrost znaczenia organizacji pozarządowych na rzecz pomocy dzieciom i młodzieży, • prowadzenie szkolnych programów profilaktycznych, • pozyskiwanie środków na zatrudnienie socjalne z programów współfinansowanych ze środków zewnętrznych, • tworzenie miejsc pracy, • pomoc finansowa, pozwalająca na tworzenie nowych miejsc pracy w usługach, • rozpowszechnienie problematyki osób niepełnosprawnych w lokalnych mediach, • uwzględnienie problemów osób starszych w procesie kształcenia i wychowywania młodego pokolenia oraz kształtowania postaw społecznych, • możliwość utworzenia klubów seniora, • stałe doskonalenie i doksztalcanie zawodowe kadry pracowniczej 	<ul style="list-style-type: none"> • negatywny wpływ epidemii COVID-19 na wiele sfer życia społecznego i gospodarczego, • sprzyjający bierności zawodowej system zasiłków społecznych, • niestabilna sytuacja bytowa rodzin (ubóstwo, rodziny niepełne, migracja zarobkowa, eurosieroctwo), • starzenie się społeczeństwa w skali całej Polski, co będzie negatywnie oddziaływało również na rozwój gminy, • choroby cywilizacyjne, • konkurencja ze strony bardziej atrakcyjnych turystycznie gmin, • zbyt duże obciążenie gminy obowiązkami społecznymi przy braku wsparcia ze strony państwa, • konkurencja ze strony innych samorządów w pozyskiwaniu środków finansowych na projekty i przedsięwzięcia rewitalizacyjne, • utrzymywanie się bezrobocia, w tym bezrobocia ukrytego (nierejestrowanego), • pasywna postawa osób długotrwale bezrobotnych. • ograniczenia środków dotacyjnych, • preferowanie konsumpcyjnego trybu życia, • brak świadomości problemu i umiejętności szukania pomocy przez rodziny dysfunkcyjne, • uzależnienie rodzin od pomocy społecznej, • powiększenie się zjawiska dysfunkcji rodzinnych, • wzrost przestępczości i agresji wśród młodzieży – grupy przestępcze, • powiększająca się patologia życia społecznego, • zubożenie społeczeństwa, • obniżający się standard życia osób starszych, marginalizacja osób starszych, • pogarszający się stan zdrowia populacji mieszkańców gminy, częstsze występowanie niepełnosprawności, • wzrost liczby osób starszych, niepełnosprawnych, • brak dostatecznej bazy rehabilitacyjnej dla osób niepełnosprawnych,

VII CZĘŚĆ PROGRAMOWA

VII 1. WIZJA I MISJA

Misją samorządu gminy Barciany w realizacji Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych na lata 2023-2027 jest:

wzmacnianie rodzin, przeciwdziałanie różnym formom marginalizacji i wykluczenia społecznego, podniesienie jakości życia mieszkańców oraz integrowanie społeczności lokalnej.

Wizja Gminy Barciany w zakresie rozwiązywania problemów społecznych na lata 2023-2027 brzmi:

Barciany to gmina atrakcyjna do życia dla wszystkich mieszkańców, która gwarantuje poczucie bezpieczeństwa, dostęp do szerokiej oferty edukacyjno-kulturalnej i możliwości samorealizacji.

Wypełnienie tak sformułowanej misji i zrealizowanie wizji wymaga wdrożenia wyznaczonych celów oraz kierunków działań i nie ogranicza się w swej treści do zadań realizowanych bezpośrednio przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, ale zawiera zadania będące w kompetencjach wielu lokalnych i ponadlokalnych instytucji, organizacji i środowisk, w związku z czym wymagać będzie ścisłej koordynacji i współpracy pomiędzy zainteresowanymi stronami.

VII 2. ADRESACI

Adresatami Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych są mieszkańcy Gminy Barciany, zarówno osoby samotne jak i rodziny, które wymagają pomocy w odzyskaniu sił, wiary w siebie i zdolności do samodzielnego funkcjonowania w środowisku lokalnym.

VII 3. KOORDYNATOR

Zgodnie z art. 110. pkt 4 ustawy o pomocy społecznej, za koordynację wdrożenia niniejszej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych odpowiada Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Barcianach.

VII 4. CELE, KIERUNKI DZIAŁAŃ, WSKAŹNIKI, REALIZATORZY

Tab. 25 Cele, kierunki działań, wskaźniki i realizatorzy Strategii

CEL 1: Wzmacnianie trwałości rodziny i przeciwdziałanie negatywnym zjawiskom dezorganizującym życie rodzinne.				
Lp.	Kierunek działania	Ramy czasowe	Realizator	Wskaźniki
1.	Zapewnienie wsparcia rodzinom doświadczającym trudności w wypełnianiu podstawowych funkcji, zwłaszcza wielodzietnym, niepełnym oraz zagrożonym odebraniem dzieci i umieszczeniem w pieczy zastępczej, w postaci pracy socjalnej oraz asystentury rodzinnej.		GOPS	Formy wsparcia, liczba rodzin
2.	Rozwijanie specjalistycznego poradnictwa, w tym poradnictwa rodzinnego.		GOPS, Urząd Gminy	Rodzaje wsparcia, liczba porad, liczba osób
3.	Zabezpieczenie potrzeb bytowych dzieci i młodzieży (np. zabezpieczenie posiłków, stypendiów itp.).		GOPS	Liczba dzieci objętych wsparciem
4.	Rozwój grup wsparcia, grup samopomocowych i edukacyjnych.		GOPS, placówki oświatowe	Liczba utworzonych grup
5.	Tworzenie programów lub projektów (np. w zakresie propagowania życia rodzinnego i wspólnego spędzania czasu, zdrowego żywienia, racjonalnego		GOPS, placówki oświatowe, GOK	Liczba programów i projektów

	gospodarowania budżetem domowym itp.).			
6	Zintegrowanie działań na rzecz dziecka i rodziny z instytucjami i organizacjami działającymi w tej przestrzeni.		GOPS, placówki oświatowe, GOK	Liczba instytucji i organizacji, liczba wspólnych działań
7	Zapewnienie dzieciom i młodzieży dostępu do alternatywnych form spędzania czasu wolnego (zajęcia sportowe, rekreacyjne, kulturalne itp.).		placówki oświatowe, GOK, ngo	Oferta dla dzieci i młodzieży, liczba uczestników
8.	Inicjowanie i rozwój różnych form integracji rodzin, upowszechnianie wartości rodzinnych, promocja prawidłowego funkcjonowania rodzin		placówki oświatowe, GOK, organizacje pozarządowe, GOPS	Liczba przedsięwzięć
9.	Modernizacja i doposażenie świetlic wiejskich oraz obiektów sportowo-rekreacyjnych a także zatrudnienie osób prowadzących zajęcia (opiekunów, animatorów kultury i sportu) w celu lepszego wykorzystania zasobów gminy dla potrzeb rozwoju dzieci i młodzieży.		Urząd Gminy, GOK, organizacje pozarządowe	Liczba funkcjonujących świetlic
10.	Edukacja ekologiczna mająca na celu podniesienie poziomu świadomości ekologicznej oraz kształtowanie postaw dbania o środowisko naturalne		Placówki oświatowe, Urząd Gminy, organizacje pozarządowe	Liczba spotkań, warsztatów, konferencji
11.	Promocja zdrowej żywności i diety, dbałości o higienę i kulturę fizyczną, a także zachęcanie do udziału w okresowych badaniach profilaktycznych mających na celu wczesne wykrywanie różnych schorzeń, w szczególności tzw. chorób cywilizacyjnych (np. cukrzyca, alergie, nowotwory), kursy pierwszej pomocy.		Placówki oświatowe, Urząd Gminy, organizacje pozarządowe, GOPS	Liczba szkoleń, warsztatów, wykładów.
12.	Utworzenie i rozwój sieci placówek wsparcia dziennego w formie opiekuńczej, specjalistycznej lub pracy podwórkowej (np. koła zainteresowań, kluby, świetlice środowiskowe, socjoterapeutyczne)		Placówki oświatowe, organizacje pozarządowe, GOPS	Liczba placówek, liczba uczestników

13.	Realizacja zajęć pozalekcyjnych i pozaszkolnych doskonalących wiedzę i umiejętności oraz rozwijających pasje i zainteresowania dzieci i młodzieży.		Placówki oświatowe, GOK, organizacje pozarządowe, GOPS	Liczba i formy zajęć, liczba uczestników
14.	Organizacja lub udział w szkoleniach, warsztatach, kursach, studiach i wizytach studyjnych realizowanych przez podmioty zewnętrzne, dających możliwość nabywania i podnoszenia kompetencji zawodowych oraz poznawania dobrych praktyk w zakresie pracy z rodziną.		GOPS ,placówki oświatowe, organizacje pozarządowe	Liczba i formy zajęć, liczba uczestników

CEL 2. Wsparcie osób starszych, niepełnosprawnych i przewlekle chorych.

1.	Zapewnienie odpowiednich form opieki osobom tego potrzebującym (usługi opiekuńcze, usługi rehabilitacyjne, domy pomocy społecznej, środowiskowy dom samopomocy) w celu jak najdłuższego utrzymania ich w środowisku zamieszkania		GOPS	Liczba osób objętych wsparciem
2.	Praca socjalna z rodziną na rzecz wsparcia, wzmocnienia zaangażowania w pomoc i opiekę nad starszym lub niepełnosprawnym członkiem rodziny		GOPS	Liczba rodzin/osób objętych pracą socjalną
3.	Współpraca z instytucjami i organizacjami działającymi na rzecz osób niepełnosprawnych.		GOPS	Formy działań, liczba instytucji
4.	Organizacja różnorodnych form aktywności społecznej, edukacyjnej, kulturalnej i sportowej osób starszych, niepełnosprawnych i chorujących, w tym chorych psychicznie.		GOPS, Urząd Gminy	Formy działań, liczba uczestników
5.	Realizacja akcji i imprez lokalnych służących pogłębianiu wiedzy, integracji oraz przełamywaniu stereotypów dotyczących osób starszych i niepełnosprawnych.		GOPS, Urząd Gminy, organizacje pozarządowe	Formy działań, liczba imprez, liczba uczestników
6.	Zaangażowanie osób starszych w inicjatywy wolontarystyczne		GOPS	Formy działań, liczba osób

	sprzyjające wymianie międzypokoleniowej oraz kultywowaniu tradycji i zwyczajów.			
7.	Likwidacja barier architektonicznych w obiektach użyteczności publicznej, a także w miejscach powszechnie uczęszczanych (ulice, skwery, sklepy itp.).		Urząd Gminy	Liczba zlikwidowanych barier
8.	Upowszechnianie pomocy sąsiedzkiej oraz wolontariatu na rzecz osób starszych i niepełnosprawnych		GOPS	Formy działań
9.	Zapewnienie dostępu do opieki instytucjonalnej w formie pobytu w domu pomocy społecznej lub dziennym ośrodku wsparcia, udzielającym pomocy w zaspokajaniu niezbędnych potrzeb życiowych, a także stymulującym intelektualną, psychiczną i fizyczną sprawność osób starszych i niepełnosprawnych.		GOPS, Urząd Gminy	Liczba osób
10.	Zapewnianie dostępu do aktywnych i zdrowych form spędzania czasu wolnego przez osoby starsze (zajęcia kulturalno-ruchowe, rekreacyjne i edukacyjne, w tym organizowanie cyklicznych imprez i spotkań integracyjnych, wycieczek, zajęć i warsztatów), a także promocja zdrowego modelu starzenia się i aktywnej starości		GOPS, Urząd Gminy	Liczba działań, Liczba uczestników

CEL 3: Rozwiązywanie problemów uzależnień i przemocy w rodzinie

1.	Realizacja Gminnego Programu Profilaktyki Rozwiązywania Problemów Alkoholowych.		Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, GOPS, Urząd Gminy	Wskaźniki programu
2.	Prowadzenie działań profilaktycznych w szkołach, prowadzenie kampanii społecznych, profilaktyka dorosłych		Placówki oświatowe, GOPS, Urząd Gminy	Liczba działań, liczba uczestników

3.	Rozwój współpracy instytucji i organizacji działających w sferze przeciwdziałania uzależnieniom		GOPS, placówki oświatowe, organizacje pozarządowe	Liczba instytucji i organizacji, formy współpracy
4.	Kontynuowanie prac zespołu interdyscyplinarnego ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie		GOPS, Urząd Gminy	Liczba rodzin objętych procedurą NK
5.	Rozwój specjalistycznego poradnictwa psychologicznego, terapeutycznego /terapia indywidualna i grupowa		GOPS, placówki oświatowe, Urząd Gminy	Rodzaje wsparcia, liczba porad, liczba uczestników
6.	Rozwój grup wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie		GOPS, organizacje pozarządowe	Liczba grup, liczba uczestników
7.	Realizacja programów korekcyjno-edukacyjnych dla sprawców przemocy w rodzinie.		GOPS, organizacje pozarządowe	Liczba edycji, liczba uczestników
8.	Wzmocnienie współpracy pomiędzy lokalnymi instytucjami i organizacjami w zakresie monitorowania środowisk zagrożonych lub już dotkniętych przemocą, uzależnieniami, przestępczością i innymi dysfunkcjami oraz wymiany informacji oraz realizacji wspólnych programów na rzecz przeciwdziałania oraz minimalizowania dysfunkcji społecznych.		GOPS, organizacje pozarządowe	Liczba instytucji, formy współpracy
9.	Działania na rzecz promocji bezpiecznego korzystania z internetu, w tym uświadamianie nt. zjawiska cyberprzemocy oraz uzależnień behawioralnych.		GOPS, organizacje pozarządowe, placówki oświatowe, Urząd Gminy	Liczba działań, liczba uczestników
CEL 4: Zmniejszanie bezrobocia, ubóstwa oraz wykluczenia społecznego				
1.	Świadczenie pomocy finansowej, rzeczowej dostosowanej do potrzeb, zgodnie z ustawą o pomocy społecznej		GOPS	Liczba osób i rodzin objętych wsparciem
2.	Poprawia warunków mieszkaniowych, wypłata dodatków mieszkaniowych i energetycznych		GOPS	Liczba osób i rodzin objętych wsparciem

3.	Realizacja świadczeń rodzinnych I pomocy osobom uprawnionym do alimentów		GOPS	Liczba osób i rodzin objętych wsparciem
4.	Rozwój pracy socjalnej na rzecz osób wykluczonych (np. motywowanie do poszukiwania i podjęcia zatrudnienia, motywowanie do podjęcia leczenia odwykowego itp.)		GOPS, komisja rozwiązywania problemów alkoholowych, zespół interdyscyplinarny	Liczba osób objętych wsparciem
5.	Współpraca z Powiatowym Urzędem Pracy (np. upowszechnianie ofert pracy i informacji o szkoleniach, informacja o usługach poradnictwa zawodowego itp.),		GOPs	Rodzaje współpracy
6.	Aktywizowanie osób zagrożonych lub dotkniętych marginalizacją poprzez udział w warsztatach, kursach i szkoleniach		GOPS	Liczba osób objętych wsparciem
7.	Organizowanie prac społecznie użytecznych, robót publicznych, zatrudnienie wspieranego		GOPS, Urząd Gminy	Liczba osób
8.	Rozwój specjalistycznego poradnictwa przede wszystkim wsparcia psychologicznego i terapeutycznego		GOPS	Rodzaje wsparcia, liczba porad, liczba
9.	Wsparcie osób zagrożonych bezdomnością i bezdomnych (pomoc w opłatach mieszkaniowych, skierowanie do placówek działających na rzecz bezdomnych, lokale socjalne).		GOPS, Urząd Gminy	Liczba osób objętych pomocą, liczba przydzielonych lokali socjalnych i mieszkań komunalnych
10.	Wsparcie w tworzeniu podmiotów ekonomii społecznej.		GOPS, Urząd Gminy	Liczba utworzonych podmiotów
11.	Funkcjonowanie klubu integracji społecznej		GOPS, Urząd Gminy	Formy pracy, Liczba uczestników
12.	Utworzenie młodzieżowego klubu integracji społecznej		GOPS, Urząd Gminy	Formy pracy, liczba uczestników
13.	Realizacja programów aktywizacji zawodowej osób bezrobotnych, poszukujących pracy i nieaktywnych zawodowo.		GOPS, Urząd Gminy	Formy pracy, liczba uczestników
14.	Edukacja ekonomiczna dzieci i młodzieży oraz dorosłych realizowana w formie spotkań,		GOPS, Urząd Gminy, placówki oświatowe, organizacje	Formy działań, liczba uczestników

	warsztatów, akcji informacyjno-promocyjnych w szerokim zakresie dotyczącym m.in. gospodarowania budżetem domowym, praw konsumenckich, zaciągania pożyczek i kredytów itp.		pozarządów	
15.	Wspieranie rodzin w zakresie rozwiązywania problemów socjalnych, a także nabywania umiejętności prawidłowego prowadzenia gospodarstwa domowego.		GOPS, Urząd Gminy	Formy pracy, liczba uczestników
16.	Organizowanie zbiórek żywności, odzieży i innych podstawowych dóbr z przeznaczeniem dla najbardziej potrzebujących, w szczególności rodzin wielodzietnych i niepełnych zagrożonych wykluczeniem społecznym		GOPS, wolontariusze, organizacje pozarządowe	Liczba zbiórek, liczba osób które otrzymały wsparcie
17.	Pomoc dla osób i rodzin doświadczających trudności finansowych związanych z zobowiązaniami bieżącymi lub z przeszłości (spłacanie zaległości i długów).		GOPS, Urząd Gminy	Formy wsparcia, liczba osób
18.	Realizacja programów w zakresie prewencji przed utratą mieszkania, eksmisją i bezdomnością przez zwiększenie zasobu mieszkaniowego gminy o nowe mieszkania komunalne oraz lokale socjalne, a także wspieranie rozwoju różnych form budownictwa społecznego.		GOPS, Urząd Gminy	Liczba programów, liczba osób, liczba mieszkań

CEL 5: Zapewnienie warunków do podejmowania aktywności obywatelskiej i rozwoju trzeciego sektora

1.	włączanie mieszkańców w dyskusję nad rozwiązywaniem problemów gminy - promowanie idei konsultacji społecznych, kampanie informacyjne nt. partycypacji społecznej, szczególnie wśród młodzieży,		GOPS, Urząd Gminy, organizacje pozarządowe	Liczba konsultacji, Liczba uczestników konsultacji
----	--	--	--	--

2.	podejmowanie działań na rzecz zwiększenia liczby zarejestrowanych/ działających w gminie organizacji pozarządowych i innych podmiotów działalności pożytku publicznego, a także społecznych inicjatyw nieformalnych (kampanie informacyjne nt. zasad zakładania i prowadzenia ngo i źródeł ich finansowania),		GOPS, Urząd Gminy, organizacje pozarządowe	Liczba organizacji pozarządowych i innych podmiotów,
3.	kontynuowanie działań w ramach funduszy sołeckich,		GOPS, Urząd Gminy, organizacje pozarządowe	

VII 5. HARMONOGRAM REALIZACJI

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Barciany na lata 2023-2027 obejmuje swoim zasięgiem czasowym najbliższe pięć lat i zakłada, że przyjęte cele będą realizowane w tym okresie w sposób ciągły.

Harmonogram wdrażania niniejszej Strategii zakłada cztery etapy:

- ETAP I: drugi kwartał 2023 r.,
Podjęcie uchwały przez Radę Gminy Barciany o przyjęciu do realizacji Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Barciany na lata 2023-2027.
- ETAP II: lata 2023-2027,
Koordynacja realizacji działań przewidzianych w Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Barciany na lata 2022-2026 – zadanie ciągłe.
- ETAP III: stały monitoring realizacji Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Barciany na lata 2023-2027
na koniec II kwartału 2024 r. (za 2023 r.), 2025 r (za 2024 r.), 2026 r. (za 2025 r.) , 2027 r. (za 2026 rok) i 2028 (za 2027 rok).
- ETAP IV: do końca 2026 r. i przed uchwaleniem kolejnej Strategii,

VII 6. PROGNOZA ZMIAN

W związku z realizacją działań przyporządkowanych do poszczególnych celów strategicznych przyjętych w niniejszej Strategii prognozuje się, że w horyzoncie lat 2023-2027 w Gminie Barciny zaistnieją i utrwalą się poniższe zmiany w każdym z wyodrębnionych celów polityki społecznej władz samorządowych.

W ramach celu nr 1: Wzmacnianie trwałości rodziny i przeciwdziałanie negatywnym zjawiskom dezorganizującym życie rodzinne

prognozuje się:

- podwyższenie kompetencji rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu zadań opiekuńczo-wychowawczych i trwałe przywrócenie im zdolności do prawidłowego wypełniania obowiązków rodzicielskich,
- przyrost kompetencji kadry zajmującej się działaniami w zakresie polityki społecznej,
- urozmaicenie oferty kulturalnej i rekreacyjnej oraz wzrost zainteresowania udziałem w niej przez mieszkańców.

W ramach celu nr 2: Wsparcie osób starszych, niepełnosprawnych i przewlekle chorych

prognozuje się:

- zwiększenie udziału seniorów oraz osób z niepełnosprawnością w życiu społecznym,
- zniesienie barier w przestrzeni publicznej, zwłaszcza w wymiarze architektonicznym,
- wyższy udział osób z niepełnosprawnością w rynku pracy.

W ramach celu nr 3: Rozwiązywanie problemów uzależnień i przemocy w rodzinie

prognozuje się:

- zmniejszenie skali występowania uzależnień wśród mieszkańców gminy oraz negatywnego oddziaływania uzależnień na życie społeczne,

- zredukowanie występowania zjawiska przemocy w rodzinie oraz związanych z tym problemów, a także pogłębienie świadomości społecznej w zakresie rozpoznawania zjawiska przemocy w rodzinie oraz reagowania na nie,
- usprawnienie lokalnego systemu profilaktyki i przeciwdziałania uzależnieniom oraz przemocy w rodzinie.

W ramach celu nr 4: Zmniejszanie bezrobocia, ubóstwa oraz wykluczenia społecznego
prognozuje się:

- redukcję skali bezrobocia oraz związanych z nim problemów społecznych,
- poprawę sytuacji bytowej mieszkańców, w tym osób zagrożonych utratą bezpieczeństwa socjalnego oraz obarczonych ryzykiem wykluczenia społecznego,
- podwyższenie poziomu wiedzy i świadomości ekonomicznej mieszkańców oraz zmniejszenie skali wyuczonej bezradności.

W ramach celu nr 5: Zapewnienie warunków do podejmowania aktywności obywatelskiej i rozwoju trzeciego sektora

prognozuje się:

- zwiększenie liczby zarejestrowanych/ działających w gminie organizacji pozarządowych i innych podmiotów działalności pożytku publicznego,
- większą skalę działań zleczanych i powierzanych do realizacji lokalnym podmiotom ekonomii społecznej,
- wzrost poczucia sprawczości wśród mieszkańców oraz postaw partycypacyjnych.

VII 7. MONITORING I EWALUACJA

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Barciany na lata 2023–2027 będzie na bieżąco monitorowana i ewaluowana. Dane o realizacji zadań wynikających ze strategii będą corocznie przedstawiane w ramach sprawozdania z realizacji zadań Ośrodka Pomocy Społecznej składanego Radzie Gminy w Barcianach. Strategia jest dokumentem uwzględniającym programy i projekty, które zostały przyjęte do realizacji bądź będą przyjęte w późniejszym terminie. Ma charakter otwarty, może być aktualizowana i udoskonalana, mogą być modyfikowane kierunki i sposoby realizacji założonych celów. Będzie służyć także do

pozyskiwania funduszy na realizację projektów ze sfery społecznej. Opracowana strategia służyć ma lepszej, bardziej skutecznej i efektywniejszej realizacji działań w zakresie rozwiązywania problemów społecznych w Gminie Barciany. Monitoring i ewaluacja zapisów strategicznych, polegające na zbieraniu i analizowaniu informacji dotyczących realizowanych bądź zrealizowanych już działań, będzie prowadzony przez podmioty realizujące strategię i współdziałające w jej realizacji. Gromadzone dane z jednej strony pozwolą zidentyfikować i rozwiązać problemy, które pojawią się w trakcie wdrażania dokumentu, oraz stwierdzić, z myślą o podjęciu działań korygujących, czy realizacja wyznaczonych działań zmierza w słusznym kierunku, z drugiej natomiast umożliwią ustalenie rzeczywistych rezultatów ich wdrożenia – czy uzyskane efekty są zgodne z przyjętymi wcześniej zamierzeniami i na co miały wpływ. Poza oceną wdrożenia zapisów strategicznych, będzie ona zawierała propozycje rozwiązań (np. programów celowych) oraz w przypadku stwierdzenia istotnych zmian społecznych lub nowych potrzeb, podjęcie działań korygujących i wszelkich prac mających na celu aktualizację obowiązującej strategii.

VII 8. ŹRÓDŁA FINANSOWANIA REALIZACJI STRATEGII

Zakłada się, że ramy finansowe Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Barciany obejmują lata 2016-2025, realizacja proponowanych celów i działań nastąpi przy wykorzystaniu w szczególności następujących źródeł finansowania:

- 1) środki własne pochodzące z budżetu gminy,
- 2) środki przekazane gminie z budżetu państwa (dotacje),
- 3) środki funduszy krajowych (PFRON),
- 4) projekty konkursowe w ramach środków z MPiPS,
- 5) Fundusz Pracy,
- 6) Program dostarczania żywności FEAD (Europejski Fundusz Pomocy Najbardziej Potrzebującym),
- 7) innych środków pozyskanych w trakcie realizacji strategii.

